

แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม
เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคง
ด้านอาหารและพลังงาน

โดย

นายบุญสิทธิ์ เรืองผล
อุตสาหกรรมจังหวัดกระบี่
กระทรวงอุตสาหกรรม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 - 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน” ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ ของ นายบุญสิทธิ์ เรืองผล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปี การศึกษา พุทธศักราช 2562 - 2563

พลโท

(พิสิษฐ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายบุญสิทธิ์ เรืองผล **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 62

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจของไทยที่มีความสำคัญด้านความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ผลผลิตปาล์มน้ำมันของไทยเป็นอันดับสามของโลกรองจากประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตามปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ยังเป็นพืชที่มีปัญหาความไม่สมดุลของอุปทานและอุปสงค์ในแต่ละปี การศึกษาจึงจะศึกษาโครงสร้างข้อมูลผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรม วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่ และเสนอแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน การศึกษานี้เป็นกรณีศึกษาซึ่งจะรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงศึกษาเครือข่ายและความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลในแต่ละระดับเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ในการดำเนินงานของชุมชนในพื้นที่ อาทิ รูปแบบของการบริหารจัดการ การรับซื้อผลปาล์ม และการแปรรูปปาล์มน้ำมันของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ซึ่งนับเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและการสร้างมุมมองใหม่ที่จะมีส่วนในการช่วยขยายขอบเขตบทบาท ภารกิจ และรูปแบบของการบริหารจัดการ โดยการวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลาดังตั้งเดือนพฤศจิกายน 2562 - พฤษภาคม 2563 การศึกษาปรับปรุงโครงสร้างข้อมูลอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนการรักษาสิ่งแวดล้อมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยยึดองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ โดยผลจากการศึกษาพบว่าโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน สามารถมีแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งในเชิงนโยบายและสำหรับการปฏิบัติ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้กับเกษตรกร ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน

Abstract

Title Guidelines for improving the structure of the palm oil industry to increase competitiveness and build food and energy security
Field Economics
Name Mr. Boosit Ruangpol **Couse** NDC **Class** 62

Oil palm is one of Thailand's most economically important crops for food and energy security. Thailand is third largest palm oil producer of global production after Indonesia and Malaysia. At the same time, domestic palm oil and palm oil It is also a product that has a demand and supply imbalance every year. Therefore, the study will investigate the palm oil industry 's production data structure from both the agricultural and industrial sectors. Analyze problems and barriers in domestic palm oil industry development process. And propose guidelines for palm oil production to boost competitiveness and establish food and energy security. This study is a case study that would collect data and analyze the palm oil industry in Krabi and Surat Thani provinces. As well as studying networks and relationships at each level to exchange knowledge and share experiences in operating the local communities. Such as the oil palm buying and their processing facilities, which encourages cooperation and provides new perspectives that will help to broaden the scope of positions, missions like management approach. The both primary and secondary data are collected in the period from November 2019 to May 2020. This study is a qualitative research that aims to improve the palm oil industry's information structure with a view to increasing competitiveness and creating consumption and to produce alternative energy. Moreover, studying community involvement, environmental protection, conservation of natural resources, and local economic development based on the key elements of sustainable development, and performing data analysis by methods of context analysis. The data background was analyzed to define the components and relationships between the various data components, and the data was synthesized. The results of the study showed that the structure of the palm oil industry to increase competitiveness and to establish food and energy security could provide guidance for the growth of the palm oil industry in both policy and practice in 5 areas: Productivity, about Increasing the percentage of palm oil, the production aspect involves increasing the yield of oil palm and reducing costs of production. Outcome related to additional revenue for farmers combined with standards on promoting farmers to cultivate oil palm as a standard according to Good Agricultural Practices (GAP) level of trade in oil palm fruit.

คำนำ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่องแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เพื่อศึกษาเชิงโครงสร้างข้อมูลผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมตลอดจนการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มครั้งนี้ เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน โดยได้ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูล การผลิตทั้งจากภาคเกษตร โรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาอุปสรรค ศักยภาพการแข่งขันตลอดจนถึงนโยบายของภาครัฐในปัจจุบัน แล้วนำมาวิเคราะห์สาเหตุ สรุปเป็นกรอบแนวคิดให้สอดคล้องยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในอนาคตให้กับรัฐบาลได้นำไปใช้เพื่อกำหนดแนวทาง มาตรการเชิงรุกและนโยบายของรัฐบาลต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

(นายบุญสิทธิ์ เรืองผล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบคุณผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด เกษตรจังหวัด พาณิชยจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด สภาเกษตรกรจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด นายกสมาคมปาล์มน้ำมัน นายกสมาคมลานเท ผู้ทรงคุณวุฒิด้านปาล์มน้ำมัน ผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ผู้แทน เกษตรกรปาล์มน้ำมัน ทั้งในจังหวัดกระบี่และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ให้การสนับสนุนข้อมูล การทำงานวิจัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง “แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน”

สุดท้ายขอขอบคุณวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่ได้ให้โอกาสเข้ามาศึกษา ตลอดจน เพื่อนร่วมรุ่น วปอ.62 และครอบครัวที่ให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และความปรารถนาดีของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

(นายบุญสิทธิ์ เรืองผล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ข้อจำกัดของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2508)	5
ยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (พ.ศ. 2560 - 2579)	10
ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน	13
ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม	19
ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	21
ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development)	24
เอกสาร บทความ เกี่ยวกับเศรษฐกิจฐานราก	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
กรอบแนวคิดของการวิจัย	38
สรุป	39

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 3	
โครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน	
และสร้างความมั่นคง ด้านอาหาร และพลังงาน	40
สาระสำคัญของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม	40
สภาพทั่วไป	41
การดำเนินการที่ผ่านมา	44
ปัญหา อุปสรรค	45
สรุป	45
บทที่ 4	
แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม	49
ข้อสรุปการสัมภาษณ์	49
สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม	
เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน	57
สรุป	64
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	65
สรุป	65
ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	73
แบบสัมภาษณ์	74
ประวัติย่อผู้วิจัย	78

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
2-1 การเชื่อมโยงตัวชี้วัดการพัฒนายั่งยืนกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	36

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
2-1 กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากบนฐานความรู้	28
2-2 กลยุทธ์และแผนภาพการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และประชารัฐ	30
3-1 ห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม	41
3-2 การตลาดในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม	42
3-3 การผลิตและส่งออกน้ำมันปาล์มของโลก	42
3-4 การนำเข้าและการบริโภคน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลก	43

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจของไทยที่มีความสำคัญด้านความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน มีเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันมากกว่า 200,000 ราย มีพ่อค้าผู้รวบรวมผลปาล์ม น้ำมันหรือลานเท มากกว่า 1,800 ราย ด้านอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ทั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม โรงงานกลั่นน้ำมันปาล์ม โรงงานผลิตไบโอดีเซล รวมประมาณ 190 โรงงาน ผลผลิตปาล์มน้ำมันของไทยในปี 2562 ประมาณ 3.54 ล้านตัน คิดเป็นปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ 472.04 พันตัน ซึ่งเป็นอันดับสามของโลกรองจากประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตามปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มยังเป็นพืชที่มีปัญหาความไม่สมดุลของอุปทานและอุปสงค์ในแต่ละปี เนื่องจากประสิทธิภาพการผลิตต่ำ การพัฒนาด้านนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่ายังมีน้อย และขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการพัฒนาคุณภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการการพัฒนาประเทศ และแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วนต่อไป

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเป็นผลผลิตทางการเกษตรชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพ มีแนวโน้มผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นทุกปีแต่ราคาไม่เสถียรภาพ การเติบโตในอนาคตสูงสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายชนิดทั้งการบริโภคโดยตรง ด้านการแพทย์ ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ และอุตสาหกรรมเคมีขั้นสูง แต่ปัจจุบันโรงงานโดยส่วนใหญ่ในประเทศ ผลิตเฉพาะการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ที่มีมูลค่าการตลาดต่ำ ทำให้ในช่วงที่มีผลผลิตปาล์มน้ำมันมาก เกษตรกรจะขายได้ราคาต่ำเกิดการประท้วง ขณะที่โรงงานเองก็ประสบปัญหาวัตถุดิบผลปาล์มที่เกษตรกรหรือลานเทปาล์มมาจำหน่ายไม่มีคุณภาพ มีการปนเปื้อนสูง ผลปาล์มไม่สด เพอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ มีผลทำให้ต้นทุน การผลิตสูงไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งสำคัญอย่างมาเลเซียและอินโดนีเซียได้ อีกทั้งยังได้รับผลกระทบโดยตรงจากข้อตกลงทางการค้าของกลุ่มอาเซียน (เขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA) ที่เหลือภาษี 0 เพอร์เซ็นต์ ในปี 2553 อันจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการผลิตสินค้าปาล์มน้ำมันและเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องบูรณาการนโยบาย และกำหนดมาตรการเชิงรุกร่วมกัน เพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งระบบ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ดำเนินการเพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลการผลิตทั้งจากภาคเกษตร โรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาอุปสรรค ศักยภาพการแข่งขัน ตลอดจนจนถึงนโยบายของภาครัฐในปัจจุบันว่ามีอะไรบ้าง แล้วนำมาวิเคราะห์สาเหตุ สรุปเป็นกรอบแนวคิด และยุทธศาสตร์ที่จะใช้ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในอนาคตให้กับรัฐบาลได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการเชิงรุกและนโยบายของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเชิงโครงสร้างข้อมูลผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน” ประกอบด้วยขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 2.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลวิเคราะห์อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี
- 2.2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี
- 2.3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

2. ขอบเขตด้านประชากร

แนวทางการศึกษาข้อมูลอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานในการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล ในแต่ละระดับ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ในการดำเนินงานของชุมชนในพื้นที่ อาทิ รูปแบบของการบริหารจัดการ การรับซื้อผลปาล์ม และการแปรรูปปาล์มน้ำมันของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ซึ่งนับเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและการสร้างมุมมองใหม่ที่จะมีส่วนในการช่วยขยายขอบเขต บทบาท ภารกิจ และรูปแบบของการบริหารจัดการ ให้มีความหลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ในเขตพื้นที่จังหวัดกระบี่และสุราษฎร์ธานี

3. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ในห้วงเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 - พฤษภาคม 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

ในแนวทางการศึกษาปรับปรุงโครงสร้างข้อมูลอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนการรักษาสิ่งแวดล้อมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยยึดองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานราชการ ผู้ประกอบการ และตัวแทนเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 คน

2. การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังที่กล่าวแล้ว หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ (Validity) ของข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

4. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการศึกษาวิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เป็นการศึกษาเชิงพื้นที่ชุมชนเท่านั้น ไม่มีการเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ชุมชนอื่น
2. เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะมีการวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ หรือศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลเฉพาะแนวทางที่มีต้นทุนในการดำเนินการในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเท่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบโครงสร้างข้อมูลผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี
2. ทราบปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี
3. ทราบแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

คำจำกัดความ

เศรษฐกิจฐานราก	หมายถึง	ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกัน และกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน
ความเหลื่อมล้ำ	หมายถึง	ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่มีโอกาสกับผู้ขาดโอกาส โอกาสในที่นี้คือ โอกาสในการเข้าถึง ต่อรองและจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคม ความเหลื่อมล้ำบางครั้งก็เป็นเหตุ บางครั้งก็เป็นผลในตัวเอง ที่เป็นเหตุเพราะความเหลื่อมล้ำ จึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือเนื่องจากคนเกิดมา “ไม่เท่ากัน” จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำตามมา
การมีส่วนร่วมของประชาชน	หมายถึง	การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชน ที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคม หรือการเมือง
การพัฒนาเศรษฐกิจ	หมายถึง	กระบวนการที่ก่อให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจโดยสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมและยกระดับการดำรงชีพของประเทศให้สูงขึ้น เกิดการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อบุคคล (per capita real income) ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานเพื่อให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ดีขึ้นกว่าเดิม การกระจายรายได้เป็นไปอย่างเสมอภาค ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

วิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติอันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคีสามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืนจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วนมีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน

เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ได้แก่ ทุนมนุษย์ทุนทางปัญญาทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้การรักษาและการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติประกอบด้วย

1. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
2. ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
4. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
5. ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
6. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคงประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกราชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติสังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคนเครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมีมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดโดยมีกรอบแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

1.1 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคง ทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

1.3 การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล

1.4 การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ และรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่

1.5 การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ

1.6 การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

1.7 การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวนอนมากขึ้น

2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเคยทำสำเร็จ อุตสาหกรรมวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคตและ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่รวมถึงปรับปรุงแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์

ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดีรวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกันโดยมีกรอบแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

- 2.1 การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้า การลงทุน พัฒนาสู่ชาติการค้า
- 2.2 การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ เสริมสร้างฐานการผลิตเข้มแข็ง ยั่งยืน และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 2.3 การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการยกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนา SMEs สู่อุตสาหกรรม
- 2.4 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญ
- 2.5 การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่ง ความมั่นคงและพลังงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัยและพัฒนา
- 2.6 การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนากับนานาประเทศ ส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ฯลฯ

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักษาศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมของนักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเองโดยมีกรอบแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

- 3.1 พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
- 3.2 การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง
- 3.3 ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์
- 3.4 การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี
- 3.5 การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนโดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงโดยมีกรอบแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

- 4.1 สร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม
- 4.2 พัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ
- 4.3 มีสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย
- 4.4 สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทunesทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน

4.5 พัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานและการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเส้นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง โดยมีกรอบแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

- 5.1 จัดระบบอนุรักษ์ พืชพันธุ์และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- 5.2 วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ
- 5.3 การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 5.4 การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 5.5 การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5.6 การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมมีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าและปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่งและสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรม

มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม โดยมีกรอบแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

6.1 การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม

6.2 การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ

6.3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

6.4 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

6.5 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ

6.6 ให้ทันสมัย เป็นธรรมและเป็นสากล

6.7 พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ

6.8 ปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (พ.ศ. 2560 - 2579)

การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ระยะเวลา 20 ปี ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “พัฒนาปาล์มน้ำมัน น้ำมันปาล์ม ไปสู่อุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล เพื่อการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจอาเซียน” ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการผลิต 2) ด้านนวัตกรรม 3) ด้านมาตรฐาน 4) ด้านพลังงาน 5) ด้านการตลาด 6) ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการผลิต ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 3 ด้านได้แก่

1.1 ด้านการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม ได้กำหนดเป้าหมายไว้ในการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มจาก 17% ปี 2559 เป็น 22% ปี 2560 - 2569 และ 23% ปี 2570 - 2579 ทั้งนี้ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

1.1.1 สร้างเครือข่ายของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/ผู้ตัดปาล์ม/ลานเทกกับโรงสกัดน้ำมันปาล์มที่จะร่วมกันพัฒนาเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มในการพัฒนา ส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพที่ถูกต้องผ่านการสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ โดยให้มีคณะทำงานระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล กำกับดูแลและแก้ไขปัญหาให้เกิดความเป็นธรรมทุกฝ่ายโดย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นจังหวัดนำร่อง (ปี 2559 - 2560) ขยายผลการพัฒนา ส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพที่ถูกต้องผ่านการสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบสู่จังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช (ปี 2561 - 2562) และขยายผลการพัฒนา ส่งเสริม และให้ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพที่ถูกต้องผ่านการสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบทุกจังหวัดผลผลิต (ปี 2563 - 2564) โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาได้แก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม สภาเกษตรกรจังหวัด โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม

1.1.2 ส่งเสริมการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันให้เพิ่มขึ้น โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาได้แก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.2 ด้านการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และลดต้นทุนการผลิต ได้กำหนดเป้าหมายไว้ใน การเพิ่มผลผลิตปาล์มผลผลิตเฉลี่ยจาก 2.50 ตันต่อไร่ ในปี 2559 เป็น 3.50 ตันต่อไร่ ในปี 2579 พื้นที่ปลูกจาก 5.23 ล้านไร่ ในปี 2559 เป็น 7.23 ล้านไร่ ในปี 2579 และพื้นที่ให้ผลจาก 4.81 ล้านไร่ ในปี 2559 เป็น 6.06 ล้านไร่ ทั้งนี้ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

1.2.1 วางแผนการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมันตามหลักการแผนที่เกษตรเพื่อบริหารจัดการเชิงรุก (Agriculture Map for Adaptive Management) โดยจัดทำแผนที่ปลูกปาล์มน้ำมันตามระดับความเหมาะสม โดยแยกเป็นที่เหมาะสม (S1,S2) /พื้นที่ไม่เหมาะสม (S3,N) (ปี 2559 - 2560) ขึ้นทะเบียนเกษตรกร และปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน (ปี 2559 - 2579) ส่งเสริมการปลูกทดแทนปาล์มน้ำมันด้วยปาล์มพันธุ์ดีในพื้นที่เหมาะสม (S1,S2) (ปี 2560 - 2579) และจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันให้เป็นเอกภาพ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยเฉพาะข้อมูลทางด้านพื้นที่ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และ GISTDA ซึ่งมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมพร้อมทั้งนำไปพิจารณาประกอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ปี 2559 - 2560)

1.2.2 ส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และช่วงเวลา โดยส่งเสริมใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงเพื่อเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมัน 200 ไร่/จังหวัด (ปี 2561 - 2565) และส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักด้วยวัสดุเหลือใช้จากปาล์มน้ำมัน โดยใช้สารเร่งจุลินทรีย์ 100 ราย/จังหวัด (ปี 2561 - 2565)

1.2.3 ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันผ่านศูนย์เรียนรู้ ทั้งพื้นที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมโดยการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ และการอบรมเกษตรกรเรื่องการจัดการดิน (ปี 2559 - 2565)

1.2.4 ผลักดันการวิจัยและการพัฒนาด้านการผลิต เช่น พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่เทคโนโลยีจัดการสวนปาล์มที่เหมาะสมกับพื้นที่

1.2.5 การบริหารจัดการ (ลดต้นทุนและลดการสูญเสียจากการเก็บเกี่ยว)

1.3 ด้านการเพิ่มรายได้เสริมให้เกษตรกรโดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

1.3.1 ศึกษาวิจัยและส่งเสริมสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่สามารถปลูก/เลี้ยงแซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์มตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ (ปี 2560 - 2579)

2. ยุทธศาสตร์ด้านนวัตกรรม ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 2 ด้านได้แก่

2.1 ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลขั้นต้น ได้กำหนดเป้าหมายไว้ใน การพัฒนาเกิดการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากปาล์ม โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

2.1.1 ส่งเสริมการใช้และการลงทุนในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การแปรรูปและส่งเสริมอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้ครบวงจร (ปี 2559 - 2579)

2.1.2 ส่งเสริมการวิจัยนวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบูรณาการองค์ความรู้ เทคโนโลยี (ปี 2559 - 2579)

2.2 ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลขั้นปลาย โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

2.2.1 ศึกษาข้อมูลความเป็นไปได้ในการผลิต การตลาด เทคโนโลยี การลงทุน อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ตลอดจนอุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง และจัดทำแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลตั้งแต่ขั้นต้น จนถึงขั้นปลาย (ปี 2561- 2579)

2.2.2 การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ เพื่อให้รองรับการพัฒนาในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลที่ครอบคลุมถึงการปรับปรุงกระบวนการส่งเสริมการลงทุน การวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการกำหนดมาตรฐานและศูนย์ทดสอบผลิตภัณฑ์ (ปี 2562 - 2579)

2.2.3 พัฒนาเทคโนโลยีเครื่องจักรในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลให้เป็นของไทยและสนับสนุนให้มีผู้ผลิตเทคโนโลยีในประเทศไทย (ปี 2559 - 2579)

3. ยุทธศาสตร์ด้านมาตรฐานปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 4 ด้านได้แก่

3.1 ด้านการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

3.1.1 ทบทวนมาตรฐาน มกษ. เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง และกำหนดระยะเวลาในการบังคับใช้

3.1.2 ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (ปี 2559 - 2579)

3.1.3 การนำมาตรฐานทะเลลายปาล์มไปปฏิบัติ (ปี 2561 - 2563)

3.2 ด้านการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

3.2.1 มาตรการขับเคลื่อนการพัฒนาเปอร์เซ็นต์น้ำมัน

3.2.2 มาตรฐานลานเท

3.2.3 พัฒนาและส่งเสริมเครื่องวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มจากทะเลลายปาล์ม

3.3 ด้านมาตรฐานโรงงาน โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

3.3.1 พัฒนามาตรฐานโรงงานอุตสาหกรรม ให้ได้คุณภาพ (Green Industry)

3.3.2 เพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานโรงงานสกัดฯ โดยการพัฒนาโรงงานสกัดรวม (โรง B) ให้มีการรับซื้อปาล์มทั้งทะเลลาย กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการการขออนุญาตตั้งโรงงานสกัดฯ ให้สอดคล้องกับพื้นที่ปลูก และอุปสงค์ อุปทาน รวมทั้งมีนวัตกรรมในการผลิต และกำหนดมาตรฐาน % น้ำมันที่โรงงานสกัดฯ ผลิตได้

3.4 ด้านมาตรฐานตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

3.4.1 ผลักดันให้มีมาตรฐานการผลิตสู่มาตรฐานสากลที่ยอมรับของโลก

4. ยุทธศาสตร์ด้านพลังงาน ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 2 ด้านได้แก่

4.1 ด้านการศึกษาวิจัย โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

4.1.1 ศึกษาปรับปรุงคุณภาพน้ำมันไบโอดีเซลให้มีคุณภาพดีขึ้นเพื่อให้สามารถเพิ่มสัดส่วนการใช้ น้ำมันปาล์มสูงขึ้น (ปี 2560 - 2561)

4.2 ด้านการเพิ่มปริมาณการใช้ น้ำมันปาล์ม โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

4.2.1 การบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการเพิ่มสัดส่วนการใช้ น้ำมันไบโอดีเซลให้สูงขึ้น (ปี 2560 - 2579)

5. ยุทธศาสตร์ด้านการตลาด ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 3 ด้านได้แก่

5.1 ด้านการบริหารจัดการ โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

5.1.1 บริหารจัดการด้านอุปสงค์ - อุปทาน

5.1.2 ลด/ยกเลิกการแทรกแซงตลาด

5.1.3 สร้างความเป็นธรรม

5.2 ด้านการขยายตลาดผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์ม โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

5.2.1 เชื่อมโยง SME กับอุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์ม และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลทั้งระบบ (ปี 2560 - 2579)

5.2.2 ผลักดันส่งออกน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์ (ปี 2560 - 2579)

5.3 ด้านระบบข้อมูล โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

5.3.1 จัดตั้งศูนย์ข้อมูลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ และเผยแพร่ข้อมูล (ปี 2560 - 2561)

6. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 2 ด้านได้แก่

6.1 ด้านการผลักดันให้พระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

6.1.1 นำเสนอ กนป. เพื่อพิจารณาเสนอ ครม. ให้ความเห็นชอบในหลักการ (ปี 2560)

6.1.2 เข้าสู่การพิจารณาของ สนช. เห็นชอบ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา (ปี 2561)

6.2 ด้านการติดตาม กำกับดูแล โดยกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

6.2.1 ตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน 6 ด้าน (ปี 2560)

6.2.2 การติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (ด้านการผลิต) (ปี 2561 - 2579)

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

ความหมายเศรษฐกิจชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตการบริโภค การจำหน่ายจ่ายแจกที่คนในท้องถิ่นชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์ของประชาชน

และร่วมกันเป็นเจ้าของ เศรษฐกิจชุมชนมีรากฐานมาจากศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน หรือทุนในชุมชน อาทิวัฒนธรรม ประเพณี สถาปัตยกรรมประเทศ ความหลากหลายทางทรัพยากรที่มีอยู่

เศรษฐกิจชุมชนมีลักษณะสำคัญคือ ครอบครัวยุคใหม่เป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกใน ครอบครัวยุคใหม่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการอยู่รอดของครอบครัวต่อความพอเพียง และต่อความสามารถในการพึ่งตนเอง ตามแนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนเป็นตัวของตัวเอง มีพลวัต และสามารถที่จะอยู่รอดด้วยตัวเองได้ พัฒนาเคียงคู่ไปกับพัฒนาการของระบบทุนนิยม

พัฒนาการของแนวคิดเศรษฐกิจชุมชน

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนเกิดจากการพัฒนาการเศรษฐกิจของโลกตามแนวทางทุนนิยม ได้ก่อให้เกิดปัญหาและผลเสียหลายประการแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา และในขณะเดียวกัน การศึกษาค้นคว้าเศรษฐกิจชุมชนในหลายประเทศทำให้มีหลักฐานในเชิงประจักษ์ว่า แม้สังคมเศรษฐกิจ จะได้ผ่านพัฒนาการมาแล้วหลายขั้นตอน นับแต่ชุมชนบุพกาลผ่านยุคเจ้าขุนมูลนาย ยุคการค้าอาณานิคม และการเติบโตของระบบทุนนิยม แต่ชุมชนหมู่บ้านก็ยังคงดำรงเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตน และยังมี ศักยภาพในการพัฒนาตนเอง เช่น การศึกษาชุมชนในลาตินอเมริกาของโฮเซ คาลอส มาเรียเตกี การศึกษาชุมชนในประเทศอินเดียของมหาตมะคานธี และงานศึกษาเศรษฐกิจชุมชนไทยของฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ เป็นต้น

1. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในลาตินอเมริกา ของโฮเซ คาลอส มาเรียเตกี

มาเรียเตกี (Jose Carlos Mariategui, 1890 - 1930) เป็นชาวเปรูมาจากครอบครัว ค่อนข้างยากจน ได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถม ต้องออกจากโรงเรียนไปรับจ้างทำงานในโรงพิมพ์ เขาศึกษาด้วยตนเองจนกลายเป็นนักเขียนและบรรณาธิการวารสาร มีความคิดเชิงสังคมนิยม วิจาร์ณ การเมืองและสังคมจนรัฐบาลไม่พอใจ และให้ออกไปนอกประเทศ เขาได้ไปอยู่ในยุโรปและใช้เวลา ศึกษาของนักสังคมนิยมหลายคน โดยเฉพาะมาร์กซ์ (Karl Marx) และจอร์จส์ ซอเรล (Georges Sorel) เมื่อเขากลับมาเปรูอีกครั้งก็ได้นำความคิดของมาร์กซ์มาเผยแพร่ โดยปรับให้เข้ากับสภาวะ ของลาตินอเมริกาแนวคิดของมาเรียเตกี สรุปได้เป็น 3 ประการ คือ

1.1 พลังเจตจำนงของมวลชนและของพรรค เชื่อว่าเฉพาะชนชั้นกรรมมาชีพ ชาวนา และพรรคพวกเท่านั้น จึงจะมีพลังแห่งเจตจำนง พลังแห่งความเชื่อและพลังแห่งอารมณ์ที่สามารถ เปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมได้ ดังนั้น เขาจึงผสมผสานความคิดปฏิบัติของยุโรปเข้ากับการ ให้คุณค่าแก่วัฒนธรรมของชุมชนอินเดีย ซึ่งเป็นชนเผ่าพื้นเมืองในเปรู และเห็นว่าพลังแห่งความเชื่อ ในลัทธิสังคมนิยมแบบกรรมมาชีพ บวกเข้ากับพลังแห่งวัฒนธรรมชุมชนของชาวอินเดียแบบชาวนา จิตสำนึกและพลังจิตใจเช่นนี้จะเปลี่ยนสังคมเศรษฐกิจของเปรูได้

1.2 การให้ความสำคัญแก่ชาวนาและองค์กรชุมชนของชาวนา ลักษณะทาง เศรษฐกิจของเปรู ปัญหาอันเกิดจากระบบพิวตลและระบบทุนนิยม มีชุมชนของชาวนาซึ่งเป็นคน อินเดียดำรงอยู่ตลอดมา รวมทั้งประเพณีศักยภาพของสถาบันชุมชนดั้งเดิม เศรษฐกิจของเปรูดั้งเดิม ตั้งแต่สมัยก่อนเป็นระบบสังคมนิยมเกษตรกรรม มีชุมชนเป็นองค์กรพื้นฐาน เป็นองค์กรเครือญาติ ครอบครองที่ดินร่วมกัน และมีวิถีชีวิตแบบรวมหมู่ การรุกรานของสเปนทำให้มีการนำเอาระบบพิวตล มาใช้ แต่ต่อมาหลังการประกาศเอกราช นายทุนเชื้อชาติอังกฤษและอเมริกาได้เข้าลงทุน ในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ น้ำตาล และควบคุมเศรษฐกิจของชาติ มาเรียเตกีลงความเห็นว่าปัญหาของ

ชาวอินเดียนคือ ปัญหาการขาดที่ดิน และการแก้ปัญหาคือ การจัดระบบที่ดินใหม่ ซึ่งจะเป็นการทำลายระบบฟิวต์ล จากนั้นมีทางเลือก 2 ทาง คือ แนวทางทุนนิยม ใช้ระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัว ส่วนอีกแนวทางหนึ่งคือ สังคมนิยม ซึ่งใช้ระบบกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ซึ่งมาเรียเตก็เห็นว่าควรใช้แนวทางที่ 2 เนื่องจากเปรมี่มีความเป็น “ชุมชน” เหลืออยู่ มาเรียเตก็ได้อ้างแนวคิดจากหนังสือ ชุมชนพื้นเมืองของเรา (Our Indigenous Community) ของฮิลเดอ์ แบนโด คลาสโต โปโซ ที่ว่า ระบบเสรีนิยมที่เกิดขึ้นหลังจากที่เปรมี่ได้รับเอกราชแล้ว แต่ระบบฟิวต์ลก็ยังไม่สิ้นสุดลง ธุรกิจสำคัญอยู่ในมือนายทุนต่างชาติ เจ้าของที่ดินขนาดใหญ่มีอำนาจมาก ถึงกระนั้น “ชุมชน” ของชาวอินเดียนก็ยังคงแสดงศักยภาพที่จะพัฒนา ชุมชนยังคงรักษาสาระแห่งการร่วมมือกันและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันการทำงานอยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และน่าพึงพอใจด้วยการแข่งขันอันที่มิตร นอกจากนี้ ชุมชนยังสามารถปรับตัวรับเทคโนโลยีใหม่ได้ด้วย

1.3 ชาตินิยมและอินเดียนนิยม ระบบสังคมนิยมในเปรูจะต้องเป็นสังคมนิยมที่เป็นชาตินิยม และเป็นอินเดียนนิยมพร้อม ๆ กันไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบสังคมนิยมของเปรูต่างไปจากยุโรป เพราะในยุโรปที่ครอบงำเป็นทุนชาติเดียวกัน แต่กับเปรูที่ครอบงำเป็นทุนต่างชาติ ดังนั้น การต่อสู้ในเปรูจึงเป็นทั้งการต่อสู้ของชนชั้นและการต่อสู้ของเชื้อชาติ ชาวอินเดียนส่วนใหญ่ของทั้งประเทศเป็นชาวนา ในขณะที่เจ้าของที่ดินคือ ชาวสเปน หรือเชื้อสาย และปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไขคือ ปัญหาที่ดิน ดังนั้น ชาวอินเดียนจะต้องมีบทบาทสำคัญในกระบวนการปฏิวัติล้มล้างระบบฟิวต์ล เขาให้ความสำคัญแก่ศักยภาพของชุมชน และพลังของวัฒนธรรมชุมชนด้วยแนวคิด

2. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านของมหาตมะคานธี

ความพิเศษของแนวคิดของคานธีคือ อ้างอิงกับความเชื่อ และปรัชญาศาสนาของชาวอินเดียน เป็นแนวคิดที่ไม่แยกระหว่างอภิปรัชญา จริยธรรมกับเศรษฐกิจ และการเมือง ไม่แยกระหว่างทางโลกกับทางธรรมไม่แยกระหว่างวัฒนธรรม ความเชื่อเดิมกับอุดมการณ์เศรษฐกิจการเมืองสมัยใหม่

แนวคิดหลักของคานธีก็คือ คานธีเห็นว่าเป้าหมายหลักของชีวิตคือเข้าไปถึงพระเจ้า ซึ่งก็คือ เข้าไปถึงความจริง และการเข้าถึงความจริงได้ต้องไม่ใช่ความรุนแรง จะใช้วิธีอื่นไม่ได้ แนวคิดนี้ได้มาจากหลักพื้นฐาน ในคัมภีร์ภควัทคีตาของศาสนาฮินดูที่ว่า ให้กระทำการโดยปราศจากความเห็นแก่ตัว ให้ทำตามหน้าที่ ไม่ต้องคำนึงถึงผล ถือว่าการกระทำทุกอย่างเป็นการทำให้พระเจ้า คานธี เห็นว่าการไม่ใช่ความรุนแรงเป็นหลักทั่วไปที่เป็นพื้นฐานความสัมพันธ์ของมนุษย์ ควรปฏิบัติกันใน ทุกมิติของความสัมพันธ์ของผู้คนตั้งแต่ภายในครอบครัวจนถึงสังคมใหญ่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ต้องมุ่งเพื่อจุดหมายของชีวิตคือ ยกกระดับจิตใจให้เข้าใกล้พระเจ้าเศรษฐกิจต้องถูกกำกับ ด้วยจริยธรรม เศรษฐศาสตร์ต้องเป็นเรื่องเดียวกับศาสนาหรือ จิตวิญญาณ และเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็จะไม่มีการขูดรีดใด ๆ

แนวคิดทางเศรษฐกิจของคานธี ประกอบด้วยแนวคิดหลัก 6 ประการ ดังต่อไปนี้

2.1 ระบบเศรษฐกิจจะต้องมีคุณธรรมกำกับคานธี เชื่อว่าหลักเศรษฐศาสตร์ที่จะนำมาเป็นหลัก ในการพัฒนาสังคมและการกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศ จะต้องมีการพื้นฐานทางจริยธรรมเป็นตัวกำกับ ระบบอาณานิคมและการขยายตัวของทุนนิยมเป็นตัวทำลายระบบเศรษฐกิจดั้งเดิมของประเทศอินเดียน โดยการดูดกลืนทรัพยากรจากชนบทไปสู่เมืองใหญ่ ๆ ในอินเดียน

และสู่ประเทศอังกฤษ ระบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในเมืองเป็นตัวทำลายหัตถกรรมและอุตสาหกรรมรายย่อยของคนพื้นเมือง ทำให้คนเหล่านี้ต้องถอยร่นกลับสู่ชนบทกลายเป็นตัวซ้ำเติมปัญหาการว่างงานในชนบทที่มากอยู่แล้วให้เลวร้ายลงไปอีก

2.2 แนวคิดเรื่องการจำกัดความต้องการ หลักคิดทางเศรษฐศาสตร์ของคานธีมีข้อแตกต่างไปจากหลักเศรษฐศาสตร์ทั่วไปคือ คานธีเชื่อว่า พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์จะต้องควบคุมไว้กับพฤติกรรมทางศีลธรรม ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงความพึงพอใจ (preference) ของมนุษย์ คานธีจึงมิได้มองในแง่ของความพึงพอใจโดด ๆ แต่เน้นย้ำว่า ความพึงพอใจของมนุษย์จะต้องผ่านกระบวนการกล่อมเกลาด้านความรู้ ประสบการณ์และกำกับโดยหลักจริยธรรม อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดต่อความพึงพอใจของมนุษย์ในความคิดของคานธี เป็นแนวคิดในลักษณะเชิงอุดมคติ หรือมองในลักษณะ “สิ่งที่ควรจะเป็น” หรือความพึงพอใจที่มีฐานทางคุณธรรม (ethical preference) และแนวคิดนี้เองที่เป็นหัวใจของหลักเศรษฐศาสตร์ของคานธี

2.3 แนวคิดเรื่องการใช้แรงงานเพื่ออาหาร ในความเห็นของคานธี แรงจูงใจให้คนทำงานควรเป็นการเห็นคุณค่าทางจริยธรรม ศีลธรรมและจิตวิญญาณของงานนั้นคือการยกระดับจิตวิญญาณของผู้ทำงาน เป็นการทำงานเพื่อบริการผู้อื่น ในสังคมที่คานธีเสนอ ผู้คนจะชอบการทำงาน พวกกันผลิตสิ่งของที่ทำให้เกิดความสุขใจ และยกระดับจิตวิญญาณ นั่นคือ ผลิตสิ่งของที่มี “คุณค่าในการใช้สอย” (value in use) เป็นการผลิตโดยสมัครใจ และไม่มีค่าตอบแทน เช่น การทำคร้าวดูแลสวน เลี้ยงลูก เป็นต้น สมาชิกในสังคมจะทำงานเพื่อเลี้ยงชีพโดยใช้เวลาส่วนหนึ่งเวลาส่วนที่เหลือเป็นการทำงานเพื่อให้บริการแก่เพื่อนมนุษย์

2.4 แนวคิดเรื่องการกระจายผลผลิตและเทคโนโลยี ในบรรดาความคิดทางเศรษฐศาสตร์ของคานธี แนวคิดที่คัดค้านการพัฒนาอุตสาหกรรมและคัดค้านการใช้เครื่องจักรกลดูจะเป็นที่รับรู้กันมากที่สุด แต่โดยแท้จริงแล้ว คานธีมิได้คัดค้านอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีโดยตัวของมันเอง เขาเห็นว่าโดยสภาพพื้นฐานของสังคมอินเดียที่เป็นสังคมกสิกรรมมีประชากรที่มีการว่างงานและการว่างงานแอบแฝงจำนวนมาก แต่กลับจะยิ่งซ้ำเติมภาวะการว่างงานให้เลวร้ายลงไปอีก เพราะเครื่องจักรจะเข้ามาทดแทนแรงงานมนุษย์ อีกทั้งจะทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจทางเศรษฐกิจไปจนถึงการผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองไว้ในมือของคนกลุ่มเดียว ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่จะถูกเอาเปรียบและปราศจากอำนาจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความปรารถนาของคานธี ที่อำนาจในสังคมจะอยู่ในตัวประชาชนคนธรรมดาและชุมชนหมู่บ้าน คานธีเสนอทางออกด้วยการกระจายการผลิตลงไปที่ประชาชนและหมู่บ้าน โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม เกษตรกรรม และปศุสัตว์ สำหรับอุตสาหกรรมหลักที่จะสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม เช่น ไฟฟ้า ถ่านหิน เหล็กกล้า รถไฟ การผลิตเครื่องจักรต่างๆ ก็ให้อยู่ในการควบคุมของรัฐ คานธีได้ให้ข้อเสนอที่น่าสนใจว่า การกระจายรายได้จะเป็นจริงก็ต่อเมื่อมีการกระจายการผลิตการกระจายรายได้ และการกระจายผลผลิตจะต้องกระทำไปด้วยกันและอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน

2.5 แนวคิดเรื่องชุมชนและสังคมพึ่งตนเอง ความคิดเรื่องชุมชนและสังคมพึ่งตนเอง นับเป็นหัวใจหลักของแนวคิดทางเศรษฐกิจของคานธี แนวคิดและหลักการต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ แนวคิดเรื่องการจำกัดความต้องการ กฎการใช้แรงงานเพื่ออาหาร รวมทั้งการกระจายการผลิตและเทคโนโลยี ก็ล้วนเป็นแนวคิดที่ปูทางไปสู่เรื่องการพึ่งตนเองของสังคมและชุมชน

แนวคิดชุมชน ของคานธีคือ แนวคิดการปกครองตัวเอง ซึ่งการปกครองตนเองนั้นจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อ มีการควบคุมตนเองได้ มีการข่มใจจำกัดตัวเองให้พอดีเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ก็ต่อเมื่อบุคคลจะต้องมี จริยธรรม จึงต้องยึดถือความสัตย์จริง และไม่ใช้ความรุนแรง คานธีเห็นว่า สังคมอินเดียควรประกอบ ไปด้วยชุมชนหมู่บ้านที่ต่างก็ปกครองตนเองเป็นอิสระต่อกันแต่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เขาต่อต้านการ รวมศูนย์ โดยเห็นว่า การรวมศูนย์เข้ากันไม่ได้กับโครงสร้างสังคมที่ไม่ใช้ความรุนแรง การที่คานธี เชื่อในการปกครองตนเองของหมู่บ้านเป็นเพราะเขาเชื่อและเห็นความสำคัญในศักยภาพของชาวบ้าน ธรรมดา แนวความคิดของเขาถูกจัดเป็น แนวคิดอนาธิปไตยนิยม (anarchism) คือสังคมที่ปราศจากรัฐ และหมู่บ้านจะเป็นหมู่บ้านที่ปกครองตนเองได้ก็ต่อเมื่อหมู่บ้านพึ่งตนเองได้

2.6 แนวคิดเรื่องทรัสต์ชิพ(Trusteeship) หลักการทรัสต์ชิพคือ การผนวกข้อดี ของกิจการเอกชนเข้ากับการเป็นเจ้าของโดยสังคม (social ownership) คานธีเน้นที่การเปลี่ยนระบบ คุณค่าที่ซักโยอยู่เบื้องหลังการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และเป็นตัวกำหนดสถาบันต่างๆ ในสังคม ในช่วงแรก ๆ ของการเสนอแนวคิดนี้ คานธีจะพยายามอธิบายถึงคุณค่าและมุมมองใหม่ และเรียกร้อง ต่อคนรวยว่า คนรวยมิใช่เจ้าของทรัพย์สินสมบัติ ทรัพย์สินสมบัติจริง ๆ ล้วนเป็นของสังคม คนรวยจะต้อง มองตนเองเป็นเพียงผู้ดูแล (Trustee) ทรัพย์สินเหล่านั้น และใช้ทรัพย์สินนั้นเพื่อสิ่งจำเป็นในชีวิต เท่านั้น ส่วนที่เหลือจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคม เขาอธิบายว่า ข้อเสนอของเขาตรง ข้ามกับแนวคิดสังคมนิยม ซึ่งต้องการจะจัดการเก็บทรัพย์สินสมบัติที่เจ้าของที่ดินและเจ้านายผู้ปกครอง ที่ได้ยึดถือไว้ ข้อเสนอของเขาเพียงแต่ต้องการให้พวกชนชั้นเหล่านี้ก้าวพ้นจากความโลภและความรู้สึกเป็นเจ้าของ

3. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในประเทศไทย

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนในประเทศไทยมีมานาน โดยเริ่มจากการเป็นระบบสหกรณ์ แนวคิดเชิงวัฒนธรรม และชุมชนหมู่บ้าน แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนของนักคิดที่สำคัญๆ ของไทยมีดังนี้ สด กุรณะโรหิต (2451-2521) ได้เสนอระบบสหกรณ์ ซึ่งสดเห็นว่าเป็น “ระบอบ เศรษฐกิจแรงงานของประชาชนจัดโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ไม่อยู่ใต้การบงการของรัฐ ประชาชนจับกลุ่มประสานกันในรูปแบบที่ราบ ไม่มียอด กลุ่มสหกรณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านทั่ว ราชอาณาจักรเหล่านี้ จะไม่ยืนอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่จะเข้าสู่ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในวงจรของ กิจกรรมและเกิดเป็นตาข่ายสหกรณ์” สดได้พยายามเรียกร้องให้นำสหกรณ์มาใช้เป็นนโยบาย เศรษฐกิจของชาติมาตลอดอายุของเขา เขาได้เขียนบทความเกี่ยวกับแนวคิดสหกรณ์เรื่องเมืองสหกรณ์ และข้อคิดจากไร่แผ่นดินไทย

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ยังคงอยู่ แต่มีฐานะเป็นเครื่องมือ ของรัฐในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน และเมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจโดยยึดแนวทางการ พัฒนาอุตสาหกรรม ในช่วง พ.ศ. 2510 เป็นต้นมาแนวคิดเศรษฐกิจสหกรณ์ก็เริ่มจางหายไป

การนำเสนอแนวคิดเรื่อง ชาวนา ของนักคิดไทยเริ่มปรากฏชัดอีกครั้งหนึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา เป็นแนวคิดของสำนักวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดนี้ศึกษาจิตสำนึกของชาวนา พยายามเข้าใจชาวนาตามแบบแผนของชาวนาเอง มีการนำเสนอทั้งแนวคิด และตัวอย่าง การปฏิบัติกรอย่างเป็นรูปธรรมของนักพัฒนาเอกชน

สาระสำคัญของแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนอาจสรุปได้จากแนวคิดของบาทหลวงนิพนธ์ เทียนวิหาร (2490) คือชุมชนมีวัฒนธรรมของตนอยู่แล้ว มีระบบคุณค่าที่รวบรวมมาได้จากประวัติศาสตร์ เป็นบทสรุปของความคิดและการปฏิบัติของชุมชนนั้น ๆ เป็นวิถีชีวิตและทิศทางของการพัฒนาชุมชน ที่ชาวบ้านสรุปขึ้นมา แกนกลางของวัฒนธรรมชุมชนคือ การให้ความสำคัญแก่ความเป็นคน และ แก่ความผสมกลมกลืน (harmony) กันในชุมชนการที่ชุมชนหรือหมู่บ้านอยู่มาได้เป็นเวลาช้านาน เพราะมีความผสมกลมกลืนกันในชุมชน ทั้งในขณะปัจจุบันระหว่างสมาชิกด้วยกันและหากนับย้อนขึ้นไปสมาชิกก็มีบรรพบุรุษร่วมกันด้วย การพัฒนาชุมชนจึงต้องเริ่มจากฐานวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็น ปรากฏที่แข็งแกร่งที่สุดของชาวบ้าน ถ้ามีวัฒนธรรมชุมชนเข้มแข็ง การรวมกลุ่มของชาวบ้าน เพื่อทำกิจกรรมจะสำเร็จได้ไม่ยาก การต่อต้านการ เอารัดเอาเปรียบจากภายนอกจะกระทำได้

นักคิดแนววัฒนธรรมชุมชนคนสำคัญที่ทำให้แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับในวงกว้าง ในสังคมไทยทั่วประเทศคือ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี (2474) อาจารย์ประเวศเสนอให้ ประชาชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มและองค์กรย่อย ๆ เพื่อช่วยเหลือและสร้างความเข้มแข็งให้สมาชิกแต่ละคน กลุ่มและองค์กรเหล่านี้อาจปรากฏในรูปชุมชน หมู่บ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน หรือกลุ่มทางปัญญา ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มเป็นแบบเท่าเทียมกัน ควรลดอำนาจและหน้าที่ของรัฐลง แล้วนำเอาอำนาจและหน้าที่นั้นกลับคืนมาที่องค์กร ซึ่งเมื่อหน้าที่เหล่านี้กลับเป็นขององค์กรย่อยแล้ว ก็อาจไม่ต้องใช้อำนาจก็ได้ นอกจากนี้ อาจารย์ประเวศยังต้องการให้ปรับปรุงวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยเพิ่มธรรมะของศาสนาพุทธ และนำเอาวัฒนธรรมโดยเฉพาะวิชาการจากสากลเข้ามาผสมด้วย ขณะเดียวกันชุมชนหมู่บ้านที่ปรับใหม่ก็จะมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น เพราะจะได้มีการโยกย้ายหน้าที่ ซึ่งขณะนี้ เป็นของรัฐ คือ การพัฒนากลับมาเป็นของชุมชน และสลาย อำนาจรัฐลง

สำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองของศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2484) เริ่ม การศึกษาชุมชนหมู่บ้านโดยใช้กรอบมาร์กซิสต์ แต่ต่อมาได้เคลื่อนตัวมาใกล้แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน มากขึ้น มีความพยายามที่จะผสมผสานแนวคิดมาร์กซิสต์กับแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนเข้าด้วยกัน การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนหมู่บ้านไทยเขาได้เริ่มศึกษาชุมชนหมู่บ้านด้วยตนเองโดยใช้ทฤษฎี การผลิตแบบเอเชียเป็นหลัก ซึ่งการใช้ทฤษฎีดังกล่าวทำให้ได้ข้อคิด 2 ประการคือ

ประการแรก การที่หมู่บ้านไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ เพราะถูกรัฐดึงเอา ส่วนเกิน ไปแต่หมู่บ้านยังมีศักยภาพ มีเอกลักษณ์ของตนเอง ยังคงเก็บลักษณะสังคมและวัฒนธรรม แห่งการช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งเป็นลักษณะของชุมชนบุพกาลเอาไว้ ซึ่งสำนักเศรษฐศาสตร์การเมือง ของศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์มีความเห็นว่า ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นลักษณะพิเศษของสังคมและ วัฒนธรรมไทย และเป็นเหตุผลพื้นฐานในการเสนอให้ใช้วัฒนธรรมชุมชนเป็นแนวทางของการพัฒนา

ประการที่สอง การใช้กรอบการวิเคราะห์แบบมาร์กซิสต์ทำให้ได้ความคิดว่า จะ เข้าใจชุมชนได้จะต้องรู้ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านกับรัฐ และจะต้องปฏิเสธรัฐที่มีลักษณะเดิม การ ปฏิเสธรัฐจะทำให้ชุมชนรู้จักตนเอง รัฐฐานะและบทบาทของตนเองเด่นชัดขึ้น ประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมที่ดีของชุมชนซึ่งถูกทำลายโดยรัฐ มีความสำคัญสูงสุดในการรื้อฟื้นพลังชุมชน

การศึกษาชุมชนโดยใช้ทฤษฎีมาร์กซิสต์ ทำให้เห็นความสำคัญของการดำรงอยู่ของ ชุมชนหมู่บ้านผ่านข้ามระบบสังคมเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ และทำให้มีความเห็นว่า ไทยไม่ควรพัฒนาใน แนวทางทุนนิยม แต่ควรพัฒนาในแนวชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับสำนักคิดวัฒนธรรมชุมชน

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม

อติวิชัย แสงสุวรรณ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า “ความเหลื่อมล้ำ” เป็นการกล่าวถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่มีโอกาสกับผู้ที่มีขาดโอกาส โอกาสในที่นี้คือ โอกาสในการเข้าถึง ต่อรอง และจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคม ความเหลื่อมล้ำบางครั้งก็เป็นเหตุ บางครั้งก็เป็นผลในตัวเองที่เป็นเหตุเพราะความเหลื่อมล้ำจึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือเนื่องจากคนเกิดมา “ไม่เท่ากัน” จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำตามมา อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โอกาสของคนในเมืองกับชนบทในการเข้าถึงบริการสาธารณะหลักที่มีคุณภาพยังมีช่องว่างมาก และการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ในสังคมยังไม่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำ ที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมไทยทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับความเดือดร้อนจากความไม่ทัดเทียมของความเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างกันในการเป็นเจ้าของทรัพยากร ส่งผลต่อรายได้ที่แตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มคนในสังคม อันสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐาน รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านอำนาจต่อรอง และได้สรุปรูปแบบของความเหลื่อมล้ำเป็น 3 รูปแบบคือ (สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)

1. ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่นคงและรายได้ (Wealth & Income Inequality)

ซึ่งเกิดจากการพัฒนาที่มีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวในบางพื้นที่หรือบางสาขาการผลิต ส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากระจายไปไม่ทั่วถึงทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มบุคคล

2. ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส (Opportunity Inequality)

ในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการสังคม และการเข้าถึงแหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิต

3. ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality)

ทั้งด้านสิทธิทางการเมือง อำนาจต่อรองในการเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียม และอาจเกิดการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมน้อย

สฤณี อาชวานันทกุล (2554) ได้เสนอแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจว่าในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนทุกหมู่เหล่าเป็นสำคัญ สามารถทำได้โดยการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และลดความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างภาษีควบคู่กันไป โดยจะต้องมีแนวทาง ดังนี้

1. รัฐบาลปล่อยให้ประชาชนทุกภาคส่วนแข่งขันกันเองภายใต้กลไกตลาดที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถสะสมความมั่งคั่งจากการทำงานและการประกอบธุรกิจ ซึ่งหมายความว่ารัฐควรปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้าให้ใช้การได้จริงเพื่อลดโอกาสที่ความมั่งคั่งจะกระจุกตัวอยู่แต่เฉพาะในกลุ่มผู้มีอำนาจผูกขาดหรือเหนือตลาด และควรเน้นการส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมมากกว่าผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มี “สายป่านยาว” อยู่แล้ว นอกจากนี้ทุกคนในสังคมก็ควรมีโอกาสเข้าถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการสร้างเสริม

สมรรถภาพในการดำรงชีพหรือแข่งขันอย่างเท่าเทียมกัน (เช่น โอกาสในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ)

2. ส่งเสริมระบบการเงินฐานราก (“การเงินชุมชน” เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สัจจะสะสมทรัพย์ และสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิต) ที่ชาวบ้านจัดการกันเอง ซึ่งปัจจุบันมีอยู่นับแสนแห่ง ประเทศหลายแห่งสามารถระดมเงินออมและเป็นแหล่งทุนให้สมาชิกนำไปประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ โดยไม่ต้องอาศัยสถาบันการเงิน

3. ผลักดันและส่งเสริมสถาบัน “การเงินขนาดจิ๋ว” (ไมโครไฟแนนซ์) ในไทย ซึ่งอาจใช้หลายวิธีผสมผสานกัน ระหว่างการยกระดับองค์กรการเงินฐานรากที่ชาวบ้านจัดการกันเองและมีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่ง กับการส่งเสริมให้ธนาคารของรัฐและธนาคารพาณิชย์ริเริ่มธุรกิจไมโครไฟแนนซ์ ตามแนวทาง “ธุรกิจเพื่อสังคม” ที่มุ่งให้คนยากจนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำเงินไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ ดังตัวอย่าง “ธนาคารกรามีน” ในบังกลาเทศ ที่ทำให้ มูฮัมหมัด ยูนุส ผู้ก่อตั้งธนาคารได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพประจำปี 2549 ร่วมกับธนาคาร

4. ควรมีการขยายฐานภาษีตามหลักความเสมอภาคทางภาษีที่ว่า “ผู้มีฐานะใกล้เคียงกัน สภาพแวดล้อมคล้ายกัน ควรจ่ายภาษีแบบเดียวกัน ในอัตราเท่ากัน และไม่สามารถผลักภาระภาษีไปสู่ผู้อื่นได้ เพื่อครอบคลุมกลุ่มผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษี แต่ยังไม่ได้เสียภาษีด้วยสาเหตุต่าง ๆ (ไม่ยื่นแบบฟอร์มการเสียภาษี ยื่นต่ำกว่าความเป็นจริง หลบเลี่ยงภาษีด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นต้น) และเพื่อลดภาระภาษีที่กระจุกตัวอยู่แต่เฉพาะในบางกลุ่ม ในการนี้สิ่งที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปก็คือระบบการประเมินภาษีการเรียกเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ และควรมีการทบทวนพิจารณาแก้ไขการลดหย่อนภาษีที่มีอยู่ ให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น

5. รัฐควรผลักดันภาษีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและปัญหาใหญ่ในสังคมปัจจุบัน อาทิ ภาษีมลพิษ (ตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย”) ตลอดจนภาษีก้าวหน้าที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีฐานะดีใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า อาทิ ภาษีมรดก ภาษีกำไรส่วนเกินทุน (Capital Gains Tax หมายถึง ภาษีที่เก็บจากกำไรที่ได้รับจากการขายทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์) และภาษีที่ดินและทรัพย์สินที่มีโครงสร้างที่เป็นธรรมและเหมาะสม

วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์ (2557) ได้ให้ความหมาย “ความเหลื่อมล้ำทางรายได้” หมายถึง ความแตกต่างกันของรายได้ของประชากรภายในประเทศ ประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูงสามารถก่อให้เกิดปัญหาด้านความสัมฤทธิ์ผลทางนโยบาย และอาจนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเกิดการประท้วงจากผู้มีรายได้น้อยและก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ยังมี ความเหลื่อมล้ำในมิติของเพศ การศึกษา และสภาพร่างกายซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวสูญเสียโอกาสในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ได้ ทั้งนี้ได้ตั้งคำถามว่า “ทำไมต้องกังวลเรื่องความเหลื่อมล้ำ” โดยได้ตั้งสมมติว่าสวัสดิการสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับของรายได้ต่อหัว และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความยากจนและความเหลื่อมล้ำ กรณีของความยากจน ภาพของความสัมพันธ์จะค่อนข้างชัดเจนมากกว่าไม่มีประชาชนในประเทศพัฒนาแล้วใดที่สามารถรู้สึกพึงพอใจที่ส่วนหนึ่งของสังคมคือผู้ยากไร้ ซึ่งเป็นเหตุผลว่าทำไมหลาย ๆ ศาสนาจึงมีคำสอนเรื่องความสำคัญของการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน และเป็นเหตุที่การช่วยเหลือระดับนานาชาติเกิดขึ้น ความเหลื่อมล้ำทำให้เราเข้าถึงความยากจนได้ดียิ่งขึ้น สำหรับคำตอบมีด้วยกัน 3 แนวทาง คือ

1. ความเหลื่อมล้ำทางรายได้แบบรุนแรง นำไปสู่การไร้ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ โดย ณ ทุกระดับของระดับรายได้ ความเหลื่อมล้ำที่สูงกว่านำไปสู่สัดส่วนที่น้อยกว่าของประชากรที่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น การกู้ยืมหรือการมีเครดิต เป็นต้น ซึ่งนำไปสู่นิยามของความยากจน โดยเปรียบเทียบ เมื่อประเทศปราศจากการออมและการลงทุนในทรัพยากร การกระทำดังกล่าว นำไปสู่การไม่มีความเจริญเติบโตในทรัพยากรที่มีอยู่ นอกจากนั้น ความเหลื่อมล้ำได้นำไปสู่การกระจายของทรัพย์สินที่ไม่มีประสิทธิภาพเพราะไปกระจุกตัวที่กลุ่มคนรวย

2. ความแตกต่างในรายได้ของคนในสังคมทำให้ความเข้มแข็งและเสถียรภาพของสังคม แปรลง ความเหลื่อมล้ำที่สูงได้สร้างความเข้มแข็งให้กับพลังทางการเมืองของกลุ่มคนรวย นำไปสู่การมีอำนาจ การต่อรองทางเศรษฐกิจไปสูง การมีความเหลื่อมล้ำสูงนำไปสู่ปัญหาสินบนของเจ้าพนักงาน การลอบบี้เพื่อหวังผล รวมถึงการบริจาคนักการเมือง ทรัพยากรของประเทศจึงถูกใช้ไปด้านดังกล่าวอันมีผลมาจากความเหลื่อมล้ำแทนที่จะใช้ในทรัพยากรที่สามารถก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำที่สูงยังทำให้สถาบันที่มีเงินทุนน้อยยากที่จะพัฒนาตัวเองเพราะสถาบันที่ร่ำรวยหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของสถาบันที่ยากจนเหล่านี้ หรือการกีดกันสถาบันเหล่านี้ไม่ให้แสดงสิทธิหรือพลังทางความคิด ยิ่งไปกว่านั้น ความเหลื่อมล้ำที่สูงยังสนับสนุนให้ประชากรสนับสนุนนโยบายประชานิยม ซึ่งบางครั้งนำไปสู่การบริหารประเทศที่ผิด

3. ความเหลื่อมล้ำทางรายได้มักถูกมองเป็นเรื่องของความไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกผิดหวังในโชคชะตาที่เกิดขึ้นในประเทศ/สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ คนที่อยู่ในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูงมักโทษว่าเป็นสาเหตุของโชคชะตาหรือปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความสามารถหรือการไร้โชคชะตา พวกเขาจึงขาดแรงจูงใจที่จะทำงานให้ดีที่สุด การศึกษาและการมีสุขภาพที่ดีไม่ใช่เรื่องที่จะให้ความสำคัญ สังคมนั้น ๆ จึงวนเวียนอยู่กับความยากแค้นและยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำเลวร้ายลงไปอีก

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

เรณูมาศ รักษาแก้ว (ออนไลน์, 2561) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมติชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจการปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ (2545) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

ปัทมา สุปก่าปัง (2552) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะว่า หมายถึง การเปิดโอกาส

ให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบายการจัดทำแผนงานโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้ง การปฏิบัติติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

2. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาวเกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

4. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยิ่งอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

6. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

7. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

8. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ประการ คือ

1. การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ
2. ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ทุกคนที่เข้าร่วมต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน
3. ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แต่หากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย ก็จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

ระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

1. **ระดับการให้ข้อมูล** เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

2. **ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน** เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

3. **ระดับการปรึกษาหารือ** เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. **ระดับการวางแผนร่วมกัน** เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อนุญาโตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

5. **ระดับการร่วมปฏิบัติ** เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. **ระดับการควบคุมโดยประชาชน** เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ ผลของ

การประชุมตีพิมพ์ทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่ คณะรัฐมนตรีซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (มาตรา 165)

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development)

เฉลิมเกียรติ แก้วหอม (2555) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) ไว้ว่า “การพัฒนาที่ต้องสนองต่อความต้องการของคนในปัจจุบันโดยไม่ทำให้คน ในรุ่นอนาคตต้องประนีประนอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง”

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2555) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) ไว้ว่า “การพัฒนาที่สามารถสนองความต้องการที่จำเป็นของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบต่อขีดความสามารถในการสนองความต้องการที่จำเป็นของคนรุ่นต่อไป”

นิตยา กมลวาทนินิศา (2546) กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของไทยเป็นการพัฒนาที่ ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเอื้ออาทร เคารพ ซึ่งกันและกันเพื่อ ความสามารถในการพึ่งตนเองและคุณภาพชีวิตที่ดีและเท่าเทียมกัน”

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) หมายถึงการพัฒนา ที่สามารถสนองต่อความต้องการที่จำเป็นของคนในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อขีดความสามารถ ในการสนองความต้องการที่จำเป็นของคนรุ่นต่อไป โดยจะต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วม ของประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีและเท่าเทียมกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน นั้นมุ่งเน้นการ พัฒนาศักยภาพของคนสังคมให้เกิดความรู้ ทักษะ มุมมอง และค่านิยม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักชี้แนะและจูง ใจ ให้บุคคลแสวงหาและดำเนินชีวิตของตนในแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน ความรู้และทักษะที่ จำเป็นสำหรับการสร้างตัวและครอบครัวให้อยู่ดีมีสุข ทั้งที่เป็นความรู้และทักษะจำเป็นต่อการใช้ชีวิต ในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ และความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โลก ด้วยเหตุนี้กระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำไป สู่สังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องมีสาระเนื้อหาที่เหมาะสม และมีความต่อเนื่องตลอดชีวิต (จากครุฑมรรดาถึงวัยชรา)

เป้าหมายของพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาอย่างยั่งยืนมีเป้าหมายในแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมในระยะยาวและเป็น ภาระกับคนรุ่นหลัง

1.2 ด้านการเมืองการจัดการ เป็นการพัฒนาที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของทุกส่วน ในสังคม

1.3 ด้านการเงินหรือเศรษฐกิจ การพัฒนาจะต้องไม่เกินกำลังความสามารถทางการเงิน ที่เป็นอยู่ (ไม่ใช่แค่เท่าที่มีอยู่)

1.4 ด้านโครงสร้างสังคม เป็นการสร้างพื้นฐานและศักยภาพที่มั่นคงในทุกระดับ โดยเฉพาะระดับรากหญ้า

การวางแผนการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับการพัฒนาประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน
2. การรักษาสิ่งแวดล้อม
3. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
4. การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น

บทบาทภาครัฐกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. พัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (ผสมผสาน หรือหาจุดสมดุลย์ ระหว่างการแสหลัก และกระแสทางเลือก)
2. สร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในทุกภาคส่วนของสังคม (สร้างเป้าหมายร่วมในทุกภาคส่วน)
3. บริหารจัดการเพื่อระดมความร่วมมือในการดำเนินการด้านต่าง ๆ (หาทางเลือกที่เหมาะสม เจรจาลดความขัดแย้ง ฯลฯ)
4. สร้างศักยภาพ และเสริมพลังของทุกภาคส่วนเพื่อดำเนินการสู่เป้าหมายร่วมกัน
5. ติดตามประเมินผล และใช้ข้อมูลเพื่อปรับยุทธศาสตร์ และบทบาทของทุกภาคส่วนในสังคม
6. สร้างกลไก และกติกากลาง(ทั้งในประเทศ และที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ) ที่จำเป็น และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หลักการดำเนินงานที่สำคัญของภาครัฐ ประกอบด้วย

1. กระบวนการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ ที่อยู่บนฐานของความรู้ (การจัดการความรู้ และหน่วยจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพในองค์กรโดยเฉพาะหน่วยนโยบายและยุทธศาสตร์)
2. กระบวนการทำงานที่สร้างภาคี และยึดหลักการมีส่วนร่วม
  - 2.1 เลิกระบบที่เป็นการดำเนินงานจากบนลงล่าง (top down) ควรมีการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ คือทำงานได้รวดเร็ว
  - 2.2 รับฟังและเรียนรู้ความต้องการของภาคี
  - 2.3 สร้างระบบจัดการที่มุ่งผลงาน แต่ยืดหยุ่นในรายละเอียด (ระบบประเมินผลงาน, ระบบงบประมาณ, ฯลฯ)
3. กระบวนการสร้างศักยภาพ และเสริมพลังภาคี
  - 3.1 การให้ความรู้ที่จำเป็น
  - 3.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมจากการทำงานร่วมกัน
  - 3.3 สนับสนุนทรัพยากรโดยการกำหนดร่วมกันกับภาคี
4. กระบวนการเจรจากติการระหว่างประเทศ
  - 4.1 คู่มครองทรัพย์สินทางปัญญา กับ ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ
  - 4.2 การเปิดเสรีตลาดบริการสุขภาพ
  - 4.3 การกีดกันทางการค้าในรูปแบบใหม่ที่ใช้อ้างด้านสุขภาพ
5. กระบวนการติดตามการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม เพื่อนำสู่การปรับเปลี่ยนระบบตลอดจน นโยบาย และยุทธศาสตร์

กลไกภาครัฐที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1. กลไก และกระบวนการพัฒนานโยบายอย่างมีส่วนร่วม
2. กระบวนการจัดทำแผนงานที่สามารถกำหนดเป้าหมายใหญ่ โดยไม่ลงไป
ในรายละเอียดจนเกินไป
3. กลไกการทำงานร่วมกับภาคีโดยเฉพาะในระดับรากหญ้าที่มีความยืดหยุ่น และ
มีประสิทธิภาพ
4. กลไก และกระบวนการงบประมาณที่มุ่งผลงาน และไม่ติดกับรายละเอียด

เอกสาร บทความ เกี่ยวกับเศรษฐกิจฐานราก

ทอแสงระวี ถิณะแก้ว (2555 : 1) ทำการศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนวัฒนธรรมเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ฝั่งตะวันออก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 33 คน ผลการศึกษาพบว่าผู้คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมฐานรากที่มีมาช้านาน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมี 5 ด้านได้แก่ 1) ขาดความเข้มแข็งของสังคมและชุมชน 2) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจชุมชน 3) ขาดแรงจูงใจให้เกิดค่านิยมที่มีต่อสังคมเกษตรยุคใหม่ 4) ขาดความรู้ในการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้อย่างถูกวิธี 5) ขาดความรู้ในการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างถูกวิธี และได้นำเสนอยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และสามารถสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งแบบสมดุล ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนวัฒนธรรมเศรษฐกิจฐานราก ในพื้นที่ฝั่งตะวันออกของจังหวัดปทุมธานีได้อย่างยั่งยืน ใน 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเพาะปลูก
นำมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างแรงจูงใจให้เกิดค่านิยมต่อสังคมเกษตรยุคใหม่และวัฒนธรรม
ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเกษตรกรมีความรัก ความผูกพันต่อการประกอบ
อาชีพเกษตรกรกรรม โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาความรู้ของเกษตรกรเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการประกอบการ
การผลิตการจำหน่าย และการจัดการวิสาหกิจชุมชน
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อรักษาไว้
ให้เยาวชนหรือผู้สนใจได้ใช้เป็นที่พักเรียนรู้อีก แลกเปลี่ยนประสบการณ์
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านปัจจัยแวดล้อมด้านระบบเศรษฐกิจชุมชน สังคมของ
เกษตรกรให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาการทำการเกษตรแบบปลอดภัย

คณะกรรมการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ สถาบันบัญญัติแห่ง
(2558 : 7 - 11) ทำรายงานการพิจารณาศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบาย “การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วย
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม” ได้เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วย
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ดังนี้

1. ส่งเสริมการสร้าง “องค์ความรู้” แก่ชุมชนฐานราก โดยมีกระบวนการในการรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เชื่อมโยงผสมผสานบูรณาการ “องค์ความรู้” จาก “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” กับ “องค์ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่” มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมของชุมชน เป็นองค์ความรู้ที่ครบวงจรทั้งต้นน้ำ (การเพิ่มผลผลิต) กลางน้ำ (การแปรรูปการออกแบบผลิตภัณฑ์ ระบบการจัดการ การส่งสินค้า (Logistics) การบริหารจัดการการตลาด) และปลายน้ำ (ผู้บริโภคกฎหมาย) โดยยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ปฏิรูป “กระบวนการ” ในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนแบบมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน(ภาคสังคม ภาคผลิตความรู้และภาคนโยบาย) โดยปฏิรูปกระบวนการกระจายความรู้สู่เกษตรกรให้เกิดการนำไปใช้ได้จริง เชื่อมโยงผ่านเครือข่ายและหน่วยงานในพื้นที่ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอด เทคโนโลยีระดับพื้นที่ (กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) หรือจัดเป็นคลินิกเทคโนโลยี ที่มีนักวิชาการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชน/ชนบท พัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกร เกษนนำและเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ผ่านมาการฝึกอบรมและปฏิบัติงานจริงร่วมกับนักวิชาการ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานส่งเสริมในพื้นที่ (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่) ตลอดจนส่งเสริมให้มีการจัดจ้างคนในท้องถิ่นหรือบัณฑิตคืนถิ่นเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์เรียนรู้

3. เชื่อมโยงเกษตรกรผู้ผลิตกับอุตสาหกรรมแปรรูป ผ่านวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยจัดระบบตลาดที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงระหว่างการผลิตที่ตรงตามความต้องการของตลาดทั่วไปและภาคอุตสาหกรรม มีระบบสนับสนุนการจำหน่ายทั้งในระดับชุมชน ประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนมั่นคง และเป็นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศอย่างแท้จริง

4. สนับสนุนให้เกิดระบบนวัตกรรมการเกษตรและการใช้เทคโนโลยี โดยการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนต้นทุนต่ำ โดยจัดให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนการดำเนินงาน โดยมีการจัดทำแผนดำเนินงานระยะยาวและจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

5. ปรับเปลี่ยนสถาบันอุดมศึกษาไทยให้ยึดโยงกับชุมชนและสังคม โดยจะต้องมีการปรับบทบาทให้มหาวิทยาลัยมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ยึดโยงกับชุมชนและสังคม โดยผ่านกลไกและนโยบายเดิมที่มีอยู่ ได้แก่ เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา 9 เครือข่าย และนโยบาย 1 มหาวิทยาลัย 1 ชุมชน เป็นต้น การดำเนินงานต้องต่อเนื่องและยั่งยืน โดยร่วมกับชุมชนและสถาบันวิจัย ตลอดจนสร้างกลไกสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน อาทิ การร่วมลงทุนในวิสาหกิจเพื่อสังคม มีระบบงบประมาณที่สนับสนุนการดำเนินการ

6. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ตัวอย่างกฎหมายที่ควรพิจารณาปรับปรุง ได้แก่

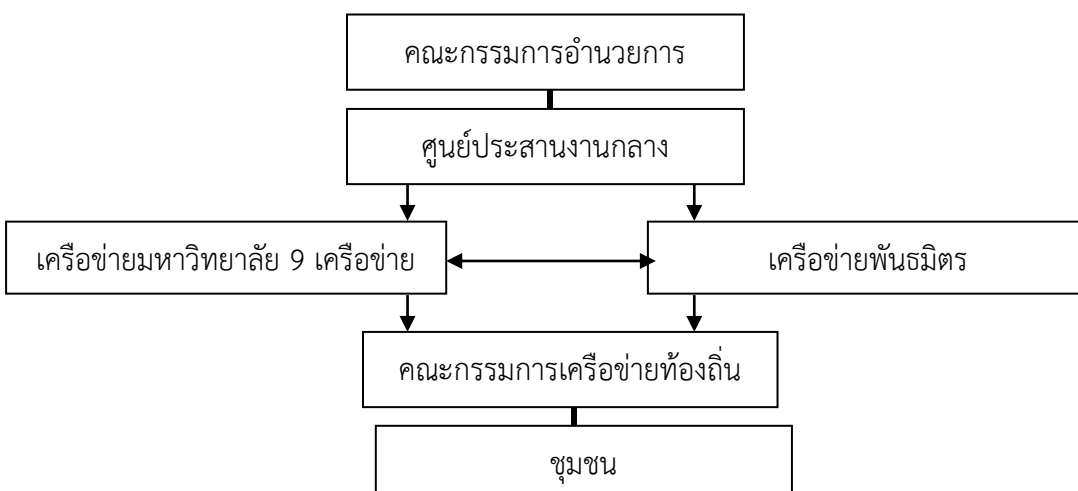
6.1 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะ ความสามารถในการพัฒนาอาชีพ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน กำหนดให้หน่วยงานท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ที่ส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

6.2 กฎหมายให้ชุมชนมีสิทธิในการเข้าถึง ใช้ และบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง

6.3 ระเบียบการพัสดุ ให้สิทธิกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/บุคคล ยืมหรือนำพัสดุไปใช้ประโยชน์

6.4 พระราชบัญญัติปุ๋ย เป็นต้น
 ทั้งนี้ได้เสนอกลไกการขับเคลื่อน

แผนภาพที่ 2-1 กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากบนฐานความรู้

1. ระบบเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากบนฐานความรู้ เป็นระบบเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้เป็นกลไกระดมสรรพกำลังทั้งด้านองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญของบุคลากร ทรัพยากร เทคโนโลยี นวัตกรรม และข้อมูลข่าวสาร เพื่อสนับสนุนและยกระดับคุณภาพการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากบนฐานความรู้ของประเทศไทย

2. คณะกรรมการอำนวยการกลาง ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทในเชิงนโยบาย อำนวยการและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่าย

3. ระบบเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา 9 เครือข่าย เป็นกลไกหลักโดยเป็นศูนย์กลางการประสานงาน ทำหน้าที่กำหนดประเด็นคุณภาพ คัดสรรพี่เลี้ยง ส่งเสริมสนับสนุน กำกับ และติดตามประเมินผลเครือข่ายพี่เลี้ยงและเครือข่ายท้องถิ่น โดยเครือข่ายพี่เลี้ยงประกอบด้วยมหาวิทยาลัย ภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐ บริหารงานภายใต้คณะกรรมการเครือข่ายพี่เลี้ยงที่มีสถาบันอุดมศึกษาแม่ข่ายเป็นศูนย์ประสานงาน

4. ระบบเครือข่ายท้องถิ่น โดยแต่ละเครือข่ายประกอบด้วยมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงอย่างน้อย 1 แห่ง หรือหน่วยงานพี่เลี้ยงจากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ช่วยในการยกระดับคุณภาพร่วมด้วยบริหารงานภายใต้ “คณะกรรมการเครือข่ายท้องถิ่น”

5. ภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรที่จะคอยดำเนินการช่วยเหลือ สนับสนุนและส่งเสริมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ให้การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากบนฐานความรู้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมการพัฒนาชุมชน (2560 : 9 - 11) ได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานนโยบายสานพลังประชารัฐ ซึ่งคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (E3) ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชนิพนธ์ไว้ประกอบกับหลักการทรงงานของพระองค์ท่านมาเป็นแนวคิดการดำเนินการในทุกขั้นตอน ทั้งการคิดพิจารณา ระบุปัญหา คิดค้นแนวทางที่จะแก้ไขจนถึงขั้นการปฏิบัติ การสรุปประเมินผล เรียนรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงจากสภาพภูมิสังคมคิดอย่างรอบคอบ นำไปใช้ปฏิบัติอย่างระมัดระวัง มีบทบทวนเรียนรู้และปรับแก้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นที่สำคัญคือการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในพื้นที่ยุทธศาสตร์การทำงานผ่านการสื่อสารสร้างความเข้าใจเรียนรู้สภาพปัญหา การแก้ปัญหาด้วยข้อมูล ข้อเท็จจริง เหตุผลใช้หลักคิดพอประมาณตามสมควร ซึ่งนำไปสู่การมีหรือการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กับการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งทีมขับเคลื่อนและชุมชน/ผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมงานกันในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ด้านวัตถุประสงค์การดำเนินงาน นอกเหนือจาก วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานสานพลังประชารัฐ คือ การลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันแล้ว คณะทำงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐยังมีการกำหนดเป้าหมายเฉพาะที่ชัดเจน คือ เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีรายได้เพิ่มและมีความสุข กำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากคือ “สร้างรายได้ให้กับชุมชนเพื่อประชาชนมีความสุข” ดำเนินการ 3 เรื่อง ประกอบด้วย การเกษตร การแปรรูป (SMEs/OTOP) และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในรูปแบบประชารัฐ ซึ่งมีบริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน ภายใต้แนวคิด Social Enterprise (SE) มีเป้าหมายหลักเพื่อสังคมไม่ใช่เพื่อกำไรสูงสุดรายได้หลักมาจากการให้คำปรึกษาแก่ชุมชนไม่ใช่เงินจากรัฐหรือเงินบริจาค กำไรต้องนำไปใช้ ขยายผลไม่ใช่ปันผล มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและมีการจดทะเบียนเป็นรูปแบบบริษัท โดยได้กำหนดและแผนการดำเนินงาน ดังรูปภาพดังนี้

แผนภาพที่ 2-2 กลยุทธ์และแผนการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน, 2560

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

ขวัญกมล ดอนขวา (2555 :2) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ผลกระทบทางตรงของปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนที่มีผลต่อกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชน (2) ผลกระทบทางตรงของกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนที่มีต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชน และ (3) ผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อมของปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนที่มีต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชน โดยเน้นศึกษากลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีผลกระทบทางตรงต่อกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนในด้านการขายมากที่สุด ส่วนกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนในด้านการขาย มีผลกระทบทางตรงต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชนในด้านการให้ความอนุเคราะห์ชุมชนมากที่สุด ทางด้านปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนาพื้นฐานทางกายภาพมีผลกระทบทางตรงต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด นอกจากนี้ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีผลกระทบทางอ้อมต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชนในด้านการให้การศึกษามากที่สุด ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านการพัฒนาผู้นำเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสมาชิกกลุ่มและการพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีผลต่อการเพิ่มยอดขาย จากการขายสินค้าภายในชุมชน โดยรายได้จากการขายจะมีผลต่อขนาดของการจัดสรรกำไรไปช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมในชุมชนที่เป็นที่ตั้งของกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยในด้านการให้การศึกษามากที่สุด

ทวี วัชรเกียรติศักดิ์ (2559 : 1) ได้ทำการศึกษาการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนากลุ่มอาชีพในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่าบริบทเชิงพื้นที่ในการดำเนินงานและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชน มีความพร้อมต่อการพัฒนา แนวทางและการดำเนินการส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนากลุ่มอาชีพ จะต้องสร้างจากภายใน ภายนอก และทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตามปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ ความรู้ การยอมรับ ศักดิ์ศรี ที่เท่าเทียมของภาคีสมาชิก และการมีชุมชนเป้าหมายเป็นศูนย์กลางของการสร้างความเข้มแข็ง โดยมีผลการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนากลุ่มอาชีพเชิงรูปธรรมได้ทำให้มีการพัฒนา จัดตั้ง ดำเนินงานและขับเคลื่อนการจัดหาทุนของกลุ่มอาชีพในทั้ง 15 หมู่บ้านตามความเหมาะสมและการตัดสินใจของแต่ละชุมชน

สุเทพ พันประสิทธิ์ (2554 : 1) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอข้อเสนอเพื่อการพัฒนา ดังนี้ (1) จัดตั้งศูนย์สาธิตการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยใช้กรณีของเกษตรกรที่มีความสำเร็จอย่างแท้จริงเป็นศูนย์กลาง และให้ศูนย์นี้กระจายออกไปทุกภูมิภาคของประเทศ (2) จัดตั้งเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์การเกษตร และจัดโครงการเยี่ยมชมศูนย์สาธิตหมุนเวียนกันไป เพื่อกระจายการรับรู้ และตระหนักถึงผลสำเร็จของการปฏิบัติให้กว้างขวาง (3) จัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมและพัฒนาและพัฒนากลุ่มเกษตรกร และจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์แนวปรัชญาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ผ่านสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเกษตรกร เป้าหมายอย่างง่าย ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ (4) จัดกิจกรรมส่งเสริมและฝึกอบรมการปฏิบัติตามแนวปรัชญา ไปสู่ระดับที่ก้าวหน้ามากขึ้น หรือจัดเวทีให้ความรู้ โดยใช้เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเป็นวิทยากร พร้อมนำชมผลงานอย่างละเอียด (5) จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ตามแนวปรัชญาเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการเฉพาะ โดยจัดทำเป็นวาระแห่งชาติและ (6) จัดนิทรรศการประกวดผลงานทฤษฎีใหม่ทั้ง ชั้นพื้นฐาน และขั้นก้าวหน้า เพื่อให้เป็นแนวปรัชญาเป็นนวัตกรรมทางการเกษตร เป็นที่รับรู้ จูงใจ และตระหนักเป็นเป้าหมายของการพัฒนาการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน ของสังคมเกษตรกรไทย

2. งานวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ศิริพร เลิศยิ่งยศ (2556 : 1) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนบ้านน้ำฉ่ำกับวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษพบว่าการสร้างวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านน้ำฉ่ำเกิดขึ้นจากตัวบทในเรื่องของอุดมการณ์ดำรงวิถีชีวิตแบบพอเพียงของคนในชุมชนมีระบบความสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการบริหารจัดการแบบเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย มีการแก้ไขปัญหาาร่วมกันก่อนที่จะเฝ้าระวังงบประมาณจากรัฐบาล ทำให้เห็นถึงอุดมการณ์ชุมชนที่มุ่งมั่นใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจากโครงสร้างแผนยุทธศาสตร์ อยู่ดีมีสุขเป็นหลักสำคัญในการขับเคลื่อน สำหรับภาคปฏิบัติการวาทกรรม (Discursive Practice) ตามตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ พบว่า มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนภาคปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) ถือเป็นอุดมการณ์ที่มออบหมายจากสังคมที่ถ่ายทอดนโยบาย วิธีการปฏิบัติเพื่อเตรียมพร้อมรับกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจาก

แนวคิดของผู้นำและคนในชุมชนที่ยึดอุดมการณ์ดำรงชีวิตพอเพียง ด้วยการรู้จักตัวตน รู้รับ รู้จ่าย รู้ออม รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอกและเชื่อว่าความสุขที่แท้จริงอยู่ที่ภาวะของจิตใจ มิได้ขึ้นอยู่กับความมั่งคั่งของทรัพย์สิน ทำให้สร้างความเป็นอื่น (Other Development) กับแนวทางการพัฒนาที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างระบบทุนนิยม ระบบบริโภคนิยมว่าเป็นระบบที่ไม่ยั่งยืนทำให้สังคมเกิดความเสื่อมมากขึ้น ดังนั้นวาทกรรมของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านน้ำฉ่ำมีการสร้างอำนาจ (Power) และความรู้ (Knowledge) จากหน่วยงานราชการเข้ามาสนับสนุนการดำรงชีวิตของคนในชุมชนทำให้เกิดภาคปฏิบัติ การทางสังคมด้วยการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บุคคลทุกระดับได้นำไปประยุกต์ใช้ทำให้เกิดการผลิดซ้ำ (Reproduction) และเผยแพร่ (Distribution) และเป็นหลักการที่ชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนให้กับชุมชนอื่นได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตแบบพอเพียง วาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านน้ำฉ่ำทำให้เห็นถึงความเป็นตัวตนที่มีระบบและพัฒนาต่อมาด้วยการขัดเกลาทางสังคม ทำให้เกิดอุดมการณ์แห่งความพอเพียงในชุมชนซึ่งทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และเหมาะสมกับสังคมชนบทไทยทำให้ชุมชนและสังคมเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความผาสุกอย่างยั่งยืน

ธนวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์ (2557 : 1 - 2) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ได้มีประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ (1) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจกรรมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แนวปฏิบัติที่มีความเป็นไปได้สูงได้แก่ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบ ผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนรองลงมาได้แก่ การจัดการธุรกิจที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และจัดการกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว และหลักการไม่โลภมากจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก (2) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามลักษณะของกิจการ 4 ลักษณะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะกิจการต่าง ๆ เป็นรายคู่พบว่ากลุ่มที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่กลุ่มเกษตรกรรมกับกลุ่มอุตสาหกรรม กลุ่มพาณิชย์กรรมกับกลุ่มธุรกิจบริการ และ (3) ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนคือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัดซื่อสัตย์ และความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

จิราภรณ์ แก้วมณี (2557 :ง) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า (1) ระดับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหัวเขาจีนพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดรองลงมาเป็นด้านการเรียนรู้ และด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการ (2) ระดับการปฏิบัติที่ดีในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหัวเขาจีน พบว่าทุกด้านอยู่ระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่ดีสูง คือด้านการท่องเที่ยวตั้งอยู่บนพื้นฐานเดิมของชุมชนไทยทรงดำ รองลงมาเป็นด้านการท่องเที่ยวตั้งอยู่บนภูมิสังคม และด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านการ

ท่องเที่ยวอีดีหลักความคุ้มค่ามากกว่าคุ้มทุน และ (3) แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านห้วยเขาจันทน์พบว่า 3.1) ชุมชนบ้านห้วยเขาจันทน์มีทุนทางวัฒนธรรมทุนทางภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเอกลักษณ์ไทยทรงดำแล้วนั้น หากได้ความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยจัดการวางแผนดำเนินงานร่วมกับผู้นำชุมชนจะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นก้าวหน้าได้มาก 3.2) ชุมชนมีการรวมกลุ่มอาชีพกันด้วยความสมัครใจและมีหลากหลายกลุ่มอาชีพ ได้รับรางวัลมากมายหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณในการรวมกลุ่มอาชีพของชุมชนจะเป็นการพัฒนาฝีมือแรงงาน พัฒนาสินค้าให้ส่งออกได้จำนวนมาก และ 3.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือทำป้ายบอกทางการประชาสัมพันธ์ ให้รู้จักแก่บุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น

3. งานวิจัยเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม

จรรยา พุคยาภรณ์ และคณะ (2557 : 135) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนโรงซ้อ 45 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงระบบการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน การพัฒนากายภาพของชุมชน การแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยอำนาจรัฐ การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และความเหลื่อมล้ำในการแสดงความคิดเห็นผล การศึกษาวิจัยพบว่า การพัฒนาด้านกายภาพของชุมชนถือเป็นความต้องการจำเป็นของชุมชนในเรื่องอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัย การจัดโครงการโรงซ้อรวมใจ ด้านอัคคีภัยโดยใช้เงินทุนต้นกล้าสามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการจำเป็นของชุมชน และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ปัญหาของชุมชนคือการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนโรงซ้อ 45 ในรูปแบบของกลุ่มช่วยเหลือตนเองตัวแบบดังกล่าวสามารถเป็นแนวปฏิบัติที่ดีเลิศในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้

อติวิชญ์ แสงสุวรรณ (2558 : 4) ได้เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำไว้ว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นผลกระทบ (Impact) จากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศที่มีการพัฒนาที่ไม่ครอบคลุมและทั่วถึงและเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างต้องใช้เวลานานหลายสิบปีในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการดำเนินการแก้ไขจำเป็นต้องเน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เอื้อต่อการพัฒนาที่ทั่วถึงให้มีการกระจายผลตอบแทนที่เป็นธรรมระหว่างกลุ่มเจ้าของทุนและกลุ่มเจ้าของแรงงาน ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในทุกมิติเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้หากพิจารณาจากแนวโน้มการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในนานาประเทศจะพบว่าแต่ละประเทศเน้น “การเพิ่มความเท่าเทียมกันของโอกาส (Equality of Opportunity)” มากกว่าแก้ไขที่ “ความเท่าเทียมกันของรายได้โดยตรง (Equality)” เพราะการกระจายรายได้โดยตรงเป็นการโอนเงินจากคนหนึ่งไปให้อีกคนหนึ่งจึงทำให้ผลรวมของสังคมเป็นศูนย์ หรือที่เรียกว่า Zero-sum game โดยปัจจัยสำคัญที่จะลดความเหลื่อมล้ำได้คือปัจจัยในเชิงโอกาสในการเลื่อนฐานะทางสังคม (Social Mobility) ช่วยให้คนได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่เดิมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการสร้างแต้มต่อให้กับคนในสังคม ดังนั้น ในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทย จึงเสนอให้มีการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง มุ่งเน้นการเพิ่มความเท่าเทียมกันของโอกาสใน 5 ประเด็น ดังนี้ (สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)(1) การปฏิรูปภาษี (2) การปฏิรูปที่ดิน (3) การปฏิรูประบบสวัสดิการ (4) การปฏิรูปการศึกษา และ (5) การปฏิรูประบบการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

สมชัย จิตสุชน (2558 : 3) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย : แนวโน้ม นโยบาย และแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย ได้เสนอเชิงนโยบายว่า ข้อเสนอแนะนโยบายต่าง ๆ ไม่มีประโยชน์หากไม่มีการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทยที่ คำนึงถึงค่านิยมและทัศนคติของคนในสังคมต่อ inclusive growth หรือแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำรวมทั้งโครงสร้างอำนาจทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ตัวอย่างของการขับเคลื่อนเพื่อเปลี่ยนทัศนคติ คือ (ก) ต้องสื่อสารกับกลุ่มรากหญ้า ในเรื่องค่าเสียโอกาสของนโยบายประชานิยมว่าหมายถึงการขาดโอกาสในการพัฒนาระบบสวัสดิการที่ประชาชนทุกคนได้ประโยชน์แทนที่จะเป็นเพียงบางกลุ่มดังเช่นในกรณีประชานิยม (ข) สื่อสารกับคนชั้นกลาง/รวยว่าการช่วยคนจนอย่างเหมาะสมและไม่มีปัญหาความยั่งยืนนั้นสามารถทำได้ และการให้โอกาสในการพัฒนาตนเองกับคนจนนั้นสุดท้ายประโยชน์จะตกกับส่วนรวม รวมทั้งคนชั้นกลาง/รวยที่ เป็นผู้เสียภาษีหลักด้วย

4. งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555 : 55 - 56) ได้ทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งการวิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยคือด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดการประชาสัมพันธ์ที่ดีและทั่วถึงแก่ประชาชนทุกคนจัดนิทรรศการเชิญชวนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมให้ดีขึ้นและควรจัดตั้งกลุ่มในแต่ละชุมชนเพื่อเสาะหาความต้องการและข้อเสนอแนะโดยตรงจากประชาชน ดังนี้ (1) ด้านการดำเนินงานและการปฏิบัติการควรจัดให้มีหัวหน้าชุมชนไปดูงานแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อมาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ ให้ดีขึ้น และควรแบ่งงานกันเป็นทีมเพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างทั่วถึง (2) ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ ควรจะให้คณะกรรมการเพื่อแบ่งสัดส่วนในพื้นที่การขายและการแบ่งผลกำไรในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน และ (3) ด้านการติดตามประเมินผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามผลงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำสิ่งบกพร่องต่าง ๆ มาแก้ไขและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ทั้งนี้ได้นำเสนอในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอนาคต คือ (1) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับท้องถิ่น รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและรูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาฝีมือกลุ่มสินค้าพื้นบ้านสินค้างานฝีมือต่าง ๆ และสินค้าขึ้นชื่อของแต่ละตำบล และ (1) ควรศึกษาการสร้างระบบข้อมูลและเครือข่ายการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ

จินตวีร์ เกษมสุข (2561 :183 - 184) ได้ทำการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนสามารถสรุปได้ว่าความสำคัญของการใช้แนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน (Community Context) โดยเน้นให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการดำเนินการตามแผนการติดตามประเมินผลและการรับประโยชน์จากการพัฒนาโดยอาศัยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม (Activity based Participation) ที่เหมาะสมกับบริบทหรือภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนนั้น ๆ และกิจกรรมนั้นต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชนของตน จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคน ของชุมชนและ ของสังคมได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการ

พัฒนาโดยเท่าเทียมกัน ดังที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ เพราะการมีกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชนอันมีพื้นฐานมาจากต้นทุนทางสังคมหรือภูมิปัญญาของชุมชนนั้น จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยกระตุ้น ให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืนและสามารถแสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนหลายแห่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในชนบทที่มีทุนทางสังคมมีองค์ความรู้ในตัวเอง มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีกลุ่มกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้คนในสังคมหรือชุมชนแห่งอื่น ๆ ที่สนใจศึกษาลักษณะการทำงานในรูปแบบของกลุ่มกิจกรรมของชุมชน จนจนสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

อรรถัย พระทัต (2558 : 2) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษา ชุมชนป้อมมหากาฬ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนป้อมมหากาฬ ควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายจากล่างขึ้นบน ควรศึกษาจากความต้องการของประชาชนและมีการวางแผนบริหารจัดการดำเนินการอย่างเป็นระบบ หน่วยงานภาครัฐ ควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดแนวทางและวางแผนในการพัฒนาพื้นที่ ร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการรับฟัง แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงบทบาทของชุมชน พร้อมกับตัดสินใจร่วมกันในแนวทางการวางแผนการดำเนินโครงการต่อไป

5. งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development)

กมลสินทร์ พินิจภูวดล และคณะ (2559 : 56 - 65) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable development) ได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในบทบาทของประเทศไทยในการผลักดันเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ว่าประเทศไทยควรส่งเสริมโครงการพัฒนาในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเน้นการดำเนินการในลักษณะของ “พหิพธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” สำหรับใช้เป็นสถานที่ศึกษาทดลองและวิจัยเพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสม และการสร้าง “ครอบครัวตัวแบบ” เพื่อเป็นแกนกลางในการเรียนรู้ การทำ “เกษตรทฤษฎีใหม่” และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนารวมทั้งให้ความสำคัญกับ “องค์กรสตรีหมู่บ้าน” เนื่องจากโครงการพัฒนาเหล่านี้จะช่วยทำให้ประชาคมอาเซียนสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในมิติของการพัฒนาคน หรือเป้าหมายที่ 1 - 5 ได้ชัดเจนขึ้น และควรนำคำสำคัญเหล่านี้ไปเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดต่าง ๆ ในเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังตารางที่ 2-1 การเชื่อมโยงตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 2-1 การเชื่อมโยงตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน	ตัวชี้วัดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
ครอบครัวตัวอย่าง	เป้าหมายที่ 1 (ยุติความยากจน)	ตัวชี้วัดที่ 1.1.1 สัดส่วนของประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนสากล จำแนก ตามเพศ อายุ สถานะการจ้างงาน และที่ตั้ง ทางภูมิศาสตร์ (ชุมชนเมือง/ชนบท)
เกษตรทฤษฎีใหม่	เป้าหมายที่ 2 (ยุติความหิวโหย)	ตัวชี้วัดที่ 2.3.2 รายได้เฉลี่ยของผู้ผลิต อาหารขนาดเล็ก จำแนกตามเพศ และ สถานะพื้นเมือง (เพื่อแยกชนพื้นเมือง หรือ ชนเผ่า) ตัวชี้วัดที่ 2.4.1 ร้อยละของพื้นที่เกษตรที่มีการทำการเกษตรแบบยั่งยืน
เกษตรทฤษฎีใหม่	เป้าหมายที่ 3 (การมีสุขภาพที่ดี)	ตัวชี้วัดที่ 3.9.3 อัตราการตายที่เกิดจากการได้รับสารพิษโดยไม่ตั้งใจ
พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต	เป้าหมายที่ 4 (การศึกษาที่มีคุณภาพ)	ตัวชี้วัดที่ 4.7.1 มีการดำเนินการเกี่ยวกับ (i) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (ii) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศ และสิทธิ มนุษยชน ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน(ดำเนินการตามเป้าประสงค์ที่ 4.7 การสร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึง การศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถี ชีวิตที่ยั่งยืน ฯลฯ)
องค์กรสตรีหมู่บ้าน	เป้าหมายที่ 5 (ความเสมอภาคทางเพศ)	ตัวชี้วัดที่ 5.5.2 สัดส่วนของผู้หญิงในตำแหน่งบริหาร (ดำเนินการตามเป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่า ผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสที่เท่าเทียมในการ เป็นผู้นำ ในทุกระดับของการตัดสินใจในทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ)

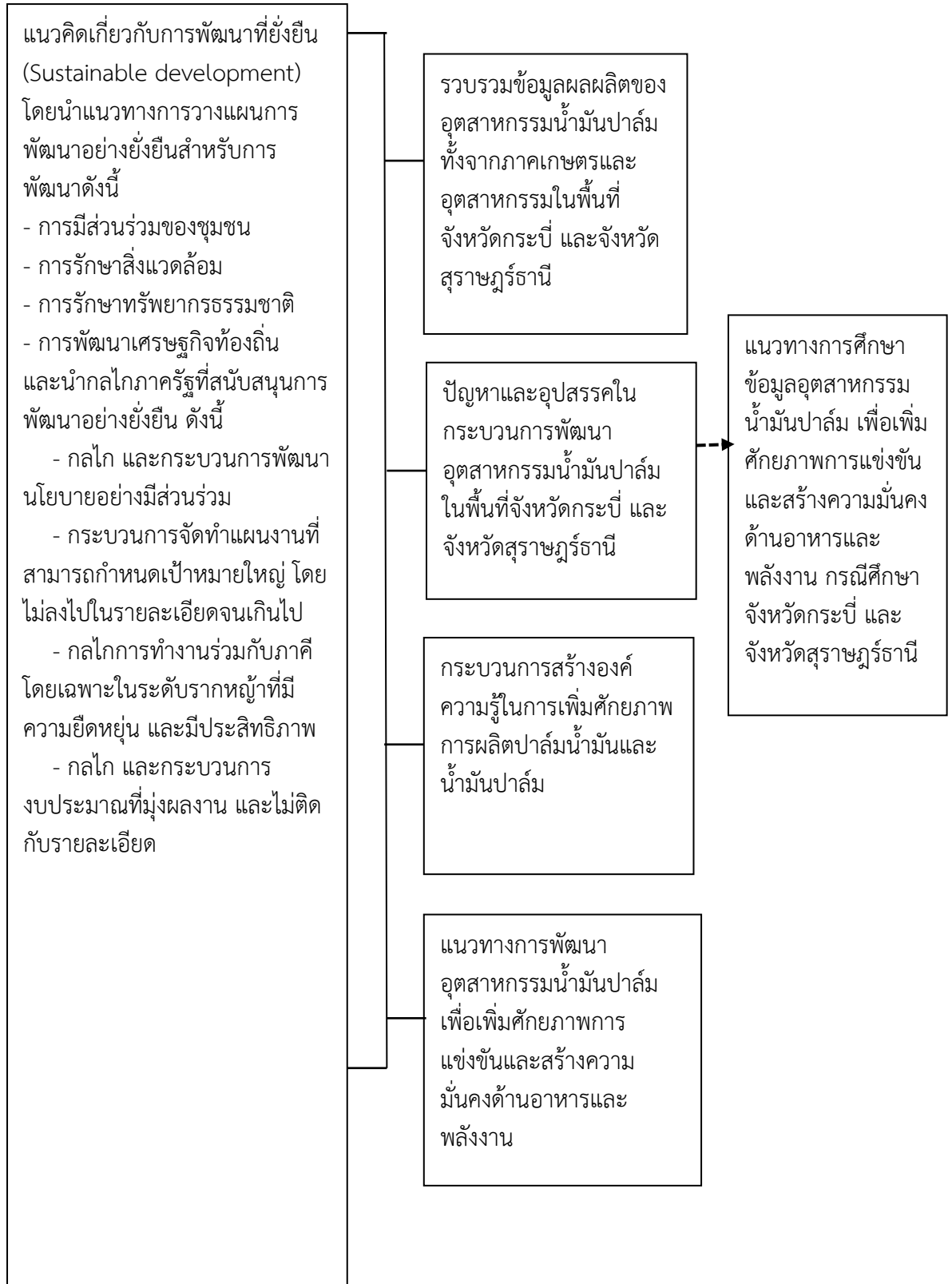
ที่มา : รัฐสภาไทย

ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร (2559 : 315 - 316) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ (1) การพัฒนาทุนทางสังคมควรมีความเชื่อมโยงกับหลักคำสอนของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่สั่งสอนให้ทุกคนเป็นคนดี และการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ได้สามารถอยู่ในสังคมอย่าง

มีความสุขตามอัตภาพ (2) พัฒนาทุนทางสังคมด้วยวิธีคิดเชิงระบบที่จำเป็นที่จะต้องพัฒนาระดับความรู้และทัศนคติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคอื่น ๆ ที่ต้องพัฒนาเพื่อเสริมหนุนซึ่งกันและกันให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนและเข้มแข็ง โดยมีประชาชนเป็นหลักสำคัญ (3) การพัฒนาทุนทางสังคมอย่างยั่งยืนต้องมีการกระตุ้นและหนุนเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน โดยต้องพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ที่เอื้อต่อการ เป็นประชาสังคม และการกำหนดทิศทางข้างหน้าต้องอาศัยการสร้างและการระดมองค์ความรู้ เพื่อสามารถปรับใช้และเป็นพื้นฐานให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต (4) ในการพัฒนาทุนทางสังคม เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเข้มแข็ง ควรเริ่มต้นจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเงื่อนไขในการดำรงชีวิตที่ถูกต้องเกี่ยวกับทุนทางสังคมให้กับประชาชน และ (5) การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องอาศัยเครือข่าย และความร่วมมือจากทุกส่วนงานในการพัฒนาความรู้ให้เกิดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน สถาบันศาสนา หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาให้เกิดสังคมที่อยู่ดีมีสุข ความรู้ที่จะช่วยให้เชื่อมต่อบทบาทของสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้หล่อหลอมเข้าด้วยกันและเกิดความรู้ที่จะพัฒนาร่วมกัน

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (2560 : 126 - 127) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน : การเชื่อมโยงชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง และหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าการบูรณาการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเชื่อมโยงหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นงานบูรณาการ พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ในมิติองค์รวม ซึ่งหลักการ ศีล 5 จะเกิดขึ้นได้จะต้องมุ่งส่งเสริมให้คนน้อมนำจิตใจคือการชำระใจของตนเอง ให้ละความชั่ว กลัวการทำ สิ่งไม่ดี เพิ่มการทำความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง นำหลักการบูรณาการการพัฒนา ชุมชนที่ยั่งยืน และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงจะสามารถขับเคลื่อนชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยได้ เพราะเป็นรูปบูรณาการ ที่ประกอบด้วย ด้านการจัดการศึกษา ศาสนาศิลปะ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นองค์รวม พึงพาอาศัย ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างพอเหมาะพอดีและมีดุลยภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ตลอดเวลา เนื่องจากเป็นผลที่จะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เน้นมนุษย์เป็นแกนกลางการพัฒนา เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุล ระหว่างคนธรรมชาติ และสรรพสิ่ง เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลกัน ไม่ทำลายล้างกัน ทุกสิ่งในโลก ก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ได้เสนอข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัย ดังนี้ (1) ควรวิจัยการนำรูปแบบบูรณาการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และหมู่บ้านรักษาศีล 5 ใน จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ เพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (2) ควรมีการวิจัยเพื่อยกระดับศูนย์เรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบบูรณาการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ มาถ่ายทอดแก่ผู้เข้ารับ การอบรม ผู้มาศึกษาดูงานในชุมชน โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดของงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) โดยนำแนวทางการวางแผนการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับการพัฒนาประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชนการรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยมีหลักการงานที่สำคัญของภาครัฐ ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ที่อยู่บนฐานของความรู้ กระบวนการทำงานที่สร้างภาคี และยึดหลักการมีส่วนร่วม กระบวนการสร้างศักยภาพ และเสริมพลังภาคี กระบวนการเจรจาติดการระหว่างประเทศ และกระบวนการติดตามการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม เพื่อนำสู่การปรับเปลี่ยนระบบ ตลอดจน นโยบาย และยุทธศาสตร์ โดยใช้กลไกภาครัฐที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้ กลไก และกระบวนการพัฒนานโยบายอย่างมีส่วนร่วม กระบวนการจัดทำแผนงานที่สามารถกำหนดเป้าหมายใหญ่ โดยไม่หลงไปรายละเอียดจนเกินไป กลไกการทำงานร่วมกับภาคีโดยเฉพาะในระดับรากหญ้าที่มีความยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพ กลไก และกระบวนการงบประมาณที่มุ่งผลงาน และไม่ติดกับรายละเอียด เพื่อเป็นรวบรวมข้อมูลผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรม ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม กระบวนการสร้างองค์ความรู้ในการเพิ่มศักยภาพการผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี

บทที่ 3

โครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน และสร้างความมั่นคงด้านอาหาร และพลังงาน

บทนี้เป็นการศึกษาแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน โดยรายละเอียดของบทนี้ประกอบไปด้วย

1. สาระสำคัญของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม
2. สภาพทั่วไป
3. การดำเนินงานที่ผ่านมา
4. ปัญหา อุปสรรค
5. สรุป

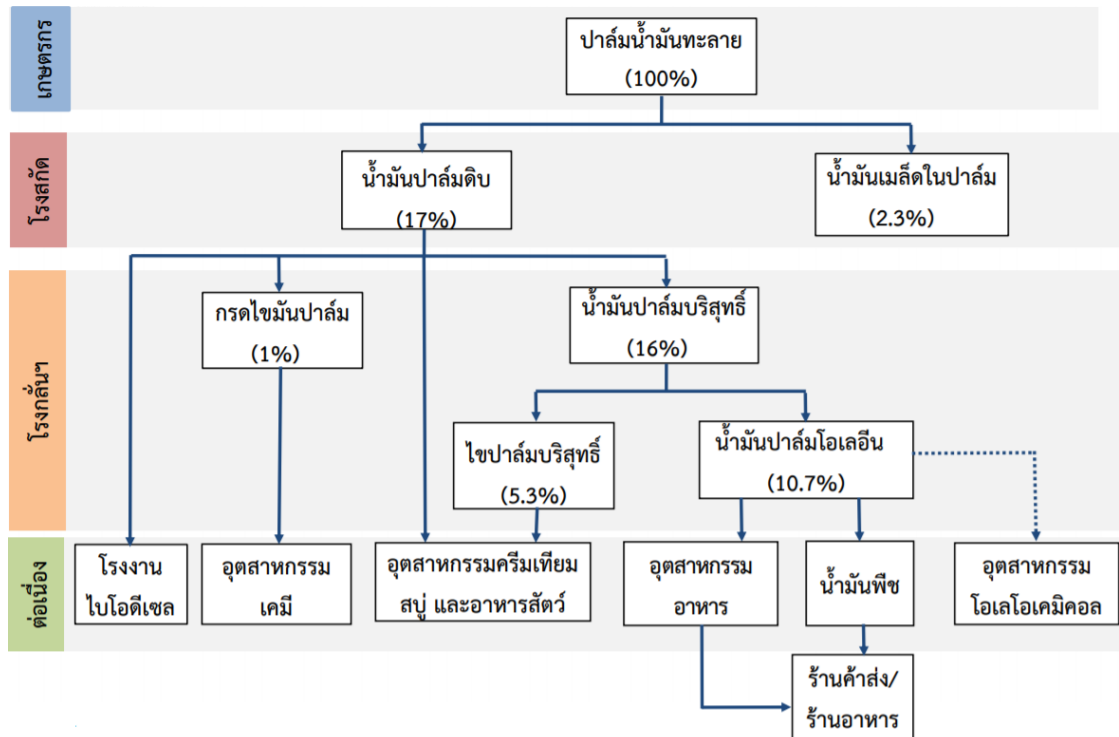
สาระสำคัญของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรที่กำลังเพิ่มความสำคัญในปัจจุบัน นอกจากความสำคัญในแง่เป็นวัตถุดิบพื้นฐานในอุตสาหกรรมอาหารแล้ว ยังเป็นแหล่งพลังงานทางเลือกสำหรับนำไปผลิตเป็นไบโอดีเซล ในสถานะที่ประเทศไทยต้องการแหล่งพลังงานทดแทนที่มีศักยภาพสูงและมีความยั่งยืน เพื่อความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ เนื่องจากเป็นพืชน้ำมันที่ให้ผลผลิตน้ำมันต่อหน่วยพื้นที่สูงกว่าพืชน้ำมันทุกชนิด นับเป็นอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่มีผลผลิตทางการเกษตรชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพ มีแนวโน้มผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นทุกปีแต่ราคาไม่เสถียรภาพ การเติบโตในอนาคตสูงสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายชนิดทั้งการบริโภคโดยตรง ด้านการแพทย์ ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ และอุตสาหกรรมเคมีขั้นสูง แต่ปัจจุบันโรงงานโดยส่วนใหญ่ในประเทศผลิตเฉพาะการสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่มีมูลค่าทางการตลาดต่ำ ทำให้ในช่วงที่มีผลผลิตปาล์มน้ำมันมาก เกษตรกรจะขายได้ราคาต่ำเกิดการประท้วง ขณะที่โรงงานเองก็ประสบปัญหาวัตถุดิบ ผลปาล์มที่เกษตรกรหรือลานเทปาล์มมาจำหน่ายไม่มีคุณภาพ มีการปนเปื้อนสูง ผลปาล์มไม่สด เปอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ มีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งสำคัญอย่างมาเลเซียและอินโดนีเซียได้ อีกทั้งยังได้รับผลกระทบโดยตรงจากข้อตกลงทางการค้าของกลุ่มอาเซียน (เขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA) ที่จะเหลือภาษี 0 เปอร์เซ็นต์ในปี 2553 อันจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการผลิตสินค้าปาล์มน้ำมันและเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องบูรณาการนโยบาย และกำหนดมาตรการเชิงรุกร่วมกัน เพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งระบบ

สภาพทั่วไป

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจของไทยที่มีความสำคัญด้านความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ประเทศไทยมีเนื้อที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่ให้ผลผลิต 4.88 ล้านไร่ เป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญอันดับ 5 รองจากข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง มีเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมัน 2.25 ล้านครัวเรือน สำหรับภาคใต้ มีเนื้อที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่ให้ผลผลิต 4.21 ล้านไร่ (คิดเป็นร้อยละ 86 ของพื้นที่ให้ผลผลิตทั้งประเทศ) เป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญอันดับ 2 ของภาคใต้ รองจากยางพารา ผลิตภัณฑ์มวลรวมคิดเป็นร้อยละ 22 ของมูลค่าสินค้าเกษตร และร้อยละ 9 ของมูลค่าสินค้าอุตสาหกรรม โดยห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม สามารถจำแนกตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำได้ดังนี้

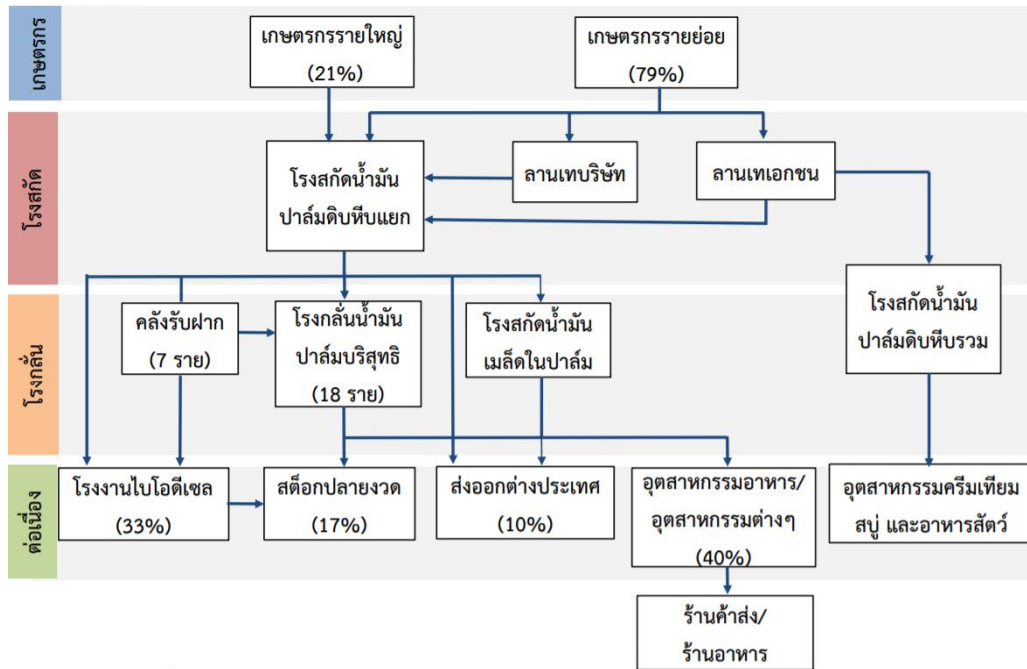
แผนภาพที่ 3-1 ห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย งานสัมมนาวิชาการเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2561 12 มิถุนายน 2561

สำหรับการตลาดในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำของประเทศไทย สามารถจำแนกได้ดังนี้

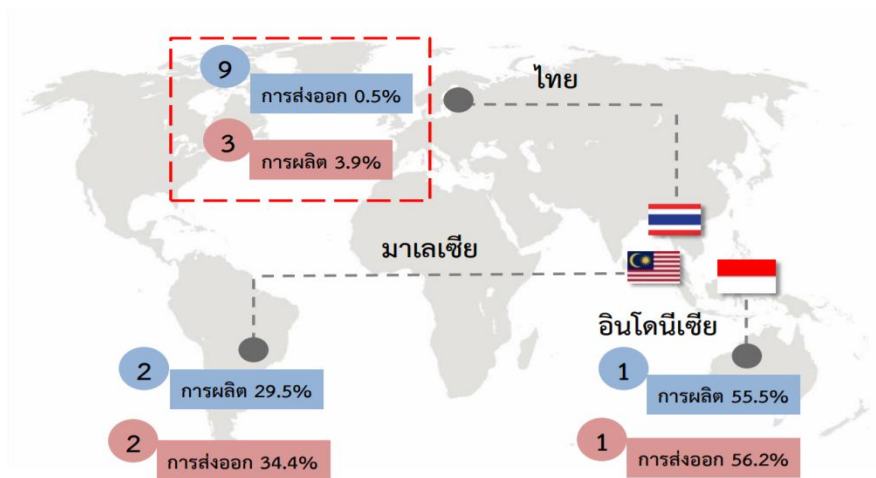
แผนภาพที่ 3-2 การตลาดในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย งานสัมมนาวิชาการเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2561 12 มิถุนายน 2561

ในส่วนของอุปสงค์น้ำมันปาล์มโลก อินโดนีเซียเป็นผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันปาล์มหลักของโลก ในขณะที่ไทยผลิตได้เป็นอันดับ 3 แต่สามารถส่งออกได้น้อยเนื่องจากราคาน้ำมันปาล์มอยู่ในระดับสูง ซึ่งพิจารณาจากแผนภาพ ดังนี้

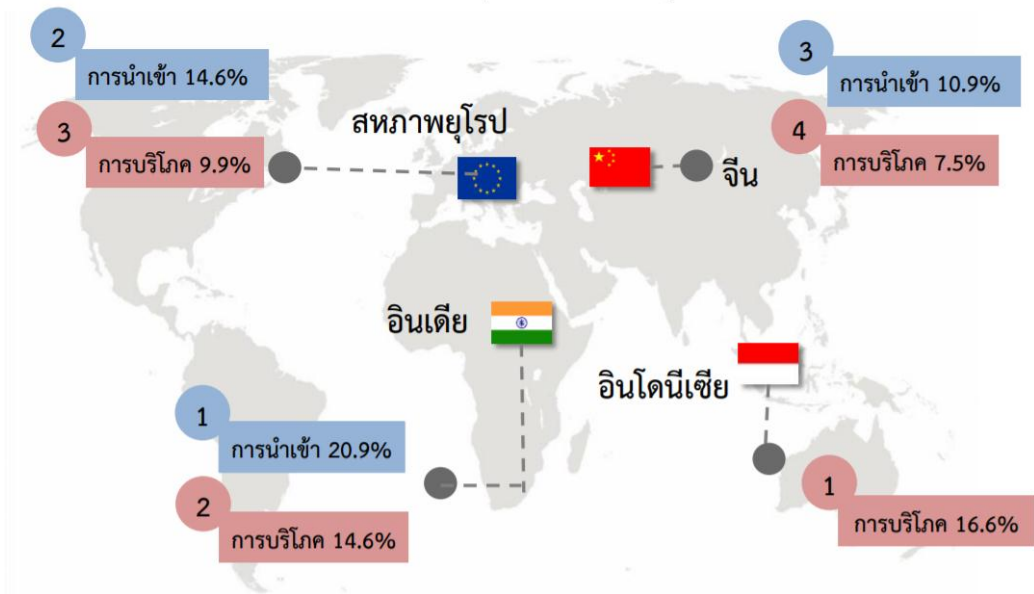
แผนภาพที่ 3-3 การผลิตและส่งออกน้ำมันปาล์มของโลก

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย งานสัมมนาวิชาการเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2561 12 มิถุนายน 2561

สำหรับการนำเข้าน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลกได้แก่อินเดีย มีการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 20.9 และการบริโภคคิดเป็นร้อยละ 14.6 สหภาพยุโรป มีการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 14.6 และการบริโภคร้อยละ 9.9 และจีน มีการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 10.9 และการบริโภคร้อยละ 14.6 ในขณะที่อินโดนีเซียมีการบริโภคน้ำมันปาล์มเป็นหลักคิดเป็นร้อยละ 16.6 ซึ่งสามารถพิจารณาแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3-4 : การนำเข้าและการบริโภคน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลก

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย งานสัมมนาวิชาการเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2561 12 มิถุนายน 2561

อย่างไรก็ตามปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ยังเป็นพืชที่มีปัญหาความไม่สมดุลของอุปทานและอุปสงค์ ในแต่ละปี ประกอบกับปัจจัยการกำหนดราคาและการส่งผ่านรายได้ของโลกนั้นประเทศมาเลเซียเป็นผู้กำหนดอุปสงค์และอุปทานน้ำมันปาล์มตลาดโลก (กำหนดราคาน้ำมันพืชทดแทน สต็อกน้ำมันปาล์มของโลก ราคาน้ำมันดิบ) สำหรับตลาดในประเทศนั้น ประเทศไทยยังคงต้องอ้างอิงราคาตลาดตามประเทศมาเลเซีย เป็นผู้กำหนด ราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศ ขึ้นอยู่กับนโยบายภาครัฐ สต็อกน้ำมันปาล์มในประเทศ อุปสงค์ในประเทศจึงขึ้นอยู่กับราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศเช่นเดียวกัน สำหรับอุปทานในประเทศนั้นราคาปาล์มน้ำมัน ต้องอิงอัตราให้น้ำมัน สภาพอากาศ ผลผลิตต่อไป รายได้ของเกษตรกรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าอุปทานภายในประเทศยังต่ำ โดยมีสาเหตุมาจากประสิทธิภาพการผลิตต่ำ การพัฒนาด้านนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าที่ยั่งยืน และขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการพัฒนาคุณภาพ การนำปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มไปเพิ่มมูลค่าโดยการผลิตเป็นอุตสาหกรรมชีวภาพ (Bio Economy) และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะสามารถสร้างรายได้ภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น ลดการพึ่งพาการส่งออกน้ำมันปาล์มเป็นหลัก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการ การพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วนต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา

สถานการณ์การผลิตและการตลาดปาล์มน้ำมันของไทย พบว่าปัจจุบันมีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันกว่า 2.5 แสนครัวเรือนที่มีอาชีพปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้วรวมทั้งประเทศ 5.813 ล้านไร่เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 210,648 ไร่หรือร้อยละ 3.76 คิดเป็นปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันรวมทั้งประเทศ จำนวน 17.281 ล้านตันเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 0.509 ล้านตัน หรือร้อยละ 3.03 มีผลผลิตต่อเนื่องที่ให้ผลทั้งประเทศ 2,973 กิโลกรัมต่อไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 21 กิโลกรัมต่อไร่หรือร้อยละ 0.70 มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2.98 บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่ราคาขายเฉลี่ยในไตรมาสที่ 1 ปี 2563 อยู่ที่ 5.32 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับในปัจจุบันปัญหาและศักยภาพการปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศ มีประเด็นดังต่อไปนี้

1. มีผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดความรู้ที่ถูกต้องในการปลูกปาล์ม มีการขยายพื้นที่ไปยังพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ขาดพันธุ์ปาล์มคุณภาพมาตรฐาน ขาดการบำรุงรักษาที่ถูกต้อง เช่น การให้ปุ๋ยไม่เพียงพอ ให้ปุ๋ยโดยไม่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ดิน และวิเคราะห์ใบ และไม่สอดคล้องกับช่วงอายุ ขาดความรู้ในการแต่งทางใบ ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน ขาดการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่/ชุดร่องระบายน้ำ การสูญเสียธาตุอาหารจากวัชพืช การสูญเสียผลผลิตจากหนูกัดกินผลสุก

2. ต้นทุนในการผลิตสูง นอกจากการให้ผลผลิตต่อต่ำ เป็นสาเหตุทำให้ต้นทุนสูงแล้ว สาเหตุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ค่าปุ๋ยและค่าแรง โดยพบว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกร เป็นค่าปุ๋ยร้อยละ 42 และค่าแรงร้อยละ 13 ซึ่งต้นทุนค่าปุ๋ยสามารถลดลงได้มาก หากการใช้ปุ๋ยสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ดินและวิเคราะห์ใบ ส่วนใหญ่ปุ๋ยดังกล่าวไม่มีจำหน่ายในท้องตลาดทำให้มีการให้ปุ๋ยที่ขาดหรือเกินกว่าความจำเป็นในด้านต้นทุนค่าแรง หากได้แรงงานที่มีความรู้ความชำนาญ มีเครื่องมือและจำนวนแรงงานที่เหมาะสม รวมทั้งมีการจัดการอย่างเป็นระบบก็จะสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านนี้ ลงได้มาก และยังส่งผลถึงคุณภาพผลผลิตสู่โรงงานอีกส่วนหนึ่งด้วย

3. อัตราผลได้และคุณภาพน้ำมันปาล์มดิบต่ำ หน้าที่ในขั้นสุดท้ายของเกษตรกรคือการเก็บเกี่ยวและขนส่งผลผลิตสู่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม มีส่วนสำคัญต่ออัตราผลได้และคุณภาพของน้ำมันปาล์มดิบ คือ ต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตที่สุกพอดี และถูกกัดกินจากสัตว์ มีผลเน่าช้าและสิ่งเจือปนน้อย ขนส่งถึงโรงงานในเวลาที่เหมาะสมซึ่งการพัฒนาโดยให้ความรู้แก่เกษตรกร พัฒนาแรงงานที่ทำหน้าที่เก็บเกี่ยว การพัฒนาให้มีแหล่งรับซื้อหรือโรงงานในพื้นที่สามารถแก้ไขปัญหาส่วนนี้ได้

4. ด้านราคาผลผลิต มีเกษตรกรจำนวนมากที่จำหน่ายผลผลิตผ่านคนกลาง ณ ลานเทพปาล์มแล้วส่งต่อแก่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มอีกทอดหนึ่ง ลานเทพดังกล่าวมีการรับซื้อผลผลิตปาล์มโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ มีกระบวนการในการอบบ่ม ราดน้ำให้ได้เป็นผลปาล์มร่วง เพื่อเพิ่มราคา แต่มีผลเสียต่ออัตราการผลิตและคุณภาพของน้ำมันปาล์มที่โรงงานสกัดได้ การพัฒนาให้มีลานเทพปาล์มหรือโรงสกัดน้ำมันปาล์มที่บริหารจัดการโดยเกษตรกรในพื้นที่จะสามารถยกระดับราคาปาล์มให้สูงขึ้น โดยมีการรับซื้อผลปาล์มตามคุณภาพก็จะส่งผลดีต่อธุรกิจปาล์มน้ำมันและปาล์มน้ำมันอย่างครบวงจร

ปัญหา อุปสรรค

1. นโยบายของภาครัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่จะใช้ในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในอนาคตยังขาดความชัดเจน เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ เช่น กฎหมายกำหนดเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ (Bio Economy) กฎหมายในการนำน้ำมันปาล์มไปผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าหรืออุตสาหกรรมต่อเนื่องที่สามารถเพิ่มมูลค่า

2. ขาดการบูรณาการการขับเคลื่อนที่ชัดเจน/ต่อเนื่องและขาดการเชื่อมโยงการทำงาน เกิดจากการไม่มีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ วางบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการประสานงานกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด ทำให้ส่วนราชการที่มีงบประมาณในการพัฒนาปาล์มน้ำมันทำงานไม่ประสานกันหรือมีการพัฒนาที่ไม่ต่อเนื่อง และบางครั้งไม่ตรงกับความต้องการเกษตรกร

3. ภาคเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการสวนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตปาล์มน้ำมันเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม

4. การแข่งขันรับซื้อวัตถุดิบ ทำให้เกษตรกรและโรงงานสกัดรับซื้อขायปาล์มคละเกรด ทำให้การแข่งขันระหว่างโรงงานสกัดจึงสูง โรงงานสกัดจึงต้องรับซื้อปาล์มคละเกรดเพื่อให้มีวัตถุดิบ และการแข่งขันรับซื้อวัตถุดิบเพื่อให้ต้นทุนรวมลดลง จึงส่งผลให้เกษตรกรต้องตัดปาล์มคละเกรดมาขายให้กับโรงงานสกัด รายได้ของเกษตรกรจึงลดลง อีกทั้งเกษตรกรขาดแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพ

สรุป

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลทุกข้อมูที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัยเรื่อง “แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน” ด้วยเงื่อนไขเวลาที่จำกัด จึงได้อ้างอิงและนำยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (พ.ศ. 2560 – 2579) เพื่อหาข้อเด่น ข้อด้อยของตัวแบบนั้น ๆ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่และนำข้อมูลยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ของประเทศไทย รวมทั้งตัวแบบที่รัฐบาลไทยได้ยึดถือเป็นแนวทางในการพัฒนาปาล์มน้ำมัน น้ำมันปาล์ม เพื่อหาข้อเด่น ข้อด้อย และเพื่อนำมาเป็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานขึ้นใหม่

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจะต้องมีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ทั้งด้านเกษตรกร ลานรับซื้อ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม หน่วยงานภาครัฐเชิงพื้นที่ในจังหวัดกระบี่และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อจะได้นำผลจากการสัมภาษณ์ไปใช้เป็นข้อกำหนดแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคง ด้านอาหารและพลังงาน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ในห้วงเวลาที่จำกัด แต่ต้องอาศัยการทวนสอบและกลั่นกรองข้อมูลเชิงลึก โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์นำมาเขียนบรรยายและเขียนอธิบายเชิงพรรณนาตามความเป็นจริงโดยอ้างอิงและนำยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (พ.ศ. 2560 – 2579) เพื่อหาข้อเด่น ข้อด้อยของตัวแบบนั้น ๆ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่และนำข้อมูลยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพ การแข่งขัน และสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานขึ้นใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดหัวข้อในการสัมภาษณ์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็น ดังต่อไปนี้

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูลผลผลิตปาล์มน้ำมันในส่วนของภาคเกษตรกร

1.1 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

1.2 แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่ของท่าน และของประเทศ

ควรเป็นเช่นไร เพื่อปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

จากปัจจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม เช่น องค์ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพ การบูรณาการของทุกภาคส่วน เป็นต้น

2. ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมักด้วยวัสดุเหลือใช้จากปาล์มน้ำมัน การบริหารจัดการดิน เป็นต้น

3. ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้เกษตรกร เช่น การส่งเสริมสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่สามารถปลูก/เลี้ยง แซม หรือร่วมกันในสวนปาล์มตามความเหมาะสม เป็นต้น

4. ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี(GAP) เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

5. ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน เช่นสิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

2. แบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคและความสำคัญในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และสุราษฎร์ธานี โดยนำยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (พ.ศ. 2560 – 2579) เป็นแบบของการวิจัย

3. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล โดยจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มีความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องกับปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่และจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งการเลือกตัวอย่างเพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะมุ่งไปที่บุคคลที่จะทำให้เกิดข้อมูลที่จะก่อให้เกิดเป็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคง

ด้านอาหารและพลังงานและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างมโนทัศน์รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อตัดสินใจว่าต้องการข้อมูลได้อีก และต้องเก็บจากใคร ที่ไหน เพื่อจะนำมาสร้างแนวการปรับปรุง โครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่สมบูรณ์ กระบวนการเก็บข้อมูลในเบื้องต้นได้ทำการเลือกตัวอย่าง ทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและผู้ให้ข้อมูลเชิงพื้นที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยมีผู้ให้ข้อมูล สำคัญได้แก่เกษตรกร และโรงงานสกัดน้ำมัน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้คือ วิธีการสอบถามเชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเกต (Observation) และการบันทึกภาคสนาม (Field Note) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ พร้อมเครื่องมือช่วยเก็บ ข้อมูลได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก คอมพิวเตอร์พกพา และกล้องถ่ายรูป

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย มีวิธีดำเนินการดังนี้

5.1 การสัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบโดยตรง (Face to Face Interview) เป็นวิธีการ ที่ผู้วิจัย ออกไปสัมภาษณ์ผู้ให้คำตอบ และบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถาม วิธีนี้นิยมใช้กันมาก ในการทำสำมะโนและสำรวจ เป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด

5.2 การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Enumeration by Telephone) ใช้ในกรณีข้อมูลที่ ได้จากแบบสอบถามขาดความชัดเจน และผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถเข้าพบได้ในเวลาที่กำหนด เป็นวิธีการที่อาจทำได้อย่างรวดเร็ว และต้นทุนค่าใช้จ่ายเพราะไม่ต้องเดินทาง

5.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านนโยบาย และผู้ให้ข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือมีข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา หรือ มีความเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนแบบเจาะจงเอาไว้ล่วงหน้า

5.4 วิธีการสังเกตการณ์ (Observation) เป็นวิธีเก็บข้อมูลโดยการสังเกตโดยตรง จากปฏิกิริยา ท่าทาง หรือเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์เกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่ง และจดบันทึกไว้ โดยไม่มีการสัมภาษณ์ และใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลหลักจากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้ว โดยการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการปรับปรุง โครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและ พลังงาน ต่อไป

โดยทั้งรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปร และทฤษฎีที่เกิดจากการสังเคราะห์ข้อมูล ในเชิงคุณภาพจะถูกใช้ในการเสนอแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่ม ศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

จะเห็นได้ว่า เมื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็สถานการณ์และปัญหาในภาพรวมของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมน้ำมันในระดับพื้นที่ มาดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว จะทำให้ได้ข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม หรือการแก้ปัญหา ตั้งแต่ระดับเกษตรกร ระดับผู้ประกอบการ และระดับนโยบายของอุตสาหกรรมน้ำมัน เพื่อประกอบการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานต่อไป

บทที่ 4

แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

จากการศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ผู้ศึกษาเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์นำมาเขียนบรรยายและเขียนอธิบายเชิงพรรณนา ตามความเป็นจริงโดยอ้างอิงและนำยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (พ.ศ. 2560 – 2579) เพื่อหาข้อเด่น ข้อด้อยของตัวแบบนั้น ๆ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่และนำข้อมูลยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานขึ้นใหม่ ผู้ศึกษาได้เจาะลึกไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปาล์มน้ำมัน และน้ำมันปาล์ม ทั้งด้านเกษตรกร ลานเทรับซื้อ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม หน่วยงานภาครัฐเชิงพื้นที่ในจังหวัดกระบี่และสุราษฎร์ธานี จำนวนรวม 31 ท่าน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสรุปแบบสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อสรุปการสัมภาษณ์

1. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูลผลผลิตปาล์มน้ำมันในส่วนของภาค

เกษตรกร

ควรจะมีการจัดทำโครงสร้างข้อมูลผลผลิตปาล์มน้ำมันในส่วนของเกษตรกรที่ชัดเจน และให้มีคณะกรรมการจากเกษตรกรเข้าร่วมเป็นกรรมการโครงสร้างข้อมูล เพื่อกำหนดเป็นข้อมูลประกอบการโครงสร้างด้านราคา และประเมินรายได้ของเกษตรกรในอนาคต และเป็นการพยากรณ์สถานการณ์ในอนาคตอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งโครงสร้างข้อมูลผลผลิตปาล์มน้ำมัน (ความเหมาะสมของพันธุ์ปาล์มที่ปลูก) แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการผลิต ประกอบด้วย ชนิดหรือพันธุ์ปาล์มที่ปลูก (ความเหมาะสมของพันธุ์ปาล์มที่ปลูก) พื้นที่ปลูก (จำนวนไร่) ปริมาณผลผลิตที่ได้รับ ปริมาณการเพาะปลูก ปีการเพาะปลูก การบริหารจัดการสวนปาล์ม (การใช้ปุ๋ย การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ฯลฯ) และอัตราเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม (2) ด้านการตลาด ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลราคารับซื้อผลปาล์ม ข้อมูลแหล่งรับซื้อ (ลานเท สหกรณ์ โรงงานสกัด) และช่องทางการจำหน่ายปกติของเกษตรกร ทั้งนี้ ได้วางเป้าหมายของโครงสร้าง ดังนี้

1.1 ด้านการผลิต เกษตรกรจะต้องมีผลผลิตต่อไร่สูง ต้นทุนการผลิตต่ำ อัตราเปอร์เซ็นต์น้ำมันสูง รายได้สูงพอที่จะเป็นหลักประกันความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรได้ เกษตรกรจะต้องมีพื้นฐานมาจากการใช้พันธุ์ปาล์มที่ดีมีการบริหารจัดการสวนที่ดีการเก็บเกี่ยวปาล์มสุกส่งผลให้อัตราการเปอร์เซ็นต์การสกัดน้ำมันสูง

1.2 ด้านการตลาด เกษตรกรต้องรู้จักการตลาดและวิธีกำหนดราคาซื้อขายผลปาล์มรวมทั้งแหล่งรับซื้อผลปาล์มที่สำคัญ เพื่อเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบและตัดสินใจว่าจะขายผลผลิตให้กับลานเท หรือโรงงานไหนที่ไม่ถูกกดราคา และทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

สำหรับการบรรลุเป้าหมายการจัดทำโครงสร้างข้อมูลผลผลิตปาล์มน้ำมันในส่วน of เกษตรกรนั้น เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน จะต้องมีการจดบันทึก ทำประวัติแยกตามพื้นที่ และอายุของปาล์มแต่ละแปลง คือพื้นที่ (ไร่) จำนวนต้น (ต้น) อายุ (ปี) เกษตรกรต้องทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย และนำมาสรุปปีละครั้งเพื่อจะได้ข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ผลผลิตต่อไร่ ต่อปี} &= \frac{\text{น้ำหนักรวม}}{\text{พื้นที่}} \\ \text{ต้นทุนการผลิต} &= \frac{\text{รายจ่ายรวม}}{\text{น้ำหนักรวม}} \\ \text{กำไรต่อไร่ต่อปี} &= \frac{\text{รายได้รวม} - \text{รายจ่ายรวม}}{\text{พื้นที่}} \end{aligned}$$

และภาครัฐควรมีการบริหารจัดการ จัดให้มีการเสริมสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร เช่น อบรม สัมมนา เพื่อให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง ในเรื่องต่าง ๆ การบริหารผลผลิตการบริหารจัดการที่ดิน การเพิ่มรายได้เสริมจากปาล์มน้ำมันอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดทำโครงสร้างข้อมูลแบบทฤษฎีภูมิที่ดูเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน โดยครอบคลุมข้อมูลพื้นฐานตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์และทราบที่มาของผลผลิตนั้น ๆ ได้โดยเฉพาะ จากนั้น นำข้อมูลมาประกอบโครงสร้างราคา เพื่อเป็นการกำหนดทิศทาง และเป็นข้อมูลในการประเมินจะต้องให้ชุมชน/หมู่บ้านสร้างความเข้มแข็งด้วยตนเองเป็นลำดับแรกหรือที่เรียกว่า “สร้างความเข้มแข็ง จากภายใน” และยึดโยงด้วยการน้อมนำเอาศาสตร์พระราชากับแนวพระราชดำริ “ระเบิดจากข้างใน” และหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน มีการรวมกลุ่มของชุมชน การสร้างระบบนิเวศ (Eco Systems) และใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และวัฒนธรรมภูมิปัญญาของตนเองมาผนวกกับเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาสร้างสินค้าและบริการใหม่ มีการรวมกลุ่มของชุมชน เพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และสร้างระบบนิเวศ (Eco Systems) ของชุมชนเพื่อความยั่งยืน

2. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

2.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม เช่น องค์ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพ การบูรณาการของทุกภาคส่วนเป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคเกิดจาก

2.1.1 เกษตรกร ส่วนหนึ่งที่เป็นเกษตรกรรายย่อยยังขาดจิตสำนึก และการไม่คำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้นในระยะยาว และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เพื่อให้มี

การเพิ่มขึ้นของเปอร์เซ็นต์น้ำมันโดยการตัดปาล์มที่ยังไม่ได้คุณภาพ (ปาล์มดิบ) เนื่องจากต้องการให้สามารถจำหน่ายผลผลิตที่ได้ปริมาณมากและจำหน่ายได้โดยเร็ว ประกอบกับการไม่ให้ความสำคัญเรื่องการบริหารจัดการส่งผลให้มีการจำหน่ายปาล์มน้ำมันคุณภาพต่ำ ขาดวินัยในการผลิตเชิงคุณภาพ และมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น แรงงานตัดปาล์ม ความจำเป็นด้านค่าครองชีพ รายได้ที่ต้องการนำมาจำหน่าย

2.1.2 ลานหรับซื้อ และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม มีการรับซื้อน้ำมันปาล์ม คณะกรดยังมีอยู่ เนื่องจากผลผลิตน้อยกว่ากำลังการผลิตของโรงงานแย่งซื้อผลผลิต ไม่คำนึงถึงคุณภาพวัตถุดิบ ราคาซื้อไม่สะท้อนตามคุณภาพจริง จึงไม่จูงใจให้เกิดการพัฒนาปาล์มคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ภาคการเกษตรยังมีการตัดปาล์มดิบผสม เนื่องจากคนตัดปาล์มต้องการได้ค่าจ้างที่มากกว่าส่วนที่เกี่ยวข้องเฉพาะผู้ที่อยู่ในกระบวนการซื้อขายปาล์มน้ำมันยังขาดจริยธรรมและธรรมาภิบาลทางการค้า การพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มจึงไม่พัฒนาเท่าที่ควร

2.1.3 การบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ชาวสวนปาล์ม ลานเท และโรงงานสกัด ให้ตัดปาล์มทะเลายเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตรทะเลปาล์มน้ำมัน (มกษ.5702-2552) และมีการส่งเสริมให้ชาวสวนปาล์มน้ำมันรวมกลุ่มเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปัญหาชาวสวนปาล์มไม่ให้ความร่วมมือ ภาครัฐควรมีการอบรมส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพ แต่ผู้ที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสวน ซึ่งไม่ใช่ ผู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง เกษตรกรส่วนใหญ่จะจ้างให้ลานเทเป็นผู้ดูแลตัดปาล์มในสวนและแรงงานที่ตัดปาล์มก็เป็นแรงงานต่างด้าว(พม่า) ปาล์มสูงอายุยังไม่ได้ปลูกทดแทน เกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม และเกษตรกรไม่ชอบจัดทำบัญชีครัวเรือน

2.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมักด้วยวัสดุเหลือใช้จากปาล์ม น้ำมัน การบริหารจัดการดิน เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคเกิดจาก

2.2.1 เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้และแรงจูงใจในการพัฒนาสายพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และขาดการบริหารจัดการผลิตตามหลักวิชาการ เนื่องจากยังไม่เห็นความสำคัญหรือผลดีในระยะยาว ขณะที่เกษตรกรจำนวนหนึ่งอาจไม่ได้รับคำแนะนำหรือวิธีการลดต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม

2.2.2 เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการทำเกษตรแบบเดิมไม่มีการพัฒนา ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องการบริหารจัดการเนื่องจากต้องใช้ต้นทุนสูง รายได้อาจจะไม่คุ้มกับการลงทุน

2.2.3 ทักษะของเกษตรกรยังมีความเชื่อมั่นว่าควรใส่ปุ๋ยเคมี ซึ่งมีราคาสูง สามารถเพิ่มผลผลิตได้ดี การใช้วัสดุเหลือใช้ และปุ๋ยหมักเป็นเพียงเสริมจำเป็นต้องให้ความรู้และวิธีการให้ปุ๋ยที่เหมาะสมแก่เกษตรกร

2.2.4 เกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจในการทำปุ๋ยหมักและการบริหารจัดการดิน มีการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราสูง ปุ๋ยเคมีราคาสูง เกษตรกรใช้ปุ๋ยในอัตราที่มากเกินไปเกินความต้องการของพืช

2.2.5 เจ้าของสวนปาล์มยังขาดความใส่ใจในการดูแลเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจุบันมีการว่าจ้างลูกจ้างให้ดูแลสวนปาล์มแทน จึงขาดข้อมูลด้านต้นทุนการผลิตต่าง ๆ

2.2.6 หน่วยงานภาครัฐยังขาดการสนับสนุนอย่างจริงจัง ระดับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ควรมีบทบาทมากกว่าปัจจุบัน เช่นระดับเกษตรกรอำเภอ ควรเข้าไปดูแลแนะนำให้ความรู้กับเกษตรกร

2.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้เกษตรกร เช่น การส่งเสริมสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่สามารถปลูก/เลี้ยง แซม หรือร่วมกันในสวนปาล์มตามความเหมาะสม เป็นต้น
ปัญหาและอุปสรรคเกิดจาก

2.3.1 เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ยังปลูกพืชเชิงเดี่ยว ไม่สนใจในการปลูก/เลี้ยงพืชหรือสัตว์ในสวนปาล์ม เพราะคิดว่าไม่ได้ผล แม้มีการส่งเสริมโดยกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว

2.3.2 เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ หรือไม่ยอมรับการปลูกพืชชนิดอื่นแซมหรือเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่สวนปาล์ม เนื่องจากไม่ได้คำนึงหรือเห็นประโยชน์ในแง่รายได้ที่เพิ่มขึ้น ขณะที่เกษตรกรต้องการคำแนะนำหรือความรู้เพิ่มเติมสำหรับชนิดของพืชหรือสัตว์ ที่สามารถปลูกแซม/เลี้ยงในพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน อาทิ วิธีดูแลรักษาการใส่ปุ๋ย การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชที่ถูกต้อง เป็นต้น

2.3.3 เกษตรกรที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจาก ขาดความรู้ความเข้าใจ เมื่อปลูกพืชแซมเกษตรกรต้องเพิ่มการบริหารจัดการ และพื้นที่บ้านแยกจากพื้นที่สวนปาล์มน้ำมันส่งผลให้ดูแลไม่ทั่วถึง เป็นต้น

2.3.4 ภาครัฐ ยังขาดการส่งเสริมเรื่องการตลาดให้กับเกษตรกรอย่างจริงจัง ทำให้เกษตรกรไม่สามารถขายผลิตผลที่ได้จากการปลูกเสริมได้ ทำให้เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญ

2.3.5 ภาครัฐควรมีการกระตุ้นและปรับเปลี่ยนทัศนคติเกษตรกรให้มีความขยันใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดย ปลูกพืชแซมในดินสวนปาล์มแก่เกษตรกร

2.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี(GAP) เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น
ปัญหาและอุปสรรคเกิดจาก

2.4.1 เกษตรกรส่วนหนึ่งไม่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ขณะที่เกษตรกรบางส่วนไม่พร้อมเข้าสู่มาตรฐาน GAP เนื่องจากขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติยุ่งยาก ทำให้เกษตรกรขาดความสนใจและขาดแรงจูงใจ แม้ว่าจะได้รับสิทธิพิเศษด้านราคาหรือสิทธิพิเศษอื่นใดก็ตาม

2.4.2 การให้สิทธิพิเศษด้านราคาแก่เกษตรกรที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ถือเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและจูงใจให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบมาตรฐาน เพราะนอกจากจะช่วยให้อุณหภูมิผลผลิตได้คุณภาพมาตรฐานแล้ว ราคาถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของเกษตรกร แต่ขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อเข้าสู่มาตรฐานค่อนข้างยาก และอาจจะมีค่าใช้จ่าย เกษตรส่วนใหญ่ยังไม่พร้อม อย่างไรก็ตามปัจจุบันผู้ประกอบการก็ให้การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรและโรงงานได้ประโยชน์ร่วมกัน คือคุณภาพผลผลิตดี ราคาสูงโรงงานได้วัตถุดิบมีคุณภาพ อัตราการสกัดน้ำมันสูงความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

2.4.3 การส่งเสริมยังอยู่ในวงแคบจำเป็นต้องขยายผลและขับเคลื่อนให้สมาชิกจำนวนมากได้ร่วมกันปฏิบัติ โดยให้โรงงานสกัดสนับสนุนและจูงใจด้านราคา เพื่อให้เกษตรกรสนใจและร่วมปฏิบัติตามหลัก GAP

2.4.4 ขั้นตอนและวิธีการยุ่งยาก ต้องใช้เงินงบประมาณในการพัฒนาเพื่อเข้าสู่ระบบ จะต้องใช้เวลาในการดูแลเป็นพิเศษ ซึ่งไม่เคยชินกับการทำเกษตรแบบคุณภาพ ซึ่งมีเข้าสู่กระบวนการนี้น้อย

2.4.5 การกำหนดราคาซื้อขายปาล์มน้ำมัน ไม่ได้กำหนดตามการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลานเท/โรงงาน กำหนดราคาตามเปอร์เซ็นต์การสกัดน้ำมันของวันที่ผ่านมา

2.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคเกิดจาก

2.5.1 ปัจจุบันยังไม่มีเครื่องวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่เป็นมาตรฐาน และสามารถใช้ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้นจึงส่งผลให้หลายฝ่ายยังไม่เชื่อมั่นต่อกระบวนการพิจารณาคุณภาพผลผลิตว่าผู้ซื้อจะมีความจริงใจละเอียดถี่ถ้วนน้อยแค่ไหน เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่เชื่อว่าผลผลิตของตนเองมีคุณภาพเปอร์เซ็นต์น้ำมันสูงแต่ผู้ซื้อใช้อัตราการสกัดรวมเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตั้งราคาซื้อขายและยังไม่มีเครื่องมือวัดมาตรฐานคุณภาพผลผลิต แม้ว่าปัจจุบันจะมีการตั้งรับซื้อตามเกณฑ์คุณภาพ เช่นกลุ่ม RSPO กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ จะได้ราคาสูงลูกค้าทั่วไป แต่ยังเป็นผลผลิตส่วนน้อยของจังหวัด

2.5.2 ยังไม่สามารถ ควบคุมมาตรฐานได้ตั้งแต่คุณภาพของผลผลิตปาล์มจากเกษตรกร ลานเท และโรงงานโดยเกณฑ์วัดที่เปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่สกัดได้อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่า 18% ประกอบกับโครงสร้างการกำหนดราคายังขึ้นอยู่กับโรงกลั่น

2.5.3 ปัญหาด้านการซื้อขาย ในพื้นที่ชาวสวนมีการตัดปาล์มที่ไม่มีคุณภาพเท่าที่ลานเทหรือโรงงานต้องการ ทำให้มีการกดราคามาเป็นทอด ๆ จนถึงเกษตรกร สรุปคือ พอรอราคาไม่ดีพอเกษตรกรก็จำเป็นต้องตัดปาล์มให้ได้จำนวนมากเพื่อให้ได้เงินมาก เพราะราคาต่ำ

2.5.4 ปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานทะเลลายปาล์ม มกษ.5702-2552 เกษตรกรบางส่วนยังตีความหมายไม่ถูกต้อง แต่ปัจจุบันมีมาตรฐานทะเลลายปาล์มน้ำมัน มกษ.5702-2562 ฉบับล่าสุด ซึ่งเป็นมาตรฐานฉบับปรับปรุงกำลังอยู่ในช่วงประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรรับทราบ

2.5.5 กระบวนการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐานยังมีปัญหาและอุปสรรคจากเกษตรกรที่ยังขาดการบริหารจัดการผลผลิต ในส่วนของลานเทมีการซื้อขายผลผลิตที่ไม่สะท้อนถึงคุณภาพปาล์มน้ำมัน โดยไม่มีการตรวจสอบคุณภาพทะเลลายปาล์มน้ำมันตามชั้นคุณภาพที่กำหนด การรดน้ำ การแยกถูกร่วง การใช้ทรายเพื่อเพิ่มน้ำหนัก การกระทำที่เร่งให้ผลสุกหรือผลร่วง ฯลฯ สำหรับโรงงานรับซื้อ/โรงงานสกัด หากมีกำลังการผลิตส่วนเกิน ส่งผลให้มีการรับซื้อผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่กำหนดไว้ ซึ่งอุปสรรคดังกล่าวเกิดจากการขาดจิตสำนึก ขาดจริยธรรม และการคำนึงถึงผลตอบแทนหรือผลประโยชน์เพียงระยะสั้นของทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบการ

3. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่ของท่าน และของประเทศควรเป็นเช่นไร เพื่อปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

3.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม เช่น องค์ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพ การบูรณาการของทุกภาคส่วน เป็นต้น

3.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลผลิตและการเก็บเกี่ยว การใช้พันธุ์ปาล์มที่มีคุณภาพและเหมาะสม การใส่ปุ๋ย การปรับปรุงสภาพที่และดินที่ใช้ปลูก ฯลฯ รวมทั้งการบูรณาการของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาในส่วนของการเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตให้ได้คุณภาพที่สูงขึ้น ทั้งในด้านการวิจัยพัฒนา ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยสนับสนุน ทั้งนี้การออกพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันจะมีส่วนช่วยให้กระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม เนื่องจากจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการปฏิบัติ ที่ชัดเจนแน่นอน ซึ่งจะเป็นการกำกับให้มีการดำเนินกระบวนการอย่างถูกต้อง

3.1.2 การเพิ่มองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการผลผลิตและการเก็บเกี่ยวแก่เกษตรกร และคนงานตัดปาล์ม โดยจัดอบรมศึกษาดูงาน หรือการศึกษาดูงานด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ไม่ยาก การบูรณาการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐการต้องเพิ่มความเข้มข้น ภาคเอกชน ภาคประชาชน โดยเฉพาะตัวเกษตรกรเอง จะต้องเป็นนักการเกษตรแบบมืออาชีพ หรือนักธุรกิจการเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน ที่จะต้องรู้ทุกเรื่องเกี่ยวข้องกับปาล์มน้ำมัน ทั้งการผลิตเกษตรและการตลาด จะได้เท่าทันไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ สำหรับนโยบายตามพระราชบัญญัติควรมีการกำหนดโซนของโรงงาน/ลานเท เพิ่มการควบคุมคุณภาพและปริมาณ ป้องกันการแย่งซื้อผลผลิต ไม่ค้ำนึ่งคุณภาพ กระทรวงอุตสาหกรรมมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเรื่องคุณภาพวัตถุดิบและมีบทลงโทษตามกฎหมาย

3.1.3 การพัฒนาคุณภาพตลอดห่วงโซ่ ควรออกข้อบังคับกฎหมายควบคุมตั้งแต่ต้นท่อนกลางทางและปลายทางภายใต้พระราชบัญญัติบังคับใช้ให้บังเกิดผลในการปฏิบัติในภาพรวมทั้งหมด

3.1.4 พระราชบัญญัติปาล์มน้ำมัน จะเป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคุม ดูแล ธุรกิจน้ำมันปาล์มทั้งระบบ เพื่อทำให้เกิดธรรมาภิบาลในการทำธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำ คือ เกษตรกรปลูกปาล์ม น้ำมัน กลางน้ำ คือ ผู้รับซื้อ (ลานเท) และโรงงานสกัด ปลายน้ำ คือ โรงรีไฟนด, โรงงานไบโอดีเซล และผู้ค้าปลีก

3.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมักด้วยวัสดุเหลือใช้จากปาล์มน้ำมัน การบริหารจัดการดิน เป็นต้น

3.2.1 ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีความรู้ในการบริหารจัดการด้านการผลิต ที่สามารถเพิ่มผลผลิตน้ำมันปาล์มต่อไร่มากขึ้น โดยให้คำแนะนำ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมาช่วยในกระบวนการผลิตและการเพาะปลูก (Smart Farm) การเลือกใช้ปุ๋ย เช่น การทำปุ๋ยหมัก การเลือกใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช การบริหารจัดการดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมในสวนปาล์ม

3.2.2 ควรต่อยอดองค์ความรู้ การส่งเสริมสนับสนุน ทดสอบ สาธิตลงมือปฏิบัติ และเปรียบเทียบให้เกิดการยอมรับเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการไปสู่ผลผลิตและเกิดผลที่ดีต่อเกษตรกร

3.2.3 โรงงานอุตสาหกรรมควรสนับสนุนคืนวัสดุเหลือใช้คืนให้กับเกษตรกรที่ขาย ปาล์มน้ำมันให้กับโรงงาน และส่งเสริมองค์ความรู้ เรื่องการผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพ ให้กับเกษตรกร ที่ขายปาล์มน้ำมันให้ทางโรงงาน

3.2.4 ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรทำมาตรฐาน RSPO พร้อมสัญญาโรงงาน เพื่อขอวัสดุในการทำปุ๋ยหมักให้กลุ่มเกษตรกร

3.2.5 ส่งเสริมให้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ที่เหมาะสม ส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้จากปาล์มน้ำมันมาใช้ประโยชน์มากที่สุด เช่นทำปุ๋ยหมัก ให้เกษตรกรมีการตรวจวิเคราะห์ดิน/ใบ ปาล์มน้ำมัน เพื่อให้ทราบว่าพืชธาตุอาหารใด จะได้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ ดิน/ใบ และส่งเสริมให้เกษตรกร มีการจดบันทึกข้อมูลรายรับ รายจ่าย เพื่อให้รู้ต้นทุนในการผลิต

3.2.6 การลดต้นทุนการผลิต จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกปลูกฝังความเข้าใจ ในการจัดการสวนปาล์มที่ยั่งยืนให้กับเกษตรกร ในการลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันได้อย่าง ยั่งยืน

3.2.7 ภาครัฐมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องดิน, การเก็บดิน, วิเคราะห์ใบ แต่ไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจัง เกษตรกรจึงทำแบบตามมีตามเกิด

3.2.8 ควรส่งเสริมให้รวมกลุ่มกันทำสวนปาล์มให้ได้เยอะที่สุดจะสามารถช่วย การเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้อย่างชัดเจน

3.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้กับเกษตรกร เช่น การส่งเสริม สินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่สามารถปลูก/เลี้ยง แซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์มตามความเหมาะสมเป็นต้น

3.3.1 ควรให้การส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มรายได้ โดยการส่งเสริมให้มีการปลูก/ เลี้ยงแซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์ม หรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้ หากปาล์ม น้ำมันราคาตก

3.3.2 การเพิ่มรายได้โดยการปลูกพืชอื่นแซม ทั้งก่อนปาล์มให้ผลผลิต และ หลังจากให้ผลผลิตแล้ว จะช่วยเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง เช่น การปลูกมะละกอก่อนปาล์ม ให้ผลผลิต การปลูกผักเหียงทั้งก่อนให้ผล และหลังให้ผลก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ หรือแม้แต่การเลี้ยงผึ้ง ให้ช่วยผสมเกสร และได้น้ำผึ้งเป็นรายได้เสริม การเลี้ยงแพะในสวนปาล์มให้กินหญ้าทางปาล์มเพิ่มปุ๋ย คอกให้ปาล์มอีกด้วย ให้ความรู้ด้านการตลาด/จัดหาตลาดรองรับในระยะแรกเพื่อเสริมสร้างความ เชื่อมั่นว่าผลิตแล้วมีตลาดรองรับ

3.3.3 นโยบายจูงใจให้เกษตรกรเข้าสู่กระบวนการเพิ่มรายได้/ลดต้นทุน สนับสนุนเงินทุนส่งเสริม หรือเงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

3.3.4 สร้างแปลงสาธิตเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรว่าการปลูก/เลี้ยง พืชหรือสัตว์ ในสวนปาล์มน้ำมันสามารถทำได้และสร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้

3.3.5 ภาครัฐควรมีการส่งเสริมการทำฟาร์ม ปศุสัตว์ในสวนปาล์มน้ำมัน เพราะ จะสร้างรายได้เสริมได้ดี เช่น เลี้ยงวัว แพะ และยังสามารถขายมูลของสัตว์ หรือเอาไปทำปุ๋ยหมัก เพื่อบำรุงสวนปาล์มตนเองได้อีกด้วย

3.3.6 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกพืชแซม เลี้ยงสัตว์ ในสวนปาล์มน้ำมัน เพื่อสร้างรายได้เสริมแก่เกษตรกร และส่งเสริมให้มีการแปรรูปสร้างมูลค่าจากปาล์มน้ำมันในอุตสาหกรรม Oleochemical อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ

3.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์ม น้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

3.4.1 ส่งเสริมให้มารวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อร่วมมือกันจัดการสวนปาล์มตามมาตรฐาน การปฏิบัติการเกษตรที่ดี (GAP) ร่วมกับท่าโรงงานผู้ซื้อ โดยมีแรงจูงใจด้านราคาซื้อที่เพิ่มขึ้น

3.4.2 ควรมีการให้ความรู้ แนะนำ เสริมสร้างทักษะให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการที่ดี สอนวิธีทำให้ปาล์มออกผลผลิตที่มีคุณภาพ สุก สด

3.4.3 ภาครัฐส่งเสริมให้ปาล์มแปลงใหญ่ เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตปาล์มน้ำมัน ครบวงจร เพื่อยกระดับเปอร์เซ็นต์น้ำมันให้มากขึ้น รายได้เพิ่มขึ้นและลดต้นทุนการผลิตไปพร้อม ๆ กัน

3.4.4 ภาครัฐควรจัดทำมาตรฐานในการส่งเสริมการพัฒนาปาล์มน้ำมันทั้งระบบ ดังนี้

3.4.4.1 มาตรการจูงใจ โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมระหว่างผู้ซื้อ กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นสักขีพยาน เช่น เกษตรกรแปลงใหญ่ วิทยาลัยชุมชน โครงการพิเศษภายใต้การส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

3.4.4.2 มาตรการบังคับ ใช้กับสมาชิกเพื่อยกระดับการผลิตปาล์มน้ำมัน คุณภาพ หากสมาชิกคนใดไม่ปฏิบัติตาม ก็อาจมีบทลงโทษ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ข้อปฏิบัติร่วมของกลุ่ม เป็นต้น

3.4.4.3 มาตรฐานคุณภาพตามกฎหมายในระดับนโยบาย เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ให้เป็นมาตรฐานบังคับ มีบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตาม จะช่วยยกระดับการพัฒนาปาล์มคุณภาพทั้งระบบตามแผนปฏิบัติปาล์มน้ำมันและปาล์มแห่งชาติ

3.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน เช่นสิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

3.5.1 การสนับสนุนให้การซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐาน กำหนด โดยภาครัฐมีมาตรการ ดังนี้

3.5.1.1 การส่งเสริมทำความเข้าใจ ให้เห็นประโยชน์ของการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยจัดประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากบริบทของสภาพเศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีความจำเป็นในการกำหนดข้อตกลงใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความร่วมมือให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

3.5.1.2 การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมาย ที่กำกับดูแลและควบคุมให้การซื้อขายปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายต้องเข้มงวด และเป็นธรรม

3.5.1.3 การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาในการสนับสนุนให้เกิดมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมัน เช่น การผลิตเครื่องมือวัดคุณภาพเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

3.5.1.4 มาตรฐานจูงใจ กำหนดขึ้นในระดับพื้นที่ผ่านโครงการประกวดให้รางวัล สำหรับผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือ และมีธรรมาภิบาลทางการค้า เป็นความน่าเชื่อถือทั่วไปไม่มีมาตรฐานหรือเครื่องมือวัด แต่เป็นจริยธรรมในการประกอบอาชีพ เป็นการให้รางวัลประกาศคุณความดีทั้งผู้ซื้อ และผู้ขายซึ่งเป็นเกษตรกร

3.5.1.5 มาตรการบังคับ ระเบียบ ข้อกฎหมาย และบทลงโทษอย่างจริงจังซึ่งเป็นเรื่องที่ระดับนโยบายจะต้องเร่งดำเนินการออก พ.ร.บ. ปาล์มน้ำมัน รวมทั้งระเบียบและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้บังคับผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทั้งระบบ

3.5.1.6 เครื่องมือวัดมาตรฐานคุณภาพ ปัจจุบันยังไม่มีเครื่องมือวัดคุณภาพเปอร์เซ็นต์ผลปาล์มว่ามีน้ำมันกี่เปอร์เซ็นต์ จึงทำให้มีข้อสงสัยถึงอัตราเปอร์เซ็นต์ที่สกัดได้ของโรงงานว่ามีความถูกต้องเชื่อถือได้หรือไม่ ดังนั้นหากสถาบันการศึกษา หรือเทคโนโลยีทันสมัยสามารถวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันจากผลปาล์มน้ำมันในเชิงการค้าได้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการซื้อขายปาล์มได้มาก จะช่วยให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทยพัฒนาได้ก้าวไกลอีกมาก

3.5.2 กำหนดให้ทางโรงงานสกัดประกาศราคาจำหน่าย CPO เป็นประจำทุกวัน เกษตรกรจะได้คำนวณในเบื้องต้นว่าจำหน่ายปาล์มทะเลลายได้ในราคาเท่าไร

3.5.3 ภาครัฐ ควรเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมเทคโนโลยี จัดให้มีเครื่องมือวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมัน ให้วัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันได้เร็ว และให้ซื้อปาล์มตามเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่ได้ทำให้เกษตรกรต้องปรับตัวพัฒนาเพื่อปลูกปาล์มคุณภาพมากขึ้น

3.5.4 ควรผลักดันให้พระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันมีผลบังคับใช้โดยเร็วเพื่อสามารถกำหนดมาตรฐานการซื้อขายปาล์มน้ำมันได้ และมีผลบังคับใช้ทั้งเกษตรกร ลานเท และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม

สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่ได้เสนอไว้ในข้อ 1 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่และสุราษฎร์ธานี ที่ให้การพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพิ่มเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ไม่สามารถพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่วางไว้ โดยแบ่งได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

1.1 สาเหตุของปัญหา

1.1.1 ข้อมูลโครงสร้างผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ไม่ชัดเจน (ความเหมาะสมของพันธุ์ปาล์มที่ปลูก เช่น ด้านการผลิต (ชนิดหรือพันธุ์ปาล์ม, พื้นที่ปลูก, ปริมาณผลผลิตที่ได้รับ, ปริมาณการเพาะปลูก, ปีการเพาะปลูก, การบริหารจัดการสวนปาล์ม, อัตราเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม) และด้าน

การตลาด (การเข้าถึงข้อมูลราคาซื้อขายผลปาล์ม, ข้อมูลแหล่งรับซื้อ (ลานเท สหกรณ์ โรงงานสกัด) และช่องทางการจำหน่ายปกติของเกษตรกร)

1.1.2 โครงสร้างข้อมูลผลผลิตปาล์มน้ำมัน ในส่วนของเกษตรกร ยังไม่มีความชัดเจน การเข้าไปมีส่วนร่วมของเกษตรกรยังมีน้อย ส่วนใหญ่ผู้กำหนดโครงสร้างจะอยู่ในส่วนของกลางน้ำ (โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม) จึงทำให้โครงสร้างข้อมูลในส่วนของเกษตรกรขาดหายไป จึงทำให้ข้อมูลที่จะมาประกอบโครงสร้างด้านราคา ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนของเกษตรกร จึงทำให้ไม่สามารถกำหนดทิศทาง และเป็นข้อมูลในการประเมินรายได้ของเกษตรกรในอนาคต อีกทั้งยังสามารถจะคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตไม่ได้

1.2 ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1.2.1 ภาครัฐ ควรออกพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม โดยมีโครงสร้าง วิธีการดำเนินการ องค์ประกอบของคณะกรรมการในการบริหารจัดการปาล์มน้ำมัน และน้ำมันปาล์มทั้งระบบ โดยอ้างอิงหรือเทียบเคียงกับพระราชบัญญัติคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 ของสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย กระทรวงอุตสาหกรรม

1.2.2 ควรมีโครงสร้างข้อมูลทุติยภูมิที่ดูเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน โดยครอบคลุมข้อมูลพื้นฐานตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์และทำให้ทราบที่มาของผลผลิตนั้น ๆ ได้

1.2.3 เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ต้องมีการจดบันทึก ทำประวัติแยกตามพื้นที่ และอายุของปาล์มแต่ละแปลง คือพื้นที่ (ไร่) จำนวนต้น (ต้น) อายุ (ปี) เกษตรกรต้องทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และนำมาสรุปปีละครั้งเพื่อจะได้ข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ผลผลิตต่อไร่ ต่อปี} &= \frac{\text{น้ำหนักรวม}}{\text{พื้นที่}} \\ \text{ต้นทุนการผลิต} &= \frac{\text{รายจ่ายรวม}}{\text{น้ำหนักรวม}} \\ \text{กำไรต่อไร่ต่อปี} &= \frac{\text{รายได้รวม} - \text{รายจ่ายรวม}}{\text{พื้นที่}} \end{aligned}$$

1.2.4 ควรให้เป็นไปตามกลไกของการตลาดและให้ภาครัฐส่งเสริมให้เป็นสินค้าเกษตรควบคุม

1.2.5 ควรมีการบริหารที่ดีจากภาครัฐ มีการให้ความรู้แก่เกษตรกร อบรม สัมมนา เพื่อให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลครบถ้วน ถูกต้อง ในเรื่องต่าง ๆ การบริหารผลผลิต การบริหารจัดการที่ดิน การเพิ่มรายได้เสริมจากปาล์มน้ำมัน อย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

2.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม

2.1.1 สาเหตุของปัญหา

2.1.1.1 เกษตรกร ส่วนหนึ่งที่เป็นเกษตรกรรายย่อยยังขาดจิตสำนึก และการไม่คำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้นในระยะยาว และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เพื่อให้มีการเพิ่มขึ้นของเปอร์เซ็นต์น้ำมันโดยการตัดปาล์มที่ยังไม่ได้คุณภาพ(ปาล์มดิบ) เนื่องจากต้องการให้สามารถจำหน่ายผลผลิตที่ได้ปริมาณมากและจำหน่ายได้โดยเร็ว ประกอบกับการไม่ให้ความสำคัญเรื่องการบริหารจัดการส่งผลให้มีการจำหน่ายปาล์มน้ำมันคุณภาพต่ำ ขาดวินัยในการผลิตเชิงคุณภาพ และมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น แรงงานตัดปาล์ม ความจำเป็นด้านค่าครองชีพ รายได้ที่ต้องการนำมาจำหน่าย

2.1.1.2 ลานเทรับซื้อ และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม มีการรับซื้อน้ำมันปาล์มคละเกรดยังมีอยู่ เนื่องจากผลผลิตน้อยกว่ากำลังการผลิตของโรงงานแย่งซื้อผลผลิต ไม่คำนึงถึงคุณภาพวัตถุดิบ ราคาซื้อไม่สะท้อนตามคุณภาพจริง จึงไม่จูงใจให้เกิดการพัฒนาปาล์มคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ภาคการเกษตรยังมีการตัดปาล์มดิบผสม เนื่องจากคนตัดปาล์มต้องการได้ค่าจ้างที่มากกว่าส่วนที่เกี่ยวข้องเฉพาะผู้ที่อยู่ในกระบวนการซื้อขายปาล์มน้ำมันยังขาดจริยธรรมและธรรมาภิบาลทางการค้า การพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มจึงไม่พัฒนาเท่าที่ควร

2.1.1.3 การบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ชาวสวนปาล์ม ลานเท และโรงงานสกัด ให้ตัดปาล์มทะเลายเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตรทะเลปาล์มน้ำมัน (มกษ. 5702-2552) และมีการส่งเสริมให้ชาวสวนปาล์มน้ำมันรวมกลุ่มเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปัญหาชาวสวนปาล์มไม่ให้ความร่วมมือ ภาครัฐควรมีการอบรมส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพ แต่ผู้ที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสวน ซึ่งไม่ใช่ ผู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง เกษตรกรส่วนใหญ่จะจ้างให้ลานเทเป็นผู้ดูแลตัดปาล์มในสวนและแรงงานที่ตัดปาล์มก็เป็นแรงงานต่างด้าว (พม่า) ปาล์มสูงอายุยังไม่ได้ปลูกทดแทน เกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม และเกษตรกรไม่ชอบจัดทำบัญชีครัวเรือน

2.1.2 ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

2.1.2.1 การเพิ่มองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการผลิตและการเก็บเกี่ยวแก่เกษตรกร และคนงานตัดปาล์ม โดยจัดอบรมศึกษาดูงาน หรือการฯศึกษาด้วยตนเอง ผ่านสื่อต่าง ๆ

2.1.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลิตและการเก็บเกี่ยว การใช้พันธุ์ปาล์มที่มีคุณภาพและเหมาะสม การใส่ปุ๋ย การปรับปรุงสภาพที่และดินที่ปลูก ฯลฯ

2.1.2.3 การบูรณาการของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาในส่วนของ การเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตให้ได้คุณภาพที่สูงขึ้น ทั้งในด้านการวิจัยพัฒนา ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยสนับสนุน

2.1.2.4 พระราชบัญญัติปาล์มน้ำมัน จะเป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคุม ดูแลธุรกิจน้ำมันปาล์มทั้งระบบ เพื่อทำให้เกิดธรรมาภิบาลในการทำธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำ คือ เกษตรกรปลูกปาล์ม

น้ำมัน กลางน้ำ คือ ผู้รับซื้อ (ลานเท) และโรงงานสกัด ปลายน้ำ คือ โรงรีฟายด์, โรงงานไบโอดีเซล และผู้ค้าปลีก

2.1.2.5 ควรมีการบังคับใช้กฎหมายโดยยึดมาเลเซียโมเดลเข้ามากำกับดูแลอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทั้งระบบ ดังนี้

1. เกษตรกร จะต้องได้รับบทลงโทษ หากมีการตัดปาล์มไม่มีคุณภาพ และเกษตรกรมีสิทธิเรียกร้องหากได้ราคาไม่เป็นธรรม

2. ลานเท จะต้องได้รับบทลงโทษ หากมีการรับซื้อปาล์มไม่มีคุณภาพ และภาครัฐจะต้องแจกคู่มือการรับซื้อปาล์มคุณภาพ และออกหนังสือรับรองมาตรฐานลานเทให้กับลานเทและเกษตรกร

3. โรงงานสกัด จะต้องได้รับบทลงโทษ หากสกัดน้ำมันปาล์มไม่ได้เปอร์เซ็นต์ตามที่กำหนด โดยปรับปรับ /หยุดชั่วคราว /ปิดกิจการ และยึดปาล์มน้ำมันดิบไปทำลาย และโรงงานสกัดจะต้องจ่ายเงินคืนตามเปอร์เซ็นต์น้ำมันส่วนเกินให้กับเกษตรกร

2.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต
เช่น การทำปุ๋ยหมักด้วยวัสดุเหลือใช้จากปาล์มน้ำมัน การบริหารจัดการดิน เป็นต้น

2.2.1 สาเหตุของปัญหา

2.2.1.1 เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้และแรงจูงใจในการพัฒนาสายพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และขาดการบริหารจัดการผลิตตามหลักวิชาการ เนื่องจากยังไม่เห็นความสำคัญหรือผลดีในระยะยาว ขณะที่เกษตรกรจำนวนหนึ่งอาจไม่ได้รับคำแนะนำหรือวิธีการลดต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม

2.2.1.2 เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการทำเกษตรแบบเดิม ไม่มีการพัฒนา ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องการบริหารจัดการเนื่องจากต้องใช้ต้นทุนสูง รายได้อาจจะไม่คุ้มกับการลงทุน

2.2.1.3 ทักษะของเกษตรกรยังมีความเชื่อมั่นว่าควรใส่ปุ๋ยเคมี ซึ่งมีราคาสูง สามารถเพิ่มผลผลิตได้ดี การใช้วัสดุเหลือใช้ และปุ๋ยหมักเป็นเพียงเสริม จำเป็นต้องให้ความรู้และวิธีการให้ปุ๋ยที่เหมาะสมแก่เกษตรกร

2.2.1.4 เกษตรกรไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการทำปุ๋ยหมักและการบริหารจัดการดิน มีการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราสูง ปุ๋ยเคมีราคาสูง เกษตรกรใช้ปุ๋ยในอัตราที่มากเกินไปเกินความต้องการของพืช

2.2.1.5 เจ้าของสวนปาล์มยังขาดความใส่ใจ ในการดูแลเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจุบันมีการว่าจ้างลูกจ้างให้ดูแลสวนปาล์มแทน จึงขาดข้อมูลด้านต้นทุนการผลิตต่าง ๆ

2.2.1.6 หน่วยงานภาครัฐยังขาดการสนับสนุนอย่างจริงจัง ระดับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ควรมีบทบาทมากกว่าปัจจุบัน เช่นระดับเกษตรอำเภอ ควรเข้าไปดูแลแนะนำให้ความรู้กับเกษตรกร

2.2.2 ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

2.2.2.1 ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มียังมีความรู้ในการบริหารจัดการด้านการผลิต ที่สามารถเพิ่มผลผลิตน้ำมันปาล์มต่อไร่มากขึ้น โดยให้คำแนะนำ ถ่ายทอด

องค์ความรู้ด้านวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมาช่วยในกระบวนการผลิตและการเพาะปลูก (Smart Farm) การเลือกใช้ปุ๋ย เช่น การทำปุ๋ยหมัก การเลือกใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช การบริหารจัดการดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมในสวนปาล์ม

2.2.2.2 โรงงานอุตสาหกรรมควรสนับสนุนคืนวัสดุเหลือใช้คืนให้กับเกษตรกรที่ขายปาล์มน้ำมันให้กับโรงงาน และส่งเสริมองค์ความรู้ เรื่องการผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพให้กับเกษตรกรที่ขายปาล์มน้ำมันให้ทางโรงงาน

2.2.2.3 ภาครัฐมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องดิน, การเก็บดิน, วิเคราะห์ใบ แต่ไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจัง เกษตรกรจึงทำแบบตามมีตามเกิด

2.2.2.4 ควรส่งเสริมให้รวมกลุ่มกันทำสวนปาล์มให้ได้มากที่สุดจะสามารถช่วยการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้อย่างชัดเจน

2.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้กับเกษตรกร เช่น การส่งเสริมสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่สามารถปลูก/เลี้ยง แซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์มตามความเหมาะสม เป็นต้น

2.3.1 สาเหตุของปัญหา

2.3.1.1 เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ยังปลูกพืชเชิงเดี่ยว ไม่สนใจในการปลูก/เลี้ยง พืชหรือสัตว์ในสวนปาล์ม เพราะคิดว่าไม่ได้ผล แม้มีการส่งเสริมโดยกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว

2.3.1.2 เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ หรือไม่ยอมรับการปลูกพืชชนิดอื่นแซม หรือเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่สวนปาล์ม เนื่องจากไม่ได้คำนึงหรือเห็นประโยชน์ในแง่รายได้ที่เพิ่มขึ้น ขณะที่เกษตรกรต้องการคำแนะนำหรือความรู้เพิ่มเติมสำหรับชนิดของพืชหรือสัตว์ ที่สามารถปลูกแซม/เลี้ยง ในพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน อาทิ วิถีดูแลรักษาการใส่ปุ๋ย การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชที่ถูกต้อง เป็นต้น

2.3.1.3 ภาครัฐ ยังขาดการส่งเสริมเรื่องการตลาดให้กับเกษตรกรอย่างจริงจัง ทำให้เกษตรกรไม่สามารถขายผลิตผลที่ได้จากการปลูกเสริมได้ ทำให้เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญ

2.3.2 ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

2.3.2.1 ควรให้การส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มรายได้ โดยการส่งเสริมให้มีการปลูก/เลี้ยง แซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์ม หรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้หากปาล์มน้ำมันราคาตก

2.3.2.2 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกพืชแซม เลี้ยงสัตว์ ในสวนปาล์ม น้ำมัน เพื่อสร้างรายได้เสริมแก่เกษตรกร และส่งเสริมให้มีการแปรรูปสร้างมูลค่าจากปาล์มน้ำมันในอุตสาหกรรม Oleochemical อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง พลังงานทดแทน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ

2.3.2.3 ภาครัฐควรมีการส่งเสริมการทำฟาร์ม ปศุสัตว์ในสวนปาล์ม น้ำมัน เพราะจะสร้างรายได้เสริมได้ดี เช่น เลี้ยงวัว แพะ และยังสามารถขายมูลของสัตว์ หรือเอาไปทำปุ๋ยหมัก เพื่อบำรุงสวนปาล์มตนเองได้อีกด้วย

2.3.2.4 สร้างแปลงสาธิตเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรว่าการปลูก/เลี้ยง พืชหรือสัตว์ในสวนปาล์มน้ำมันสามารถทำได้และสร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้

2.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์ม น้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

2.4.1 สาเหตุของปัญหา

2.4.1.1 เกษตรกรส่วนหนึ่งไม่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์ม น้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ขณะที่เกษตรกรบางส่วนไม่พร้อมเข้าสู่มาตรฐาน GAP เนื่องจากขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติยุ่งยากทำให้เกษตรกรขาดความสนใจและขาดแรงจูงใจ แม้ว่าจะได้รับสิทธิพิเศษด้านราคาหรือสิทธิพิเศษอื่นใดก็ตาม

2.4.1.2 การส่งเสริมยังอยู่ในวงแคบจำเป็นต้องขยายผลและขับเคลื่อนให้สมาชิกจำนวนมากได้ร่วมกันปฏิบัติ โดยให้โรงงานสกัดสนับสนุนและจูงใจด้านราคา เพื่อให้เกษตรกรสนใจและร่วมปฏิบัติตามหลัก GAP

2.4.1.3 ขั้นตอนและวิธีการยุ่งยาก ต้องใช้เงินงบประมาณในการพัฒนาเพื่อเข้าสู่ระบบ จะต้องใช้เวลาในการดูแลเป็นพิเศษ ซึ่งไม่เคยชินกับการทำเกษตรแบบคุณภาพ ซึ่งมีเข้าสู่กระบวนการนี้น้อย

2.4.1.4 การกำหนดราคารับซื้อปาล์ม น้ำมัน ไม่ได้กำหนดตามการเพาะปลูกปาล์ม น้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลานเท/โรงงาน กำหนดราคาตามเปอร์เซ็นต์การสกัดน้ำมันของวันที่ผ่านมา

2.4.2 ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

2.4.2.1 ภาครัฐควรจัดทำมาตรฐานในการส่งเสริมการพัฒนาปาล์ม น้ำมันทั้งระบบ ดังนี้

1. มาตรการจูงใจ โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมระหว่างผู้ซื้อกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม น้ำมัน โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นสักขีพยาน เช่น เกษตรกรแปลงใหญ่ วิทยาลัยชุมชน โครงการพิเศษภายใต้การส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

2. มาตรการบังคับ ใช้กับสมาชิกเพื่อยกระดับการผลิตปาล์ม น้ำมันคุณภาพ หากสมาชิกคนใดไม่ปฏิบัติตาม ก็อาจมีบทลงโทษ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ข้อปฏิบัติร่วมของกลุ่ม เป็นต้น

3. มาตรฐานคุณภาพตามกฎหมายในระดับนโยบาย เช่นการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ให้เป็นมาตรฐานบังคับ มีบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตาม จะช่วยยกระดับการพัฒนาปาล์มคุณภาพทั้งระบบตามแผนปฏิบัติปาล์ม น้ำมันและปาล์มแห่งชาติ

2.4.2.2 ส่งเสริมให้มารวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อร่วมมือกันจัดการสวนปาล์มตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ร่วมกับทำโรงงานผู้ซื้อ โดยมีแรงจูงใจด้านราคาซื้อที่เพิ่มขึ้น

2.4.2.3 ภาครัฐส่งเสริมให้ปาล์มแปลงใหญ่ เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตปาล์ม น้ำมันครบวงจร เพื่อยกระดับเปอร์เซ็นต์น้ำมันให้มากขึ้น รายได้เพิ่มขึ้นและลดต้นทุนการผลิตไปพร้อม ๆ กัน

2.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน เช่น ลิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

2.5.1 สาเหตุของปัญหา

2.5.1.1 ปัจจุบันยังไม่มีเครื่องวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่เป็นมาตรฐาน และสามารถใช้ในเชิงพาณิชย์

2.5.1.2 ยังไม่สามารถ ควบคุมมาตรฐานได้ตั้งแต่คุณภาพของผลผลิตปาล์มจากเกษตรกร ลานเท และโรงงานโดยเกณฑ์ชี้วัดที่เปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่สกัดได้อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่า 18% ประกอบกับโครงสร้างการกำหนดราคายังขึ้นอยู่กับโรงกลั่นเกษตรกรส่วนหนึ่งไม่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

2.5.1.3 การส่งเสริมยังอยู่ในวงแคบจำเป็นต้องขยายผลและขับเคลื่อนให้สมาชิกจำนวนมากได้ร่วมกันปฏิบัติ โดยให้โรงงานสกัดสนับสนุนและสนใจด้านราคา เพื่อให้เกษตรกรสนใจและร่วมปฏิบัติตามหลัก GAP

2.5.1.4 ขั้นตอนและวิธีการยุ่งยาก ต้องใช้เงินงบประมาณในการพัฒนาเพื่อเข้าสู่ระบบ จะต้องใช้เวลาในการดูแลเป็นพิเศษ ซึ่งไม่เคยชินกับการทำเกษตรแบบคุณภาพ ซึ่งมีเข้าสู่กระบวนการนี้น้อย

2.5.1.5 การกำหนดราคาซื้อขายปาล์มน้ำมัน ไม่ได้กำหนดตามการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลานเท/โรงงาน กำหนดราคาตามเปอร์เซ็นต์การสกัดน้ำมันของวันที่ผ่านมา

2.5.2 ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหามาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

2.5.2.1 การสนับสนุนให้การซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด โดยภาครัฐมีมาตรการ ดังนี้

1. การส่งเสริมทำความเข้าใจ ให้เห็นประโยชน์ของการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยจัดประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากบริบทของสภาพเศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีความจำเป็นในการกำหนดข้อตกลงใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความร่วมมือให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

2. การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายที่กำกับดูแล และควบคุมให้การซื้อขายปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายต้องเข้มงวดและเป็นธรรม

3. การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาในการสนับสนุนให้เกิดมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมัน เช่น การผลิตเครื่องมือวัดคุณภาพเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

4. มาตรฐานจูงใจ กำหนดขึ้นในระดับพื้นที่ผ่านโครงการประกวดให้รางวัล สำหรับผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือ และมีธรรมาภิบาลทางการค้า เป็นความน่าเชื่อถือทั่วไปไม่มีมาตรฐานหรือเครื่องมือวัด แต่เป็นจริยธรรมในการประกอบอาชีพ เป็นการให้รางวัลประกาศคุณความดีทั้งผู้ซื้อ และผู้ขายซึ่งเป็นเกษตรกร

5. มาตรการบังคับ ระเบียบ ข้อกำหนด และบทลงโทษอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นเรื่องในระดับนโยบายจะต้องเร่งดำเนินการออก พ.ร.บ. ปาล์มน้ำมัน รวมทั้งระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้บังคับผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทั้งระบบ

6. เครื่องมือวัดมาตรฐานคุณภาพ ปัจจุบันยังไม่มีเครื่องมือวัดคุณภาพเปอร์เซ็นต์ผลปาล์มว่ามีน้ำมันกี่เปอร์เซ็นต์ จึงทำให้มีข้อสงสัยถึงอัตราเปอร์เซ็นต์ที่สกัดได้ของโรงงานว่ามีความถูกต้องเชื่อถือได้หรือไม่ ดังนั้นหากสถาบันการศึกษา หรือเทคโนโลยีทันสมัยสามารถวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันจากผลปาล์มน้ำมัน ในเชิงการค้าได้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการซื้อขายปาล์มได้มาก จะช่วยให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทยพัฒนาได้ก้าวไกลอีกมาก

2.5.2.2 กำหนดให้ทางโรงงานสกัดประกาศราคาจำหน่าย CPO เป็นประจำทุกวัน เกษตรกรจะได้คำนวณในเบื้องต้นว่าจำหน่ายปาล์มทะเลลายได้ในราคาเท่าไร

2.5.2.3 ภาครัฐ ควรเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมเทคโนโลยี จัดให้มีเครื่องมือวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมัน ให้วัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันได้เร็ว และให้ซื้อปาล์มตามเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่ได้ ทำให้เกษตรกรต้องปรับตัวพัฒนาเพื่อปลูกปาล์มคุณภาพมากขึ้น

2.5.2.4 ควรผลักดันให้พระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันมีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อสามารถกำหนดมาตรฐานการซื้อขายปาล์มน้ำมันได้ และมีผลบังคับใช้ทั้งเกษตรกร ลานเท และโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม

สรุป

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันอย่างมีนัยสำคัญ โดยได้ประมวลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในด้านต่าง ๆ โดยได้เจาะลึกไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปาล์มน้ำมัน และน้ำมันปาล์ม ทั้งด้านเกษตรกร ลานเทรับซื้อ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม หน่วยงานภาครัฐเชิงพื้นที่ในจังหวัดกระบี่และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นที่มาของข้อสรุปแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน และสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อย่างมีผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ และข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบาย และสำหรับการปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน และสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน จะต้องหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาอุปสรรคหลักที่เป็นตัวขัดขวางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ทั้งข้อเด่นและข้อด้อยของตัวแบบตามความเป็นจริง ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ (พ.ศ. 2560 – 2579) และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย ซึ่งจะพบว่าปัญหาหลัก ๆ สาเหตุเกิดจาก 1) นโยบายของภาครัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่จะใช้ในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในอนาคตไม่ชัดเจนทั้งมาตรการเชิงรุกและนโยบายของรัฐ 2) ขาดการบูรณาการการขับเคลื่อนที่ชัดเจน/ต่อเนื่องและขาดการเชื่อมโยงการทำงาน เกิดจากการไม่มีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ วางบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการประสานงานกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด ทำให้ส่วนราชการที่มีงบประมาณในการพัฒนาปาล์มน้ำมันทำงานไม่ประสานกันหรือมีการพัฒนาที่ไม่ต่อเนื่อง และบางครั้งไม่ตรงกับความต้องการเกษตรกร และ 3) ภาคเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการสวนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตปาล์มน้ำมันเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน โดยมีแนวทางการกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน
2. ด้านกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ประกอบด้วย
  - 2.1 การผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม
  - 2.2 การผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต
  - 2.3 การผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้กับเกษตรกร
  - 2.4 มาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
  - 2.5 มาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อย่างมีผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ ขอเสนอข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและสำหรับการปฏิบัติ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

1.1.1 ภาครัฐ ควรออกพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม โดยมีโครงสร้าง วิธีการดำเนินการ องค์ประกอบของคณะกรรมการในการบริหารจัดการปาล์มน้ำมัน และน้ำมันปาล์มทั้งระบบ โดยอ้างอิงหรือเทียบเคียงกับพระราชบัญญัติคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 ของสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย กระทรวงอุตสาหกรรม

1.2 ด้านกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

1.2.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม รัฐบาลควรเร่งรัดการออกพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคุม ดูแล ธุรกิจน้ำมันปาล์มทั้งระบบ เพื่อทำให้เกิดธรรมาภิบาลในการทำธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำ คือ เกษตรกรปลูกปาล์ม น้ำมัน กลางน้ำ คือ ผู้รับซื้อ (ลานเท) และโรงงานสกัด ปลายน้ำ คือ โรงรีฟายด์, โรงงานไบโอดีเซล และผู้ค้าปลีก

1.2.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำสวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะสามารช่วยการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้อย่างชัดเจน

1.2.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้กับเกษตรกร ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกพืชแซม เลี้ยงสัตว์ ในสวนปาล์มน้ำมัน เพื่อสร้างรายได้เสริมแก่เกษตรกร และส่งเสริมให้มีการแปรรูปสร้างมูลค่าจากปาล์มน้ำมันในอุตสาหกรรม Oleochemical อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง พลังงานทดแทน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ เพิ่มการทำฟาร์ม ปศุสัตว์ในสวนปาล์มน้ำมัน

1.2.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ภาครัฐควรจัดทำมาตรฐานในการส่งเสริมการพัฒนาปาล์มน้ำมันทั้งระบบ ดังนี้

1.2.4.1 มาตรการจูงใจ โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมระหว่างผู้ซื้อกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นสักขีพยาน เช่น เกษตรกรแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน โครงการพิเศษภายใต้การส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

1.2.4.2 มาตรการบังคับ ใช้กับสมาชิกเพื่อยกระดับการผลิตปาล์มน้ำมัน คุณภาพหากสมาชิกคนใดไม่ปฏิบัติตาม ก็อาจมีบทลงโทษ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ข้อปฏิบัติร่วมของกลุ่ม เป็นต้น

1.2.4.3 มาตรฐานคุณภาพตามกฎหมายในระดับนโยบาย เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ให้เป็นมาตรฐานบังคับ มีบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตาม จะช่วยยกระดับการพัฒนาปาล์มคุณภาพทั้งระบบตามแผนปฏิบัติปาล์มน้ำมันและปาล์มแห่งชาติ

1.2.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน การสนับสนุนให้การซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด โดยภาครัฐมีมาตรการ ดังนี้

1.2.5.1 การส่งเสริมทำความเข้าใจ ให้เห็นประโยชน์ของการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยจัดประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มี

ข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากบริบทของสภาพเศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีความจำเป็นในการกำหนดข้อตกลงใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความร่วมมือให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

1.2.5.2 การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมาย ที่กำกับดูแลและควบคุมให้การซื้อขายปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายต้องเข้มงวดและเป็นธรรม

1.2.5.3 การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาในการสนับสนุนให้เกิดมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมัน เช่น การผลิตเครื่องมือวัดคุณภาพเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

1.2.5.4 มาตรฐานจูงใจ กำหนดขึ้นในระดับพื้นที่ผ่านโครงการประกวดให้รางวัล สำหรับผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือ และมีธรรมาภิบาลทางการค้า เป็นความน่าเชื่อถือทั่วไปไม่มีมาตรฐานหรือเครื่องมือวัด แต่เป็นจริยธรรมในการประกอบอาชีพ เป็นการให้รางวัลประกาศคุณความดีทั้งผู้ซื้อ และผู้ขายซึ่งเป็นเกษตรกร

1.2.5.5 มาตรการบังคับ ระเบียบ ข้อกฎหมาย และบทลงโทษอย่างจริงจัง ซึ่งเป็น เรื่องที่ระดับนโยบายจะต้องเร่งดำเนินการออกพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมัน รวมทั้งระเบียบและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้บังคับผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทั้งระบบ

1.2.5.6 เครื่องมือวัดมาตรฐานคุณภาพ ปัจจุบันยังไม่มีเครื่องมือวัดคุณภาพเปอร์เซ็นต์ผลปาล์มว่ามีน้ำมันกี่เปอร์เซ็นต์ จึงทำให้มีข้อสงสัยถึงอัตราเปอร์เซ็นต์ที่สกัดได้ของโรงงานว่ามีความถูกต้องเชื่อถือได้หรือไม่ ดังนั้นหากสถาบันการศึกษา หรือเทคโนโลยีทันสมัยสามารถวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันจากผลปาล์มน้ำมันในเชิงการค้าได้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการซื้อขายปาล์มได้มาก จะช่วยให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทยพัฒนาได้ก้าวไกลอีกมาก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

2.1 การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานในระดับพื้นที่

2.1.1 ด้านโครงสร้างอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

2.1.1.1 เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ต้องมีการจดบันทึก ทำประวัติแยกตามพื้นที่ และอายุของปาล์มแต่ละแปลง คือพื้นที่ (ไร่) จำนวนต้น (ต้น) อายุ (ปี) เกษตรกรต้องทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และนำมาสรุปปีละครั้งเพื่อจะได้ข้อมูล ดังนี้

$$\text{ผลผลิตต่อไร่ ต่อปี} = \frac{\text{น้ำหนักรวม}}{\text{พื้นที่}}$$

$$\text{ต้นทุนการผลิต} = \frac{\text{รายจ่ายรวม}}{\text{น้ำหนักรวม}}$$

$$\text{กำไรต่อไร่ต่อปี} = \frac{\text{รายได้รวม} - \text{รายจ่ายรวม}}{\text{พื้นที่}}$$

2.1.1.2 ควรให้เป็นไปตามกลไกของการตลาดและให้ภาครัฐส่งเสริมให้เป็นสินค้าเกษตรควบคุม □

2.1.2.3 ควรมีการบริหารที่ดีจากภาครัฐ มีการให้ความรู้แก่เกษตรกรอบรม สัมมนา เพื่อให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลครบถ้วน ถูกต้อง ในเรื่องต่าง ๆ การบริหารผลผลิต การบริหารจัดการที่ดิน การเพิ่มรายได้เสริมจากปาล์มน้ำมัน อย่างสม่ำเสมอ □

2.1.2 ด้านกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

2.1.2.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลผลิตและการเก็บเกี่ยว การใช้พันธุ์ปาล์มที่มีคุณภาพและเหมาะสม การใส่ปุ๋ย การปรับปรุงสภาพที่และดินที่ใช้ปลูก ฯลฯ และเพิ่มองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการผลผลิตและการเก็บเกี่ยวแก่เกษตรกรและคนงานตัดปาล์ม โดยจัดอบรมศึกษาดูงาน หรือการศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ

2.1.2.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีองค์ความรู้ในการบริหารจัดการด้านการผลิต ที่สามารถเพิ่มผลผลิตน้ำมันปาล์มต่อไร่มากขึ้น โดยให้คำแนะนำ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมาช่วยในกระบวนการผลิตและการเพาะปลูก (Smart Farm) การเลือกใส่ปุ๋ย เช่น การทำปุ๋ยหมัก การเลือกใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช การบริหารจัดการดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมในสวนปาล์ม

2.1.2.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้กับเกษตรกร ควรให้การส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มรายได้ โดยการส่งเสริมให้มีการปลูก/เลี้ยง แซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์มหรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้ หากปาล์มน้ำมันราคาตก และสร้างแปลงสาธิตเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรว่าการปลูก/เลี้ยง พืชหรือสัตว์ในสวนปาล์มน้ำมันสามารถทำได้และสร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้

2.1.2.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อร่วมมือกันจัดการสวนปาล์มตามมาตรฐาน การปฏิบัติการเกษตรที่ดี (GAP) ร่วมกับทางโรงงาน ผู้ซื้อ โดยมีแรงจูงใจด้านราคาซื้อที่เพิ่มขึ้น

2.1.2.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน กำหนดให้ทางโรงงานสกัดประกาศราคาจำหน่าย CPO เป็นประจำทุกวัน เกษตรกรจะได้คำนวณในเบื้องต้นว่าจำหน่ายปาล์มทะเลาะได้ในราคาเท่าไร

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มสู่ความยั่งยืนต่อไป

3.1 รัฐบาล ควรเร่งออกพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ประกาศใช้โดยเร็ว โดยให้มีโครงสร้างทางกฎหมายคล้าย ๆ กับพระราชบัญญัติคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 ที่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องทุก 4 ฝ่าย ได้แก่

3.1.1 ภาครัฐ ประกอบด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงพาณิชย์

- 3.1.2 ภาคเกษตรกร
- 3.1.3 ภาคลานรับซื้อ (ลานเท)
- 3.1.4 ภาคผู้ประกอบการ (โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มและโรงงานรีไฟล์)
- 3.2 รัฐบาล ควรออกกฎหมายเพื่อรองรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต โดยเฉพาะอุตสาหกรรมชีวภาพ ที่มีการนำพืชผลทางการเกษตร ที่เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทย มาเพิ่มมูลค่า
- 3.3 รัฐบาล ควรเร่งจัดทำแผนแม่บทหรือยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต ให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมชีวภาพ (Bio-Economy)
- 3.4 รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนา และงบประมาณในการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต โดยเฉพาะอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ. การส่งเสริมการพัฒนา “ระบบเศรษฐกิจฐานราก”. กรุงเทพฯ : สำนักสนับสนุนขบวนการรณรงค์ชุมชน และสำนักสื่อสารการพัฒนา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2559.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

จรรยา พุดยาภรณ์ และคณะ. “การพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาชุมชนโรงซ้อน 45 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ”, Journal of the Association of Researchers. ปีที่ 19 (3), มกราคม - เมษายน 2557. หน้า 135 - 145.

จินตวีร์ เกษมสุข. “แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน”, วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 26 (50), มกราคม - เมษายน 2561. หน้า 169 - 186.

จิราภรณ์ แก้วมณี. “การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี”, วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ 26 (2), พฤษภาคม - สิงหาคม 2558. หน้า 1 - 11.

ทองแสงระวี ถิณะแก้ว. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนวัฒนธรรมเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ตะวันออก จังหวัดปทุมธานี”, วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา. ปีที่ 4 ฉบับที่ 8 กรกฎาคม - ธันวาคม 2555. หน้า 39 - 52.

ทวี วัชระเกียรติศักดิ์. “การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนากลุ่มอาชีพในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา”, วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ปีที่ 5 (1), มกราคม - มิถุนายน 2559. หน้า 43 - 54.

ธนวุฒิ พิมพ์กี และจันทนา ฤทธิสมบุญ. “การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี”, วารสารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ปี 10 (1), มกราคม - เมษายน 2557. หน้า 1 - 21.

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล. “การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน : การเชื่อมโยงชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงและหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และสุรินทร์”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ 6 (1), มกราคม - มีนาคม 2561. หน้า 116 - 128.

ภคศักดิ์ กัลยาณมิตร. “การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, วารสารวิจัยและพัฒนามาตรฐานโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 11 (3), กันยายน - ธันวาคม 2561. หน้า 305 – 317.

ศิริพร เลิศยิ่งยศ. “ชุมชนบ้านฉ่ำอำเภอกวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียง”, Veridian E-Journal SU. ปีที่ 6 (1), มกราคม – เมษายน 2556. หน้า 593 – 609.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. “การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี”. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2555.

ขวัญกมล ดอนขวา. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2555.

สมชัย จิตสุชน. “ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย : แนวโน้มนโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย”. โครงการวิจัยเรื่อง “โมเดลใหม่ในการพัฒนาประเทศ. ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558.

สุเทพ พันประสิทธิ์. “การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”. เอกสารวิจัย, ศูนย์วิจัย, 2554.

อรทัย พระทัต. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ”. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ), สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

กฎหมาย

“ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก. 13 ตุลาคม 2561, หน้า 5-6.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กมลินทร์ พินิจภูวดล และคณะ. “การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)”. โครงการพัฒนากฎหมายภายในเพื่อรองรับการทำงานด้านประชาคมอาเซียน. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2559.

วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. “ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (Income inequality)”. 2557.

อติวิชญ์ แสงสุวรรณ. “ความเหลื่อมล้ำ”. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://wiki.kpi.ac.th/>, 2562.

ชัยพัฒนา, มุลนิธิ. “เศรษฐกิจพอเพียง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.chaipat.or.th/site_Content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html, 2562.

ปัทมา สุปก่าป้ง. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://wiki.kpi.ac.th/>, 2562.

พระปกเกล้า, สถาบัน. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://wiki.kpi.ac.th/>, 2562.

เรณูมาศ รักษาแก้ว. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://wiki.kpi.ac.th/>, 2562.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำโดยนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1 เพื่อศึกษาเชิงโครงสร้างข้อมูลผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตร และอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

2. แบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึกกับจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มีความเชี่ยวชาญด้านปาล์มน้ำมัน ระหว่างบุคคลในแต่ละระดับ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ในการดำเนินงานของชุมชนในพื้นที่ทำการศึกษาวิจัย

ทั้งนี้ผู้วิจัย จึงขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบถ้วนและตรงกับความเป็นจริงของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

ผู้วิจัย ขออัญเชิญอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ท่านเคารพนับถือจงดลบันดาลให้ท่านและครอบครัวประสบความสำเร็จ

นายบุญสิทธิ์ เรืองผล
อุตสาหกรรมจังหวัดกระบี่
นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

1) ท่านคิดว่าโครงสร้างข้อมูลผลผลิตปาล์มน้ำมันในส่วนของภาคเกษตรกร ควรเป็นเช่นใด

.....
.....
.....

2) ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่ท่านเกิดจากสาเหตุใดบ้าง ในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม เช่น องค์ความรู้เรื่องการตัดปาล์ม คุณภาพ การบูรณาการของทุกภาคส่วน เป็นต้น

.....
.....
.....

2.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมักด้วยวัสดุเหลือใช้จากปาล์มน้ำมัน การบริหารจัดการดิน เป็นต้น

.....
.....
.....

2.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้เกษตรกร เช่น การส่งเสริมสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่สามารถปลูก/เลี้ยง แซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์มตามความเหมาะสม เป็นต้น

.....
.....
.....

2.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

.....
.....
.....

2.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐาน เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

.....
.....
.....

3) ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่ของท่าน และของประเทศควรเป็นเช่นไร เพื่อปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่ท่าน ควรเป็นเช่นใด ในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม เช่น องค์ความรู้เรื่องการตัดปาล์มคุณภาพ การบูรณาการของทุกภาคส่วน เป็นต้น

.....
.....
.....

3.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมักด้วยวัสดุเหลือใช้จากปาล์มน้ำมัน การบริหารจัดการดิน เป็นต้น

.....
.....
.....

3.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้เกษตรกร เช่น การส่งเสริมสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่สามารถปลูก/เลี้ยง แซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์มตามความเหมาะสม เป็นต้น

.....
.....
.....

3.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

3.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐาน เช่น สิทธิพิเศษทางด้านราคา เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายบุญสิทธิ์ เรืองผล
วัน เดือน ปีเกิด	12 พฤษภาคม 2507
การศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต (การเกษตร) มหาวิทยาลัยรามคำแหง รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสำหรับนักบริหาร) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
ประวัติการทำงานโดยย่อ	อุตสาหกรรมจังหวัดพังงา พ.ศ. 2554-2558 อุตสาหกรรมจังหวัดตรัง พ.ศ. 2558-2560 อุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2560-2562 อุตสาหกรรมจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2562 – ปัจจุบัน
ตำแหน่งปัจจุบัน	อุตสาหกรรมจังหวัดกระบี่

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพ การแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

ผู้วิจัย นายบุญสุทธิธิ์ เรื่องผล หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ตำแหน่ง อุตสาหกรรมจังหวัดกระบี่

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจของไทยที่มีความสำคัญด้านความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน มีเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันมากกว่า 200,000 ราย มีพ่อค้าผู้รวบรวมผลปาล์มน้ำมันหรือลานเทมากกว่า 1,800 ราย ด้านอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ทั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม โรงงานกลั่นน้ำมันปาล์ม โรงงานผลิตไบโอดีเซล รวมประมาณ 190 โรงงาน ผลผลิตปาล์มน้ำมันของไทยในปี 2562 ประมาณ 3.54 ล้านตัน คิดเป็นปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ 472.04 พันตัน ซึ่งเป็นอันดับสามของโลกรองจากประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตามปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มยังเป็นพืชที่มีปัญหาความไม่สมดุลของอุปทานและอุปสงค์ในแต่ละปี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการการพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วนต่อไป

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพในช่วงที่มีผลผลิตปาล์มน้ำมันมาก เกษตรกรจะขายได้ราคาต่ำเกิดการประท้วงขณะที่โรงงานเองก็ประสบปัญหาวัตถุดิบปาล์มที่เกษตรกรหรือลานเทปาล์มมาจำหน่ายไม่มีคุณภาพมีการปนเปื้อนสูง ผลปาล์มไม่สด เพอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ มีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งสำคัญอย่างมาเลเซียและอินโดนีเซียได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ดำเนินการเพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลการผลิตทั้งจากภาคเกษตรกร โรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาอุปสรรค ศักยภาพการแข่งขันตลอดจนถึงนโยบายของภาครัฐในปัจจุบันว่ามีอะไรบ้าง แล้วนำมาวิเคราะห์สาเหตุ สรุปเป็นกรอบแนวคิด และยุทธศาสตร์ที่จะใช้ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในอนาคตให้กับรัฐบาลได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการเชิงรุกและนโยบายของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาเชิงโครงสร้างข้อมูลผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรกรและอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน และสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน” ประกอบด้วยขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลวิเคราะห์อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน และสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

2. ขอบเขตด้านประชากร

แนวทางการศึกษาข้อมูลอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานในการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลในแต่ละระดับ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ในการดำเนินงานของชุมชนในพื้นที่ อาทิ รูปแบบของการบริหารจัดการ การรับซื้อผลปาล์ม และการแปรรูปปาล์มน้ำมันของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ซึ่งนับเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและการสร้างมุมมองใหม่ที่จะมีส่วนในการช่วยขยายขอบเขต บทบาท ภารกิจ และรูปแบบของการบริหารจัดการ ให้มีความหลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในเขตพื้นที่จังหวัดกระบี่และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 - พฤษภาคม 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

ในแนวทางการศึกษาปรับปรุงโครงสร้างข้อมูลอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนการรักษาสิ่งแวดล้อมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยยึดองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่างๆ

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานราชการ ประกอบการ และตัวแทนเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 คน

2. การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิตั้งที่กล่าวแล้ว หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ (Validity) ของข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

4. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากการศึกษาวิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เป็นการศึกษาเชิงพื้นที่ชุมชนเท่านั้น ไม่มีการเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ชุมชนอื่น
2. เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะมีการวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ หรือศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลเฉพาะแนวทางที่มีต้นทุนในการดำเนินการในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเท่านั้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันอย่างมีนัยสำคัญ โดยได้ประมวลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในด้านต่าง ๆ โดยได้เจาะลึกไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปาล์มน้ำมัน และน้ำมันปาล์ม ทั้งด้านเกษตรกร ลานเก็บซื้อ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม หน่วยงานภาครัฐเชิงพื้นที่ในจังหวัดกระบี่และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นที่มาของข้อสรุปแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและ สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อย่างมีผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ และข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบาย และสำหรับการปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม รัฐบาลควรเร่งรัดการออกพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคุม ดูแล ธุรกิจน้ำมันปาล์มทั้งระบบ เพื่อทำให้เกิดธรรมาภิบาลในการทำธุรกิจตั้งแต่ต้นน้ำ คือ เกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมัน กลางน้ำ คือ ผู้รับซื้อ (ลานเท) และโรงงานสกัด ปลายน้ำ คือ โรงรีไฟน์, โรงงานไบโอดีเซล และผู้ค้าปลีก

1.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำสวนปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะสามารถช่วยการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้อย่างชัดเจน

1.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้กับเกษตรกร ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปลูกพืชแซม เลี้ยงสัตว์ ในสวนปาล์มน้ำมัน เพื่อสร้างรายได้เสริมแก่เกษตรกร และส่งเสริมให้มีการแปรรูปสร้างมูลค่าจากปาล์มน้ำมันในอุตสาหกรรม Oleo chemical อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง พลังงานทดแทน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้นวัตกรรมต่าง ๆ เพิ่มการทำฟาร์ม ปศุสัตว์ในสวนปาล์มน้ำมัน

1.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ภาครัฐควรจัดทำมาตรฐานในการส่งเสริมการพัฒนาปาล์มน้ำมันทั้งระบบ ดังนี้

1.4.1 มาตรการจูงใจ โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมระหว่างผู้ซื้อกับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นสักขีพยาน เช่น เกษตรกรแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน โครงการพิเศษภายใต้การส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

1.4.2 มาตรการบังคับ ใช้กับสมาชิกเพื่อยกระดับการผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพ หากสมาชิกคนใดไม่ปฏิบัติตาม ก็อาจมีบทลงโทษ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ข้อปฏิบัติร่วมของกลุ่ม เป็นต้น

1.4.3 มาตรฐานคุณภาพตามกฎหมายในระดับนโยบาย เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ให้เป็นมาตรฐานบังคับ มีบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตาม จะช่วยยกระดับการพัฒนาปาล์มคุณภาพทั้งระบบตามแผนปฏิบัติปาล์มน้ำมันและปาล์มแห่งชาติ

1.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน การสนับสนุนให้การซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด โดยภาครัฐมีมาตรการ ดังนี้

1.5.1 การส่งเสริมทำความเข้าใจ ให้เห็นประโยชน์ของการซื้อขายผลปาล์มน้ำมัน ให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยจัดประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากบริบทของสภาพเศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีความจำเป็นในการกำหนดข้อตกลงใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความร่วมมือให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

1.5.2 การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมาย ที่กำกับดูแลและควบคุมให้การซื้อขายปาล์มน้ำมันให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายต้องเข้มงวดและเป็นธรรม

1.5.3 การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาในการสนับสนุนให้เกิดมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมัน เช่น การผลิตเครื่องมือวัดคุณภาพเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์มที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

1.5.4 มาตรฐานจูงใจ กำหนดขึ้นในระดับพื้นที่ผ่านโครงการประกวดให้รางวัลสำหรับผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือ และมีธรรมาภิบาลทางการค้า เป็นความน่าเชื่อถือทั่วไปไม่มีมาตรฐานหรือเครื่องมือวัด แต่เป็นจริยธรรมในการประกอบอาชีพ เป็นการให้รางวัลประกาศคุณความดีทั้งผู้ซื้อ และผู้ขายซึ่งเป็นเกษตรกร

1.5.5 มาตรการบังคับ ระเบียบ ข้อกำหนด และบทลงโทษอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นเรื่องที่ระดับนโยบายจะต้องเร่งดำเนินการออก พ.ร.บ. ปาล์มน้ำมัน รวมทั้งระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้บังคับผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทั้งระบบ

1.5.6 เครื่องมือวัดมาตรฐานคุณภาพ ปัจจุบันยังไม่มีเครื่องมือวัดคุณภาพเปอร์เซ็นต์ผลปาล์มว่าน้ำมันที่เปอร์เซ็นต์ จึงทำให้มีข้อสงสัยถึงอัตราเปอร์เซ็นต์ที่สกัดได้ของโรงงานว่ามีความถูกต้องเชื่อถือได้หรือไม่ ดังนั้นหากสถาบันการศึกษา หรือเทคโนโลยีทันสมัยสามารถวัดเปอร์เซ็นต์น้ำมันจากผลปาล์มน้ำมันในเชิงการค้าได้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการซื้อขายปาล์มได้มาก จะช่วยให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันของไทยพัฒนาได้ก้าวไกลอีกมาก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

2.1 การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานในระดับพื้นที่

2.1.1 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มเปอร์เซ็นต์น้ำมันปาล์ม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผลผลิตและการเก็บเกี่ยว การใช้พันธุ์ปาล์มที่มีคุณภาพและเหมาะสม การใส่ปุ๋ย การปรับปรุงสภาพที่และดินที่ใช้ปลูก ฯลฯ และเพิ่มองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการผลผลิตและการเก็บเกี่ยวแก่เกษตรกร และคนงานตัดปาล์ม โดยจัดอบรมศึกษาดูงาน หรือการศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ

2.1.2 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่และการลดต้นทุนการผลิต ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีความรู้ในการบริหารจัดการด้านการผลิต ที่สามารถเพิ่มผลผลิตน้ำมันปาล์มต่อไร่มากขึ้น โดยให้คำแนะนำ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมาช่วยในกระบวนการผลิตและการเพาะปลูก (Smart Farm) การเลือกใส่ปุ๋ย เช่น การทำปุ๋ยหมัก การเลือกใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช การบริหารจัดการดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมในสวนปาล์ม

2.1.3 ด้านการผลิตเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้เสริมให้กับเกษตรกร ควรให้การส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มรายได้ โดยการส่งเสริมให้มีการปลูก/เลี้ยง แซมหรืออยู่ร่วมกันในสวนปาล์มหรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้ หากปาล์มน้ำมันราคาตก และสร้างแปลงสาธิตเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรว่าการปลูก/เลี้ยง พืชหรือสัตว์ในสวนปาล์มน้ำมันสามารถทำได้และสร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้

2.1.4 ด้านมาตรฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ควรส่งเสริมให้มารวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลง

ใหญ่ เพื่อร่วมมือกันจัดการสวนปาล์มตามมาตรฐาน การปฏิบัติการเกษตรที่ดี (GAP) ร่วมกับทาง
โรงงานผู้ซื้อ โดยมีแรงจูงใจด้านราคารับซื้อที่เพิ่มขึ้น

2.1.5 ด้านมาตรฐานการซื้อขายผลปาล์มน้ำมันให้เป็นมาตรฐาน กำหนดให้
ทางโรงงานสกัดประกาศราคาจำหน่าย CPO เป็นประจำทุกวัน เกษตรกรจะได้คำนวณในเบื้องต้นว่า
จำหน่ายปาล์มทะเลาะได้ในราคาเท่าไร